Gençlik Dünyası

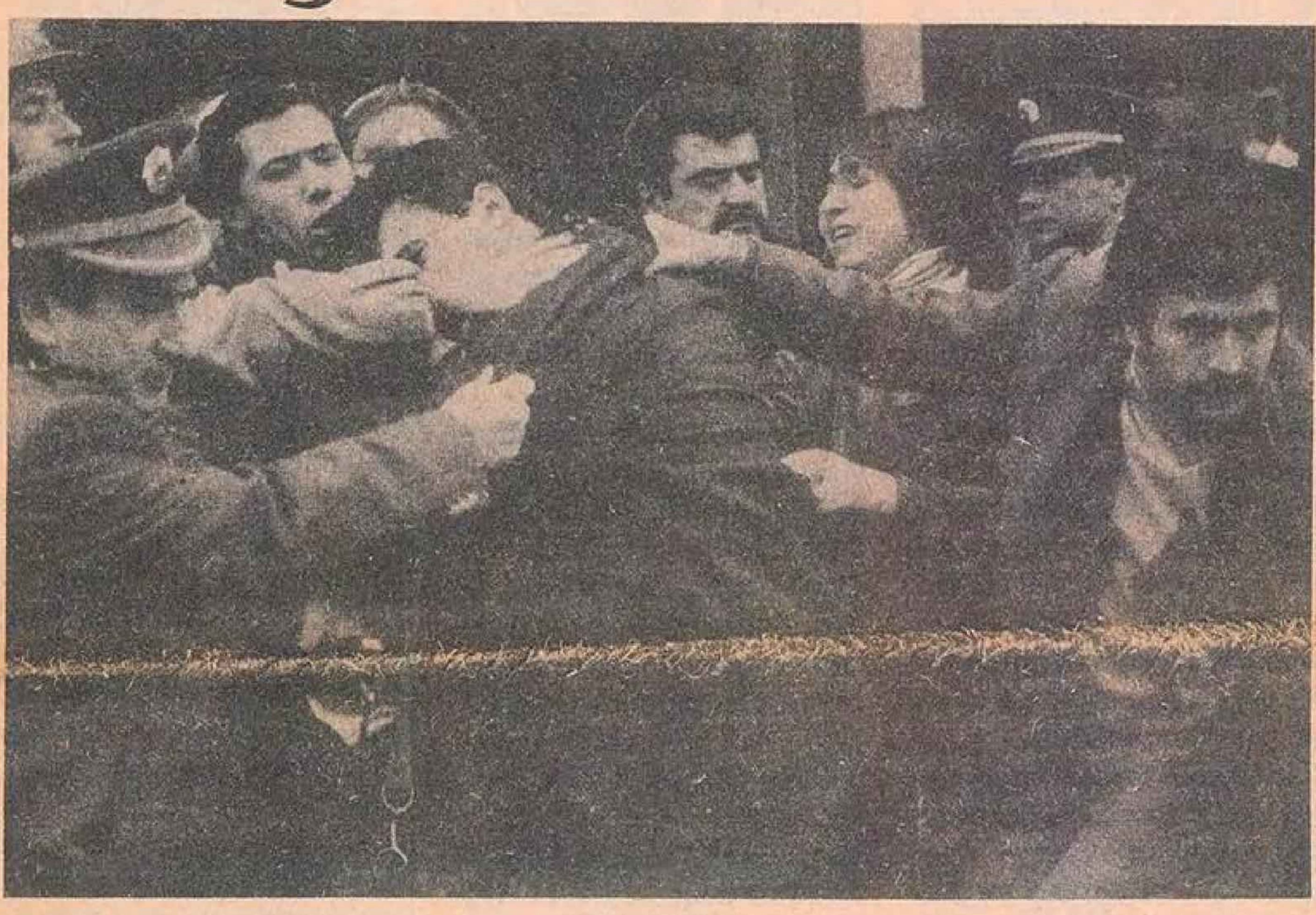
AYLIK GENÇLİK GAZETESİ

Şubat '88
Sayı:4

Fiyatı:500 TL.
(KDV dahil)

ÖĞRENCİ DÜŞMANLIĞI

"İdare-polis işbirliği ve basının uydurma sansasyonlarıyla siyasal iktidarın öğrenci dernekleri yerine, güdümlü öğrenci kuruluşlarını geçirmesine zemin hazırlanıyor"

Öğrenci gençlik sorunlarına sahip çıktıkça, öğrenci derneklerinin çatısı altında hak almaya yöneldikçe, karşısına siyasal iktidar tarafından türlü engeller çıkarılıyor. Özellikle 88'in ilk ayında engellemeler, fiili saldırılara dönüştü. Baskıların aldığı yeni biçim ise, polis - idare işbirliği olarak ortaya çıkıyor. Hiç bir maddi gerekçe gösterilmeden disiplin kurullarına çıkarılmakta ve okuldan uzaklaştırma cezalarına çarptırılmaktadır. Bu uygulamalar genellikle; polisin talebi üzerine basın organlarında fotoğrafı ya da ismi çıktığı öne sürülerek, öğrenci derneği çalışmalarına katıldığı için, YÖK'e karşı çeşitli eylemlere katılmış olduğu varsayılarak, halen mahkemesi devam ettiği için v.b. ilginç (!) nedenlere dayandırılıyor.

Bir yandan gittikçe artan "öğrencilere ajanlık(!) teklifleri" ile kuşku, korku ortamı yaratılmaya çalışılırken diğer yandan da bir soruşturma furyası sürüyor. Fakülte idareleri bizzat siyasi polise yardımcı oluyorlar. Polisin istediği öğrenciler disiplin soruşturmalarına, cezalarına maruz kalırken, disiplin soruşturmalarına uğrayan öğrenciler polis tarafından tartaklanıyor, keyfi olarak gözaltına alınıyor. Keyfilik o kadar açık ki, genellikle bir gün sonra bu öğrenciler haklarında hiç bir kovuşturma iddiası olmaksızın serbest bırakılıyorlar.

Öğrencilere karşı işbirliği kervanına geçen ay basınında katılmasıyla, öğrenci gençliğe yönelik saldırılar yoğunlaştı. Özellikle Türkiye ve Tercüman gazetelerinin başını çektiği basın, üniversite gençliğini "terör ve anarşi kaynağı" olarak göstermeye çalışıyor. "Öğrenci dernekleri-illegal örgüt ilişkisi" üzerine yayınlar yapıyor. En çarpıcı örneğini 6 Ocak tarihli milliyet gazetesinde görmek mümkün. Milliyet, "Derneklere Gözaltı" başlığıyla siyasi polis kaynaklı bir haber yayınlayarak, "hangi illegal örgütlerin hangi derneklerde olduğunu" iddia eden bir senaryo düzenlemiştir.

devamı sayfa 15'te

Avrupa'da Yılın Futbolcusu Gullit:
"Altın topumu Nelson Mandela'ya sunuyorum"

"Nelson Mandela'yı unutmamalıyız. Onun hayatını büyük bir davaya, adaletten yana ve ırk ayrımına karşı büyük bir davaya adaması müthiş bir şey. Onun davası benim de davamdır. Herkesin onu hep hatırlamasını istiyorum."

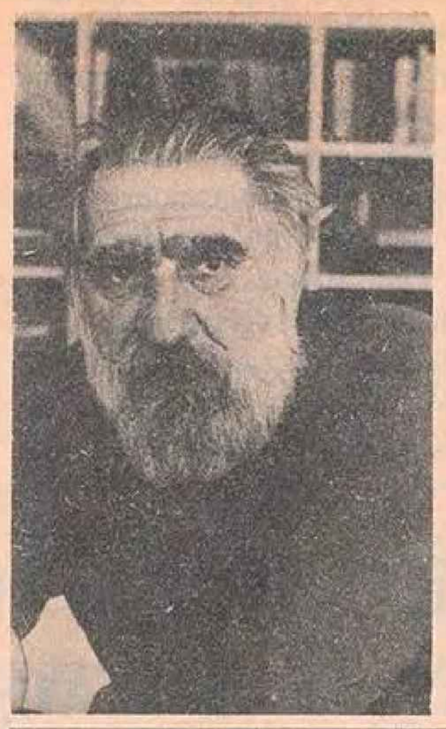

İtalya'nın Milan takımının Hollandalı futbolcusu Ruud Gullit "Avrupa'da yılın futbolcusu" seçildi. 25 yaşındaki futbolcu, 31 yıldır yapılan seçimde yurttaşı Johan Cruyff'tan sonra bu ünvana layık görülen ikinci Hollandalı, Cruyff 1971 ve 73 yıllarında bu ödülü iki kez kazanmıştı; ödülün geçen yılki sahibi Sovyet Igor Belanov'du.

Bu yılki seçimde 106 puanla birinci olan Gullit'i, 91 puanla Atletico Madrit'te oynayan Portekizli futbolcu Paola Futre, 61 puanla Real Madrit takımından Emilio Butragueno izliyor.

Devamı Sayfa 15'de

Can Yücel: Gençler bilirler ve yapabilirler

Goethe "Gençler bilebilse, yaşlılar yapabilse dünya kurtulurdu" demiş. Bu söz, Goethe'nin kendinden önceki bir büyük sanatçıyı, Mozart'ı hesaba katmamasından ileri gelen yanılgıdır. Gençliğin en büyük özelliği ve insanlık için büyük ağırlığı, aramayı bilmesidir. Aynı zamanda çocukluğunu henüz yitirmemiş olarak aramasını bilmesidir. Gençler bilirler ve yapabilirler. Çünkü kafaları temizdir. Bütün ihtiyarlar ancak hamama girip saunalara girip kendilerini arıtabilirken zaten temiz olan gençler herşeyi halledebilecek güçtedir. Yeter ki 12 Eylül gibi hazanlı güz yaprak dökümleri içinde o ihtiyarlar tarafından kırılmasınlar. İhtiyar generaller tarafından angaryaya sokulmasınlar. Yine de Türkiye'nin şiir diye bir geleceği varsa bu geleceğin yapıcıları gençlerdir. Ama vaktinden önce ihtiyarlatılmış gençlerdir. Büyük bir ihtiyarlık ve büyük bir gençlik böylece yanyana gelmiştir.

Devamı Sayfa 15'te

Filistin: İşgal altındaki topraklarda direniş sürüyor...

İsrail'in işgali altındaki Arap topraklarında Filistin halkının kırılmaz direnişi geçtiğimiz Aralık ayından bu yana yoğun çatışmalarla sürüyor. İsrail'in yığdığı askeri birliklerin sergilediği katliamlara, sınırdışı etmelere ve ev ev baskınlara rağmen özellikle Gazze Şeridi'nden direniş görüntüleri gazete başlıkları ve televizyon görüntülerinden eksik olmuyor. İsrail bir yandan askeri baskı, diğer yandan ekonomik talanla Gazze Şeridi ve Ürdün nehrinin Batı Kıyısı'nı tam anlamıyla egemenliğine almak üzere özellikle 1967'de gerçekleştirdiği işgalin ardından her türlü saldırıyı yoğunlaştırdı. Ne ki işgal altındaki topraklardaki direnişi kıramadı. 20 yılı aşkın bir süredir Filistinlilerin bu anayurt topraklarında yeni kuşaklar doğdu, büyüdü. Örneğin Gazze'de nüfusun yarısını aşkın bir bölümünün 20 yaşın altında olduğu kaydediliyor. Emperyalizmin beslediği bu siyonist işgal altında dünyaya gözlerini açan bu çocuklar ve gençlerden, örneğin Amerikan basınında "300.000 potansiyel taş fırlatıcı" olarak söz ediliyor.

Özellikle 1982 yılında İsrail'in Lübnan'ı işgaliyle birlikte, sürgündeki Filistinlilerin yoğun çarpışmaların ardından bu ülkeden ayrılmaya ve çeşitli ülkelere dağılmaya zorlanmasıyla, Filistin direniş hareketi içerisinde iç siyasi sorunlar kendisini hissettirirken, dikkatler bir kere daha mücadelenin sonucunun esas olarak anayurt topraklarında belirleneceğini vurguluyordu. Örgütsel sorunların önemli ölçüde aşılması uzunca bir zaman aldı. Bunda hiç kuşkusuz ABD ve İsrail patentli sözde "çözüm"

Devamı Sayfa 15'de

Gösteri'den gençlik araştırması: Depotizasyona devam, gençliğe selam.

Gençlik "Uslanmayacak"

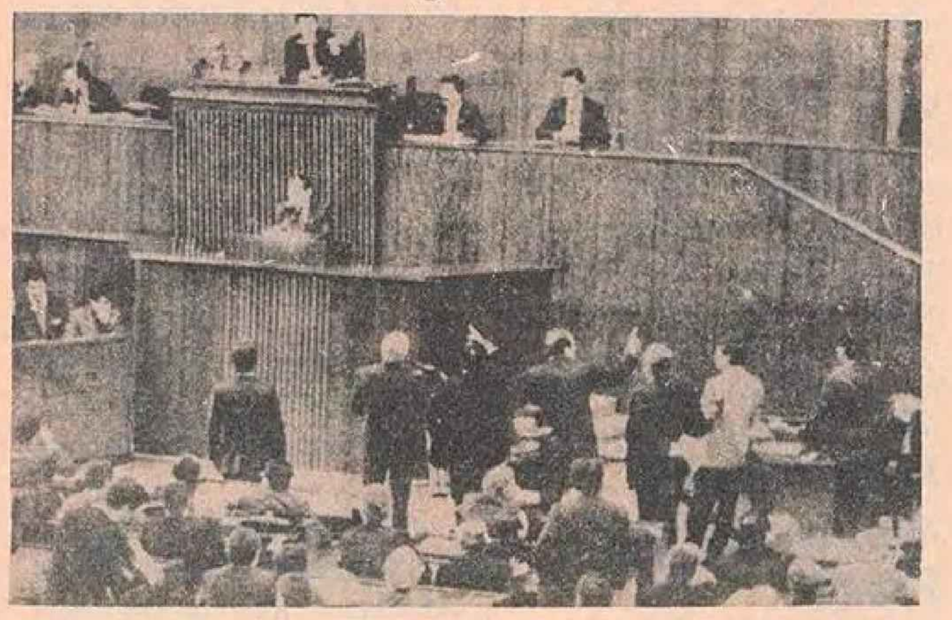
★"1980 gençliği henüz hiç başlamadı. Tek tek değil, kitlesiyle birlikte, toplumun özgürlük isteyen güçleriyle birlikte geliyor. Ona umut bağlayanların 'bu gençlik hiç uslanmayacak' diyecekleri bir uslupla geliyor."

★12 Eylül'e "dönem" diyenler yanıldılar; gerçekte bir "süreç" yaşanıyordu ve bu süre bütün şartlarıyla sürüyor. Burjuvazi 12 Eylül'e dayanarak 10-20 yıllık toplumsal projeleler geliştiriyor.

★Herkesin kendini kökten değiştirmesi ihtiyacını kim ve niçin tespit etmiş, bu önemli değildir de, bu ihtiyacı ilk duyan toplum kesimi, "depotize olmakla suçlanan" 1980 sonrası gençlik kuşağı olmuştur. Bu gençlik kuşağı ideolojik ve siyasi saplantıları bulunmayan "yenilikçi" bir kuşaktır.

devamı sayfa 5'de

Kimin Korkusudur Yaşanan

Vasıf Özyurt

SHP Milletvekili M.Ali Eren'in, parlamento kürsüsünde, "Türkiye'de bir kürt meselesi vardır" demesi büyük tepki yarattı. Halbuki bu milletvekili sıradan bir demokratizm sorununa değiniyor, üstelik "milli birlik ve bütünlük" gibi resmi ideolojinin içinde kalarak konuştuğunu da "tenbih" ediyordu. Sanki bütün ülkenin başından aşağıya kaynar sular dökülmüş gibi sıradan bir demokratik sorunun marazi bir tepkiyle karşılanması, bugünkü siyasal rejimin niteliği hakkında yeterli fikir vermektedir. SHP Mardin Milletvekili Ahmet Türk ise "korktuğu için konuşamadığını" açık açık söylemekte, konuşma özgürlüğünün milletvekilleri için dahi bulunamadığını belirtmektedir. (Hürriyet, 25 Ocak)

Halbuki bu milletvekillerinin açıkça konuşmaktan korktukları konular, Helsinki Anlaşması ve sair uluslararası anlaşmaların ve insan hakları sözleşmesinin hükümlerinden ibarettirler ve bugün Türkiye'de yazılı planda varolan hukukun bir parçasıdırlar. Bu demektir ki, bugün Türkiye'de hukuktan dahi sözetmek bir "cesaret sorunudur" ve tümüyle **keyfi** bir siyasal rejim hüküm sürmektedir. Şarkvari despotik geleneğin kapsamı içinde düşünüldüğünde, durumun vehameti büsbütün açığa çıkmaktadır.

Devamı sayfa 15'de

KISA... KISA... KISA...

Ankara Siyasal'da gazete satışına soruşturma

Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Öğrenci Derneği Başkanı Yücel Kenan Ertuğrul, fakülte içerisinde GENÇLİK DÜNYASI GAZETESİ sattığı gerekçesiyle, yine fakülte içerisinde sivil polisler tarafından tartaklanmış ve göz altına alınmıştır.

Daha önce SBF Dekanlığı tarafından alınan bir kararla, fakülte dahilinde gazete, dergi ve bilet satışı yasaklanmış ve hatta sinema bileti sattıkları gerekçesiyle dernek yöneticileri bir ay okuldan uzaklaştırılmıştı. Dekanlığın bu kararına göre, bu karara uymayan öğrenciler hakkında disiplin cezası uygulanacağı belirtiliyordu.

Bu son olayda görüldüğü gibi, sözde fakülte dahilinde gazete satıldığı gerekçesiyle disiplin soruşturması yapılması gereken bir konuda olaya polisin müdahelesi çok ilginçtir. Acaba dekanlık bu konudaki yetkilerini polise mi devretti? Polis hangi yetkiye dayanarak idarenin kararlarının uygulayıcısı ve denetçisi olabilmektedir. Yakında fakültelerde polisler derse gelmeyen öğretim üyelerinin yerine ders vermeye kalkarlarsa şaşmamak gerekir.

Zonguldak Mühendislik'te keyfi uygulamalar

Hacettepe Üniversitesi'ne bağlı Zonguldak Mühendislik Fakültesi'nde Tiyatro Kolu'nda çalışmak isteyen bir grup öğrenci uydurma bir sınavla kapı dışarı edildi.

Jüri üyelerince saçma bir sınava tabi tutulduklarını söyleyen öğrenciler okullardaki sosyal kolların çalışmak isteyen herkese açık olması gerektiğini, bu kollara sınavla öğrenci seçmenin en başta sosyal kolların amacına ters düştüğünü, zaten sınavın da bu konuda çalışabilecek kişileri safdışı etmek için göstermelik olarak yapıldığını vurguladılar. Nitekim tiyatro koluna alınmayanlar arasında Zonguldak'taki amatör tiyatro topluluklarında çalışmış ve halen çalışmakta olan öğrencilerin yanısıra amatörce tiyatro metni yazan bir öğrenci bulunuyor.

Dicle Hukuk'tan İTÜ ile dayanışma

Dicle Ü.Hukuk Fak. Öğrenci Derneği adına başkan Ökke Sunar'ın İTÜ'lü öğrencilere yolladığı mesajda, "İTÜ'de yapılan basın toplantısında sürüklenerek gözaltına alınan öğrenci arkadaşlarımızın yanındayız. Dernek olarak dayanışma içinde olduğumuzu, arkadaşlarımız bırakılmazlarsa Diyarbakır'da Üniversite çapında etkin eylemlere girişeceğimizi bildirir, mücadelemizi selamlarız" deniyor.

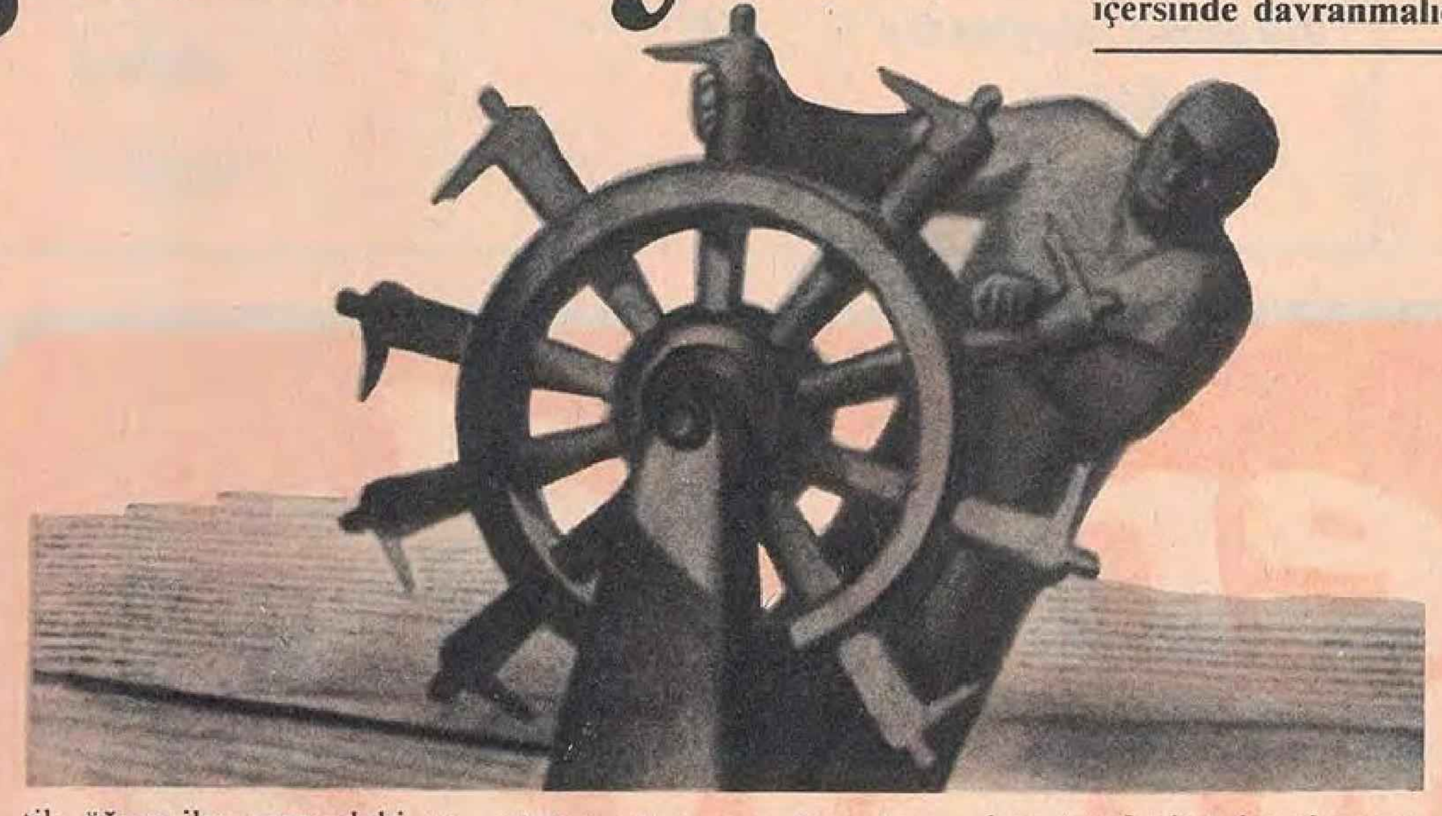
Vezneciler'de Ahmet Kaya Yasağı

İstanbuldaki en büyük kız öğrenci yurdu olan Vezneciler Kız Yurdu'nda keyfilik artık olağan hale geldi. Bozuk yemeklere, yetersiz etüt salonlarına ve bir sürü kışla yasaklarına alışan(!) 1500 öğrenci işin içine polisin de karıştığı yeni bir keyfiliği yaşadılar. Tatil nedeniyle kısmen boşalan yurtta kalan öğrenciler 26 Ocak gecesi elektrikler kesikken kantinde müzik dinliyorlardı. Ancak iki polis memurunun dinlediğiniz müzik yasak diyerek, kantinin teybinden kaseti almaları üzerine, öğrenciler buna itiraz ederek müzik dinlemenin suç olmadığını söyledilerse de dinletemediler. Evet! Artık kışla nizamındaki yurtlarda keyfiliğin sınırını kestirmek gerçekten çok güç.

Birliğe giden yol

Nejat N. Kazan

"her tek dernek üyesi ve birim dernekleri; merkezi önderliğin yaratılması sorununun duyarlılığı içersinde davranmalıdır."

Gençlik Dünyası'nın geçen sayısında (Ocak-88), "öğrenci birliği hayal değildir" yazısıyla, demokratik öğrenci hareketinin merkezi önderliğinin oluşturulması konusundaki görüşümüzü belirtmiştik. Önerdiğimiz model, genel olarak delege sistemine dayalı, merkezi bir yayın çatısı altında örgütlenmiş, toplanacak bir genel kurul tarafından oluşturulan yıllık merkezi bir programı olan, genel kurullar arasındaki sürede karar alacak bir yönetim kurulu ve kararları uygulayacak bir yürütme kurulundan oluşan, merkezi önderliğin oluşturulması esasına dayanıyordu.

Bu yazıda ise, merkezi önderlik ve otorite boşluğunun giderilmesi için nasıl bir yol izlenmesi gerektiği üzerinde duracağız. Politik gençlik yayınları ve gruplarının, demokratik öğrenci hareketinin merkezi otorite boşluğunu kendi otoriteleri ile doldurmaya yönelik çabaları,merkezi önderliğin oluşturulmasının önündeki en önemli engel. Birim derneklerdeki zayıflık ve sağlıksızlık ile ülke genelindeki örgütsüzlük diğer engelleri oluşturuyor. Siyasal iktidarın baskı ve engellemeleri de bir diğer faktör.

Türkiye'deki fakülte ve yüksek okulların sadece % 25'inde dernekleşme veya dernek faaliyeti yapılabiliyor. Dernekleşme veya dernek faaliyeti yapılan okulların ancak % 25'inde genel kurulunu yapmış dernekler bulunuyor. Çukurova Üniversitesi Mersin Turizm ve İşletmecilik Yüksek Okulundaki % 24'lük üye oranı gibi istisnalar dışında, öğrenci derneklerine üye olanların oranı, genelde % 10'ların altında kalıyor. Geçen yıl Cumhuriyet Gazetesinin yaptığı gençlik anketinde yeralan, öğrençilerin % 41'inin derneklere üye olmak istediği şeklindeki sonucu da bu kısa istatistik döküme eklersek, ortaya şu çıkıyor: Demokratik öğrenci hareketi henüz emekleme dönemini yaşamaktadır.

Kasım ayında, İstanbul öğrenci derneklerince başlatılan ve bütün Türkiye'de 2 ay süren "Atılmalara, har(a)çlara, vizelere son! YÖK kaldırılsın" kampanyası ortada (!) kaldı. Kampanya merkezi önderlik olmadığı için zayıf birim derneklerde tıkandı ve salt dilekçelerle sınırlı kaldı. Binlerce imzaya ulaşan, dilekçelerin ne olacağı ise belli değil. Yaşanan bu son kampanya, merkezi önderliğin ne kadar gerekli olduğunu birkez daha çarpıcı bir şekilde gösterdi. Öncelikle, bütün taraflar şu soruya açıkça cevap vermelidir. Merkezi bir önderlik gerekli midir? Herkes, merkezi yapıda önderlikten yana görünmesine rağmen, bu konudaki muğlaklık sürüyor. Merkezi önderliğin gerektiği konusunda, genelde varılacak bir mutabakat, yolun yarısının aşılmasını sağlayacaktır.

Merkezi bir yapının oluşturulmasında katedilecek yolu üç boyutlu olarak ele alabiliriz.

- Birim derneklerde, merkezi önderlik konusunda tartışma ve kongre yoluyla çıkacak kararlar ve deklarasyonlar süreci,

- Tam yetkili temsilcilerden oluşacak Türkiye platformunca çıkartılacak merkezi bir yayın ile, platformda tartışma ve karar süreci,

- Politik gençlik yayınları ve politik gençlik grupları arasındaki merkezi düzeyde diyalog ve işbirliği süreci.

Öğrenci derneklerinin hemen tamamının politik görüş sahibi ilerici devrimci öğrencilerden oluşması ve grupların çekişmeleri, politik gençlik yayınlarının ve gruplarının merkezi düzeyde işbirliğini gerekli kılmaktadır. Politik gençlik yayınları ve grupları farklılıklarını merkezi olarak tartışmalıdırlar. Anlaştıkları ve anlaşamadıkları noktalar üzerine imzalanacak bir protokol, netleşmeyi sağlayacaktır. Anlaşılan noktaları ise, bir deklarasyonla yayınlamaları,birim derneklerindeki ileri politik öğrenciler arasındaki ve platformlardaki tartışmalara ışık tutucu ve **destekleyici bir çözüm** olacaktır. Ancak burada, birim derneklerin ve platformların iradesi yerine, politik gençlik yayınları ve gruplarının iradesini koyma yanlışına kapılmamak lazım. Politik diyalog ve işbirliğini, dernekler üstünde bir otorite olarak algılamak, alınacak kararların dernekler için bağlayıcılığını ileri sürmek demokratik öğrenci hareketine yapılacak en büyük kötülük olacaktır. Bizce bütün politik gençlik yayınları ve politik gençlik grupları merkezi düzeyde, diyalog ve işbirliği sürecini birlikte başlatmalı ve ortak noktalarda, ortak tavırlar geliştirebilmelidir.

Merkezi bir yapının ve önderliğin oluşturulması yolunda, esas boyutu öğrenci gençliğin iradesini yansıtan birim dernekleri oluşturuyor. Kitleselleşme, yasallık vb. sorunların yanısıra kıyasıya temsilcilik çekişmelerinin yaşandığı ve yönetici-üye ayrımının birbirine karıştığı birim derneklerini dört kategoride ele almak mümkün. (Kongresini yapmış olanlar, tüzel kişiği olup, kongre yapamayanlar, başvurusu olupta tüzel kişiliği olmayanlar ve başvuruda bulunmamış olanlar.)Merkezi bir yapı ve önderliğin oluşturulması sürecinde başvurusunu yapmamış derneklerin iradesi sözkonusu olamaz. Başvuru gibi basit bir işlemi yerine getirmeyenlerin, merkezi bir yapının oluşturulmasına katkıları tavsiyeden öte geçmemelidir.

Başvurusu kabul edilmese, tüzel kişiliğini kazanması engellense bile, başvuruyu yapmış birim derneklerin iradeleri merkezi önderliğin yaratılmasında esastır. Kongrelerini yapabilmiş derneklerde merkezi önderlik sürecinin işletilmesi, daha çabuk ve sonuç alıcı olacaktır.

Kongre yapmış birim dernekleri, olağanüstü kongreye giderek, merkezi önderlik konusundaki önerilerini, dernek kararı olarak çıkartabilirler. İzlenecek bu yol sonucu çıkan karar, deklerasyon yayınlanarak, diğer birim derneklere ve öğrenci tabanına duyurulmalıdır. Böylece karar çıkartılması aşamasında kongre gibi açık, belirli ve meşru bir zeminde yapılacak tartışmalarda sonuç almak daha kolay ve net olacaktır. Kongre hakkını kullanmayan ama tüzel kişiliği olan dernekler ile başvuru yapmış ancak tüzel kişiliğini kazanmamış derneklerin işi biraz daha zor. Ancak, genel üye toplantıları ya da derneğe duyarlı kitle toplantıları zemininde de, birim dernek kararı çıkartmak ve genel bir mutabakata ulaşmak mümkün. Bu çerçevedeki birim dernekler de kararlarını deklerasyon yayımlayarak, diğer birim derneklere ve öğrenci tabanına duyurulmalıdır. Yayımlanan dernek deklerasyonu, o derneğin, geçici yönetim kurulu tarafından, tüzel kişiliği olmayanların ise dernek kurucuları tarafından imzalanması biçimi, karışıklığı önleyecek ve meşruluğu koruyacaktır.

Birim derneklerden merkezi bir yapı konusunda yayımlanacak deklerasyonlar, diğer birimlerdeki tartışmalara zenginlik katacak ve geniş bir öğrenci kesimi farklı yaklaşımları izleyip, tartışma sürecine katılabilecektir. Her tek dernek üyesi ve birim dernekleri, merkezi bir yapının ve önderliğin yaratılması sorununun duyarlığı içerisinde davranmalıdır.

Dernek yönetici ve üyeleri ile birim dernekler, merkezi önderliğin oluşturulması yolunda tartışmalarını pogramatik olarak sürdürmelidir. Demokratik öğrenci hareketindeki tıkanmanın önünün açılması, birim derneklerdeki süreçlerden geçiyor. Birim dernekler bu hedefe — merkezi önderliğe — sahip çıktıkları ölçüde, temel sorun çözümlenme yoluna girecektir.

Merkezi önderlik oluşturulması yolunda, bir diğer boyutu platformlar oluşturuyor. Öğrenci Dernekleri Türkiye Platformu'na, birim derneklerdeki merkezi önderlik önerilerini ve tartışmalarını ülke çapında birleştirmek ve sonuçlandırmak konusunda önemli görevler düşüyor. Ne ki, Türkiye platformu uzun süredir yok. En son, izmir'de 23 — 24 Ekim'de toplantı sonucu, Öğrenci Dernekleri Türkiye Platformu dağılmıştı. Başvurusunu yapmamış derneklerin gözlemci olarak katılabilecekleri, tam yetkili dernek temsilcilerinden oluşacak yeni bir Türkiye Platformu'nun toplanması büyük bir zorunluluk oluşturuyor. Türkiye Platformu'nun toplanmasında üç il platformuna ve taşra derneklerine sorumluluk düşüyor.

Tam yetkili Türkiye Platformu'nun tek gündemli toplanması, olumlu bir müdahale olarak, mevcut sürece yeni bir hız katabilir. Mevcut tıkanıklık ve çekilen sancı böylelikle büyük ölçüde aşılabilir. Türkiye Platformu tek gündemli toplantısında, Türkiye öğrenci hareketinin, yasal, merkezi, hiyerarşik yapılanmasının temel gerekliliği karar altına alınmalıdır. Bunun günümüzde somutlanması olabilecek, yeni bir merkezi yayın çıkartılması ve bu yayının çatısı altında önderliğin oluşturulması kararlaştırılmalıdır. Bunun için de, birim derneklerin genel kurul yetkisine haiz delegeleri seçmeleri ve bu delegelerce oluşturulacak bir Türkiye Öğrenci Dernekleri Genel Kurulu'nun toplanmasını karar altına almalıdır.

Bizce, henüz emekleme döneminde olan demokratik öğrenci hareketinin ayağa kalkması ve yürümesinin yolu, ülke genelindeki merkezileşmesinden geçiyor. Mevcut süreçteki tıkanıklık, merkezi bir yapının ve önderliğin doğum sancısıdır. Oncak olumsuz koşullara karşın, birim derneklerin kuruluşu, bu konudaki ileri—politik öğrencilerin öncü insiyatifi ile gerçekleşti. Şimdi gelinen aşamada, merkezi konfederasyonun kuruluşunda yine öncü insiyatif önemli rol oynayacaktır.

Hangi gerekçeyle olursa olsun yaşanan sancılı ortamın çok başlılığa meydan vermeyeceğine inanıyoruz. Çok zor da olsa Türkiye Öğrenci Birliği'nin merkezi yapılanmasının gerçekleşmesi konusunda ümitliyiz. Daha önce de çeşitli defalar ifadeettiğimiz gibi, "merkezileşmek, demokratik öğrenci hareketinin sonuç alıcı ve gelenek yaratıcı bir mecradan akmasının en önemli güvencesidir."

K.T.Ü. Öğrenci Derneği'ne yönelik keyfi soruşturmalar

Karadeniz Teknik Üniversitesi'ndeki son gelişmelerle ilgili olarak K.T.Ü.-Ö.D. başkanı Ufuk Keleş'in yaptığı açıklama özetle şöyle:

"Harçların kaldırılması için yapılan yemek protestosunun kararı derneği oluşturan kişilerin salt çoğunluğu ile kabul edilmiş olup basına da belirtildiği üzere 21.12.1987 günü saat 12 civarında yemekhanede yaklaşık 600 dolayında arkadaşın katılımıyla gerçekleşmiştir.

Protesto günü polisin ve jandarmanın baskısı öğrenci arkadaşlar arasında çekingenlik ve korku yaratmıştır. Ertesi gün (22.12.1987) "Rektör" kendi derneğinin yöneticilerini toplayarak "dünkü eylemi protesto amacıyla bir şeyler yapın" şeklinde kışkırtmalara başvurmuştur."

Eylemin K.T.Ü.Ö.D. tarafından yapılmış olmasına karşın, birkaç kişiyi harcayabilmek ve yalnızca soruşturma açmış olabilmek için ve bu konuda duyarlı insanların gözünü korkutabilmek amacıyla olay kişilere indirgenerek iki kurban seçilmiştir.

Bunlardan biri olayda sözcülük yapmak ve basın elemanlarına basın açıklamalarını vermekle görevlendirilmiş olan Kayhan Durgun'du. Birimizin çıkıp sözcülük görevini üstlenerek "Biz K.T.Ü.-Ö.D. olarak YÖK ve YÖK'ün haksız uygulamalarından birisi olan harçları protesto ediyor ve bu yemeği yemiyoruz" demesi ve 6 adet düzenlenen basın açıklamasını eylem sırasında gazetecilere vermesi gerekiyordu. Bu Kayhan değil, Ahmet, Mehmet veya herhangi biri de olabilirdi. Öğrenim gördüğü Tıp Fakültesi tarafından açılan disiplin soruşturmasında bildiri dağıtmak ve öğrencileri boykota teşvik etmek eylemiyle suçlanıyor. Kaldı ki dağıttığı bildiri değil, K.T.Ü.-Ö.D. tarafından düzenlenmiş basın açıklamasıydı.

"Burada ilginç olan bu kurbanlardan diğerinin, yani Yakup Aksakal'ın olayla hiç bir ilgisinin olmamasıdır. Rektör'ün iddia ettiği gibi boykotu düzenlemesini ve bunların elebaşılarından olmasını bırakın, derneğin üyesi bile değildir.

Buradan da anlaşıldığı üzere acele suçlu aramak kaygısında olan rektörün, yanındaki yalakalarından daha önceden hazırlanan tezgahta kullanmak üzere, rastgele isim aldığı açıkça görülüyor."

Hakkını savunan, YÖK'ü ve bunun haksız uygulamalarından olan harçları protesto eden öğrenci arkadaşları ve bunları destekleyebilecek olan arkadaşların direniş gücünü kırabilmek için, birkaç kişinin harcanması ve bu konuda ivedilikle soruşturma açılması gerekiyordu. Bu amaçla hazırlanan tezgahta "satılma piyangosu" olayla ilgisi olmayan Yakup ve sözcülükle görevlendirilmiş olan Kayhan arkadaşımıza çıkmıştır. 22 Aralık 1987 Salı günü bu iki arkadaşımız hakkında açılan soruşturma 26 Aralık 1987 günü Hürriyet gazetesinde kamuoyuna ve aynı gün arkadaşların ailelerine gelen şikayet mektubu ile bu durum küçük bir çocuğu ebeveynine şikayet eder bir dil ile bildiriliyordu.

Kamuoyuna gerçekleri ulaştırmak için Trabzon'daki basın bürolarını tek tek ziyaret ettik. Cumhuriyet, Milliyet, Hürriyet, Tercüman, Karadeniz, Kuzey Haber, Anadolu Ajansı'na açıklamalarda bulunduk. Ayrıca partilerin ve baronun burada yaşanan hukuk dışı olaylar konusunda açıklamalar yapmasını ve bu konularda tavırlarını ortaya koymaları gerektiğini özellikle vurguladık. Ancak bu konuda bize destek olamayacaklarını belirterek rektöre ve valiye sitem etmekten öteye gitmediler."

Gençliğe sövgü

A.Ulvi Özdemir
A.Ü.S.B.F.
Ö.D. Üyesi

İDDİANAME: Suçlusun. Çünkü gençsin. Sen olmasaydın işler daha kolay olacaktı. Halkı daha kolay aldatabilecek, daha rahat haksız kazançlar sağlayabilecektik. Üstelik Shakespeare'nin sonesinde dediği gibi ayıplarımızı örtmek için paramız ve uyduruk düzenimiz yeterli olacaktı. Ama sen, gece gündüz inek gibi ders çalışmak, yılda 80-90 kez sınava girmek zorunda bırakılmış olmana rağmen, insanüstü bir çabayla gerçekleri görebiliyorsun. Tüm engellemelere, caydırıcı yığınla önleme ve atılma gibi tehditlere aldırmadan, pırıl pırıl yüreğinde işkence korkusu duymadan, okuyup bilinçleniyor, tiyatroya, sinemaya gidiyor ve çağdaş bir insanın gerek duyduğu kültürel etkinliklere katılabiliyorsun. Ne yapsak, ne etsek koyun gibi olmamak, robot gibi yaşamamak için, tepkini ortaya koyabilmek için yasaklar da olsa özgürlükler bulup çıkartıp, örgütlenebiliyorsun. Sen ne biçim bir mahluksun? Nedir seni rahat bir yaşam karşısında onurlu ama acılar dolu bir yaşamı seçmeye iten şey? Gençliğinse, seni suskunluğa, boyun eğmeye alıştırarak ihtiyarlaştırma çabalarımız bir işe yaramadı demektir. Hala daha bir kez bile doğru dürüst aşık olamadan atılmayı, fişlenmeyi, itilip kakılmayı göze alıp sokaklarda bağırıp çağırıyorsun. Sus artık. Karnımız tok masum yüreklerin kıpırtılarına. Kanını emdiğimiz gençlik heyecanı da yetti artık. Tüm bunlardan sonra seni köleleştirmemize yine de karşı koyacaksan, insanburger makinalarımız ve usta işçilerimiz hazırdır. Çünkü sen gerçekleri görme ve gösterebilme yeteneğine sahipsin. Ne yaptıksa önleyemedik, bu yüzden keyfiyet yasamızın, herhangi bir maddesi gereğince sonsuza kadar genç kalmaya, 1987 yılında hapsolup, bu zaman hapishanesinde acılar içinde kıvranmaya mahkum edilmesini talep ediyorum. Saygı ve "bilmem beni anladınız mı?"larımla.

SAVUNMA: Ben bir gencim. Suçluyum. Ama asıl suçum çocukluktan birdenbire ihtiyarlığa, yani "olan biteni kabullenmişliğe" atlamak zorunda bırakılmama yeterince karşı koymamaktı. Suçluyum. Çünkü, yalnız gözlerimi ve kulaklarımı kapayıp, düşünen beynimi ve hisseden yüreğimi bir bohçaya sarıp karanlık mahzene kilitlediğim anlarda gülebilmeme karşı "mutluyum" diyebildim. Suçluyum. Çünkü, oturup sizinle tartışacağıma önce kendimle sonra benim gibi düşünenlerle tartışıp ve bir arpa boyu bile yol alamamamıza neden olan soyut çözümler üretme sevdasına kapıldım. Sevdiğim kızın yanaklarından öperken, açlık ve sefalet dünyasına pencerelerimi kapattım, görmezlikten geldim. Kendim için istediklerimi başkaları için istemedim. İyi öğrenci olmamın iyi insan olmama engel olmasına "dur" diyemedim. Gazete okumadım. Bilinçlenmek için uykumdan fedakarlık edip araştırıp öğrenme çalışmalarına katılmadım. Yazıklar olsun bana. Kendi vicdanım bana cezaların en ağırını verip mahkum ettiği için sizin cezalarınızı umursamıyorum.

KARAR: Gereği düşünüldü. Sanık gerçekleri, ama yalnız gerçekleri söylediği için ve insan olma uğraşından bir an için bile vaz geçmeye niyetli olmadığı sabit görüldüğünden, **"Kukla insanlar yetiştirilmesi üzerine çeşitlemeler"imize dayanılarak 1987 yılına hapsedilmesine ve sonsuza dek "dilsiz" bırakılmasına karar verildi.**

KISA... KISA... KISA...

İTÜ Ayazağa'da protesto yürüyüşü

İTÜ Ayazağa Kampüsü yemekhanesinin önünde 15 Ocak günü toplanan 100'e yakın öğrenci disiplin yönetmeliğini ve polis-idare işbirliğini protesto için bir yürüyüş yaptılar. Beşerli bir kortej oluşturarak "Kahrolsun gerici disiplin yönetmeliği" yazılı bir pankartla yürüyen öğrenciler Rektörlük binası önünde pankartı resmi bir aracın üzerine bırakarak dağıldılar. Yürüyüş sırasında "Polis-idare işbirliğine son" "Gerici disiplin yönetmeliğine son" sloganları atıldı.

İ.Ü. İktisat Ö.D. Karikatür Yarışmasına Son Katılım 15 Mart

İ.Ü. İktisat Fakültesi Öğrenci Derneği (İ.F.Ö.D.) tarafından düzenlenen "Öğrenci Sorunları" konulu karikatür yarışmasına son katılım tarihi 3 Ocak'tan, 15 Mart'a kadar uzatıldı. Jüri üyeliğini Tan Oral, İsmail Gülgeç, Erdoğan Bozok, Kamil Masaracı ve İFÖD adına Tahsin Berk'in yaptığı yarışmaya YÖK üyeleri dışında herkes katılabiliyor. Karikatürlerin yollanacağı adres: Mehmet Şükrü Güzel, İstanbul Üniversitesi PTT Müdürlüğü Postrestant Servisi, 34451 Beyazıt - İstanbul.

Erciyes Üniversitesi'nde Rektörlük denetiminde öğrenci kulüpleri

Kayseri Erciyes Üniversitesi öğrencilerinin boş zamanlarını değerlendirmek ve kültürel gereksinimlerini karşılamak için üniversite bünyesinde öğrenci faaliyet kulüpleri kuruluyor. Öğrencilerin en ufak söz haklarının bulunmadığı bu kulüplerin yürütecekleri çalışmalar, Rektörlük tarafından kurulacak bir komisyonca programlanacak ve denetlenecek.

Trakya Üniversitesi Ö.D. Tomurcuk Dergisini Çıkardı

Trakya Üniversitesi Öğrenci Derneği (T.Ü.Ö.D.), derneğin faaliyetlerini öğrencilere duyurmak ve dernek üyelerinin ürünlerini değerlendirmek amacıyla "Tomurcuk" adında bir dergi yayınladı. Ocak ayında ilk sayısı çıkan dergide; derneğin tanıtılması, Özerk-Demokratik Üniversite üzerine bir yazı, şiirler ve diğer ürünler yer alıyor. Tomurcuk dergisi bundan böyle her ay çıkarılacak.

M.Ü. Basın - Yayın'da Prof. Giritli ve Boş Pano

Marmara Ü. Basın Yayın Y.O. ÖD'nin okuldaki panosuna astığı "YÖK Kaldırılsın" kampanyası ile ilgili yazı, rektörlerin YÖK'e ilişkin sözleri ve YÖK kampanyasına ilişkin haberler panodan kaldırıldı. Pano birimi, Nuri Inugur'a çıktığında "Yazıları İsmet Giritli inceledi ve anayasaya aykırı buldu" yanıtını aldı. Prof. Giritli'ye gidildiğinde ise "Panoda YÖK tartışması yapılamaz" denildi. Gazete kupürlerinin ise herkes gazete okuduğu için panoda yer almasına gerek olmadığı belirtildi. "Panomuzun yazıları okul idaresinden izin alınamadığından çıkmıyor" yazısı da veto edildiğinden dernek panosu boş duruyor.

İstanbul Üniversitesi'nde "çan eğrisi"ni protesto

İstanbul Üniversitesi'nde 14 Aralık günü uygulamaya konulan "çan eğrisi" yönteminin başlangıçta 85/86 döneminden itibaren atılan öğrencileri kapsayacağı açıklanmıştı. (Çan eğrisi uygulamasında bir dersten alınan en yüksek 10 notun ortalamasının yarısı o ders için geçer not olarak kabul ediliyor.) Atılan öğrencilerin dilekçeleri alınmış ve 15 Ocak'ta sonuçların açıklanacağı duyurulmuştu. Daha sonra ise yazım yanlışı (!) denilerek 85/86'da atılanlar kapsam dışı kaldılar. Üniversite bünyesindeki fakülteler arasındaki uygulamadaki farklılıklar ile adaletsizliğin boyutları genişledi. Örneğin Cerrahpaşa Tıp Fakültesi'nde 85/86 döneminde atılan öğrenciler de uygulama kapsamına alındılar.

İ.Ü. Hukuk Fakültesi öğrencisi **Mine Türk**, 85/86 döneminde 1. sınıfta tek dersten atıldığını belirterek adaletsiz uygulamanın değiştirilmesi için Rektörlüğe dilekçe verdi. Aralarında Mine Türk'ün de bulunduğu bir grup öğrenci dilekçe sonucunu öğrenmek ve bu uygulamanın değiştirilmesi konusunda Rektör'le görüşmek için 15 Ocak günü Rektörlüğe geldiler. Ancak bu görüşme gerçekleşmedi. Bunun üzerine öğrenciler Rektörlük bahçesinde toplandılar. Atılmaları, çan eğrisi sistemindeki uygulamaları eleştiren yazıların bulunduğu büyük karton afişler ile gösteri yaptılar. Bir öğrenci yaptığı konuşmada "uygulamaların tüm öğrencileri kapsaması gerektiğini" söyledi. Protesto gösterisi öğrencilerin alkışları ile sona erdi.

İstanbul Üniversitesi yemekhanesinde 400 öğrenci boykota katıldı.

Selçuk Üniversitesi'nde Ceza kampanyası

Konya Selçuk Üniversitesi'nde öğrencilerin karşı karşıya olduğu bir dizi sorunun çözülmesi istemini içeren bir dilekçe kampanyası başlatılmıştı. Dilekçe kampanyasını yürüten Selçuk Üniversitesi Öğrenci Derneği (SÜN-ÖD) kurucuları hakkında fakültelerinde soruşturma açıldı ve bazı kuruculara disiplin cezaları verildi.

Önceki yıllarda üniversiteye borçlanılan harçların peşin alınmak istenmesi, okulda çıkan yemeklerin kalitesiz ve yetersiz olması, yeni taşınılan kampüsün ortaya çıkardığı ulaşım sorunu ve ders programlarının bilimsel bir teknik kurulca düzenlenmemesi nedeniyle hazırlanan dilekçe 20 Ekim 1987 tarihinde imzaya açılmıştı. Dilekçeler nedeniyle Müh.-Mimarlık, Tıp, ve Hukuk Fakültelerinde okul yönetimi soruşturma komisyonları kurdu. Kampanyanın ikinci gününde Siyasi Polis 6 öğrenciyi 24 saat için gözaltına aldı.

Kampanyanın içerisinde yürütüldüğü olumsuz koşullar ve baskılar nedeniyle toplanan imzaların bir araya getirilmesi mümkün olamadı. Yine de toplanan imzalardan 500 kadarı, posta yoluyla Rektörlüğe ulaştırıldı.

Kampanyanın sona ermesinden sonra sorunlara çözüm bulmak yerine dilekçelere imza atan öğrencilerin adları fakültelere asılarak, suç işledikleri izlenimi yaratılmak istendi. Yine bu öğrenciler dekanlıklardan çağırılarak bir daha böyle bir şeye kalkışmamaları için uyarı ve tehditlerle karşı karşıya kaldılar. SÜN-ÖD kurucuları hakkında soruşturmalar sürerken, bazı kuruculara çeşitli disiplin cezaları verilmiştir.

Selçuk Ünv.Öğr.
Vasfi Aslan
Mustafa Şenaldı

İstanbul Öğrenci Dernekleri saldırıları kınadı

İstanbul Öğrenci Dernekleri adına, İ.Ü. Fen, Veterinerlik, Basın-Yayın, Edebiyat ve M.Ü. Fen-Edebiyat Fakülteleri Öğrenci Dernekleri 15 Ocak günü Cağaloğlu İstanbul Reklam Sitesinde ortaklaşa bir basın toplantısı düzenlediler. Saat 11'de başlayan basın toplantısına, öğrencilere karşı polisin saldırgan tutumunu kınadıklarını ve öğrencilerle dayanışma içerisinde olduklarını belirten, Türkiye Yazarlar Sendikası Başkanı Aziz Nesin, Emil Galip Saldalcı, Gencay Gürsoy, Sungur ve Gülnur Savran ile Avukat Yücel Sayman dinleyici olarak katıldılar.

Öğrenciler adına konuşan Yunus Öztürk, "Haberleri öğrencilerden almamakta ısrar eden bir takım basın organları (başta Türkiye gazetesi) üniversite gençliğini terör ve anarşinin kaynağı olarak göstermeye çalışmaktadır. Basın organlarındaki asılsız haberleri ve siyasi polis ihbarlarını gerekçe olarak gösteren üniversite idareleri Öğrenci Dernekleri üyeleri hakkında disiplin soruşturması açmaktadır." dedi.

12 Ocak günü Milliyet gazetesi önünde basın açıklaması yapan bir grup öğrenci saldırıya uğramış ve 9 kişi gözaltına alınmıştı. Daha sonra serbest bırakılan bu öğrencilerden bazıları da poliste işkence gördüklerini belirttiler. Basın toplantısı sırasında işkence gören öğrencilerden birisi kollarındaki ve ayaklarındaki morlukları gösterdi.

Basın toplantısında, öğrenciler taleplerini şöyle sıraladılar: "Öğrenci Derneklerinin gösterdiği duyarlılığı üniversite idaresinin, polisin ve basının da göstermesini istiyoruz. Öğrenci Dernekleri bugüne kadar

Cağaloğlu İstanbul Reklam'daki basın toplantısına öğrencilerin yanısıra yazarlarda katıldı.

güvenlik güçlerini hedef alan hiçbir eyleme girmemişlerdir. Hedefleri Üniversitelerin özgür, özerk ve demokratik bir yapıya kavuşturulmasıdır. Bu nedenle polisle hiçbir şekilde çatışmamışlar, aksine saldırıya uğramışlardır. Öğrenci Derneklerini hedef ve amaçlarından saptıracak her türlü girişim, karşısında yine Öğrenci Derneklerini bulacaktır."

Basın toplantısının sonunda, İ.Ü. Veterinerlik Ö.D. başkanı Karadeniz Teknik Üniversitesi Öğrenci Derneği'ne yönelik baskılara karşı İstanbul Öğrenci Derneklerinin K.T.Ü.-Ö.D.'nin yanında olduğunu belirtti ve K.T.Ü.-Ö.D'ne yönelik baskıları kınadı.

İstanbul'da yemek boykotları

Özellikle Ocak ayı içerisinde artan polis baskısını ve gözaltıları protesto etmek için İTÜ, Marmara ve İstanbul Üniversite'nde yemek boykotları gerçekleştirildi. 8 Ocak günü, İTÜ Gemi İnşaat Öğrenci Derneği üyelerinin gözaltına alınmasını protesto için, İTÜ'nün Maçka ve Ayazağa kampüslerinde yemek boykotu yapıldı. Ayazağa'daki öğrenci yemekhanesine gelen öğrenciler yemeklerini aldıktan sonra alkışlarla baskıları protesto ettiler ve bir günlük yemek boykotu yaptılar.

13 Ocak günü ise Milliyet Gazetesi önünde İstanbul Üniversitesi öğrencilerinin gözaltına alınmasını ve öğrenciler üzerindeki baskıları protesto etmek için İstanbul Üniversitesi yemekhanesinde yemek boykotu yapıldı. 400 öğrenci yemek boykotu süresince çeşitli türküler söyledi ve "YÖK'e Hayır", "Polis - idare işbirliğine son", "Öğrenci Kıyımına, Keyfi Baskılara Son" şeklinde sloganlar attı. İstanbul Üniversitesi Öğrenci Derneklerince yapılan açıklamada "Mücadelemizin karşısına çıkarılan keyfi soruşturmaları ve disiplin cezalarını, polis - idare işbirliğini, keyfi gözaltıları kınıyor ve bu amaçla bir günlüğüne yemek boykotuna gidiyoruz" denildi.

Aynı gün İ.Ü. İşletme Fakültesi yemekhanesinde 60 öğrenci yemek boykotu yaptı. Baskıları kınamak amacıyla bir öğrencinin yaptığı konuşma bütün öğrenciler tarafından alkışlandı. alkışların ardından 60 öğrenci yemekhaneyi terketti.

Marmara Basın-Yayın Y. Okulu yemekhanesinde İTÜ ve Cağaloğlundaki gözaltılar başta olmak üzere polis baskılarını protesto için yemek boykotu gerçekleştirildi. Yemeklerini yemekden bırakan öğrenciler daha sonra topluca "Baskılara, gözaltılara son" sloganı atarak dağıldılar.

Yıldız'da derneğe soruşturma

Son hafta içerisinde YÜÖD (Yıldız Üniversitesi Öğrenci Derneği) üyelerinden yirmiyi aşkını ve yönetim kurulu üyeleri hakkında okul yönetimince "Atılmalara, vizelere, harçlara hayır", "YÖK Kaldırılsın" dövizlerini asmak, bu kampanya çerçevesinde imza toplamak, yemek boykotu yapmak, günlük gazetelerde yayınlanan **Kahramanmaraş olayları** hakkındaki yazıları, bu konuda Adana Cumhuriyet Savcılığının gerekçeli kararını gösteren kupürü dernek panosunda sergilemek "suçlarıyla" disiplin soruşturmaları açıldı. Soruşturmanın "polis-idare işbirliği" sonucu

Yıldız Üniversitesi'nde 22 Ocak günü bir şenlik düzenlendi.

emniyet müdürlüğünün direktifleriyle açıldığı **bizzat soruşturmayı yapan yönetim üyelerince** dile getirilmiştir.

Tüm bu uygulamaların YÖK tarafından iddia edildiği gibi özerk(!) ve demokratik(!) üniversitemizde oluşu, yalnız üniversiteler tarihine değil ülkemiz adına da silinebilmesi olanaksız bir kara leke olarak sürülüyor. Bu uygulamaları kınıyoruz. Okul yönetimini ve Emniyet Müdürlüğü'nü öğrenci gençliğin temsilcisi olan derneklere karşı duyarlı davranmaya çağırıyoruz.

İTÜ'de atılmalara karşı dilekçe

İTÜ Öğrencileri 12 Ocak günü "atılmaların ve dönem kayıplarının önlenmesi için tüm vizesiz öğrencilere final hakkı " talebini içeren dilekçeyi Rektörlüğe verdiler. 2000 öğrencinin imzaladığı dilekçeyi kalabalık bir öğrenci topluluğu Rektörlüğe götürdü. Öğrencilerin arasından bir kişiyi temsilci olarak kabul eden Rektör ilhan Kayan dilekçelerin teker teker verilmesi gerektiğini öne sürerek dilekçeleri kabul etmedi.

YURTLARDAN... YURTLARDAN... YURTLARDAN... YURTLARDAN..YURTLARDAN... YURTLARDAN... YURTLARDAN... YUR

1987 yılında Uludağ Üniversite'nde ÖD çalışmalarını yürüten ve kampüs içerisinde sosyal etkinlikler kuran öğrencilerin, kampüs içerisindeki yurttan yeni yapılan Görüklü yurduna aktarılması işleminde 100 kadar öğrenciye baskı uygulanmasına gidilmiştir. Özellikle 3. ve 4. sınıf öğrencileri yeni açılan yurdun servis ve alt yapı gibi temel sorunları olduğunu bu nedenle Arabayatağı semtinde bulunan Kredi Yurtlar Kurumuna ait Orhangazi yurdunda kalmak istediklerini, ancak yurttan atılmaları için sürekli keyfi uygulamaların başgösterdiğini, bu durumu Vali ve Rektörlüğe bildirerek yurtta normal yaşamın devam etmesini istemişlerdir.

Daha sonra ÖD çalışmaları tamamlanmış ancak "yasalara aykırıdır" diye Derneğin kurulmasına izin verilmemiştir.

Bu gelişmelere rağmen Üniversite ve yurtta önlem yerine, ilerici, demokrat ve ÖD ile uğraşan çok sayıda öğrenciye baskı uygulamaları devam ettirilerek kampüs, polis ve jandarma ile doldurulmuştur. 20 Ocak 1988 tarihinde de 5 öğrenci yukarıdaki gelişmeler ışığında yurttan atılmıştır.

20 Ocak 1988 günü yurttan atılan İ.İ.B.F. öğrencilerinden Erdal ERİFOĞLU, Hüseyin YILMAZ ve Y.M.O öğrencisi Murat KURT sabah saatlerinde gazeteleri arayarak uğradıkları haksız muameleyi anlatmışlar ve bunu protesto amacıyla kendilerini yurt kapısına zincirle bağlayacaklarını bildirmişlerdir. Bunu gerçekleştirmek üzere yürdun önüne gittiklerinde siyasi polis tarafından izinsiz eyleme kalkıştıkları gerekçesiyle gözaltına alınıp, çıkarıldıkları nöbetçi mahkemece tutuklanarak cezaevine konulmuşlardır.

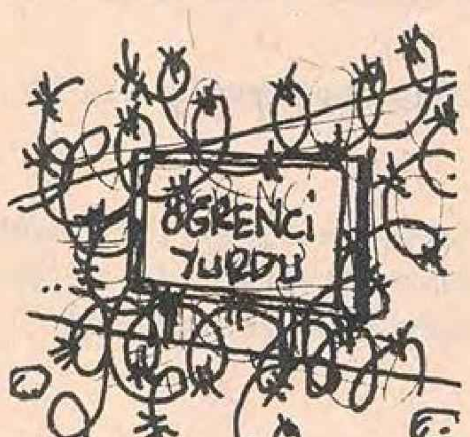

Olayları başından beri bilen ve bu konuda "bana gelselerdi sorunu çözerdim" diyen Vali Zekai GÜMÜŞDİŞ şöyle konuştu:

"Geçtiğimiz yıl Üniversite'nin adını kullanarak bir dernek kurmaya kalkışan öğrencilere izin verilmemişti. Çünkü bu yasalara aykırı idi. Bu üç öğrenci yapılan idari soruşturma sonucunda disiplin cezası aldılar. Konu Kredi ve Yurtlar Kurumu Genel Müdürlüğüne de bildirilmiş. Öğrencilerin yurttan atılma kararı gecikmeli olarak uygulandı. Konu bundan ibarettir."

Öğrenciler ise, kendileri ile birlikte İsmail ATALAY ve Yalçın YILMAZ adlı arkadaşlarının da yurttan atıldıklarını, geçen yıl haklarında açılan davadan beraat ettikleri halde yurttan atıldıklarını, fakat yurttan çıkmak istemediklerini ve bunu sembolize etmek için kendilerini yurdun kapısına bağlayarak olayı protesto edeceklerini belirtmelerine karşın tutuklanmışlardır.

Görüklü.
Yurt Sakinleri

Yurtların genel bir politikası var, "yat - kalk - yat." Bir nevi militarizmin felsefesi. Oysa yurtlar, öğrencilerin birlikte yaşamayı öğrendikleri, birlikte bir şeyler üretebilecekleri yerlerdir. Fakat bu mümkün değil. Karmaşık bir yapı, yozlaşmış bir arkadaşlık, bireysellik ve çıkarcılık, bu genel yapıya bağlı yurt politikası. Bir de sorunları var.

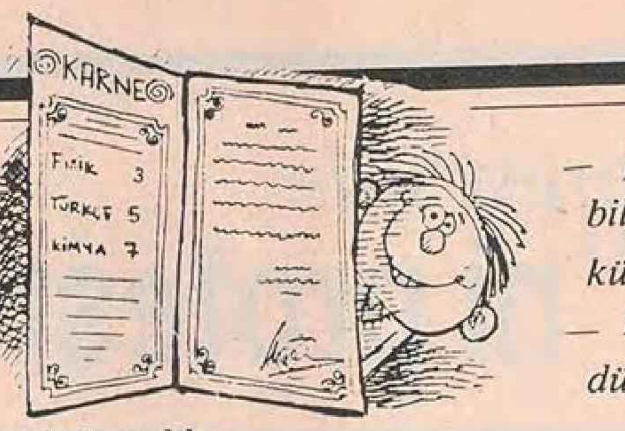
Üst katlara sular çıkmıyor, bu yüzden alt katlara inmek zorunda kalıyoruz. Sıcak suyun saat 7 ile 9 arasında akması gerekirken, yarım saat kadar akıyor ve ancak bir-iki kişi banyo yapabiliyor. Yemekler kaliteli değil, üstelik kontrolden geçmiyorlar. Sabah kahvaltısı çok pahalı. Odalarda üç kişi kalabilecek yapıda iken altı kişi kalınıyor. Çamaşır yıkamak ayrıca bir sorun. Yemek yemek için uzun kuyruklar oluşuyor, beklemek zorunda kalıyoruz. Ders çalışma koşulları yetersiz, ayrıca yurt binası prefabrik olduğundan çok gürültü oluyor. İşte bütün bu sorunları yöneticilere ilettiğimiz zaman "böyle gelmiş böyle gider" diyorlar.

Evet onlar için bunun böyle gitmesi gerek. Ama bizim için böyle gitmemesi çıkarımızadır.

Atatürk Öğrenci
Yurdu Sakini
İnciraltı/İZMİR

Türkiye'deki karne ve not sistemi

Kaç tane geldi?

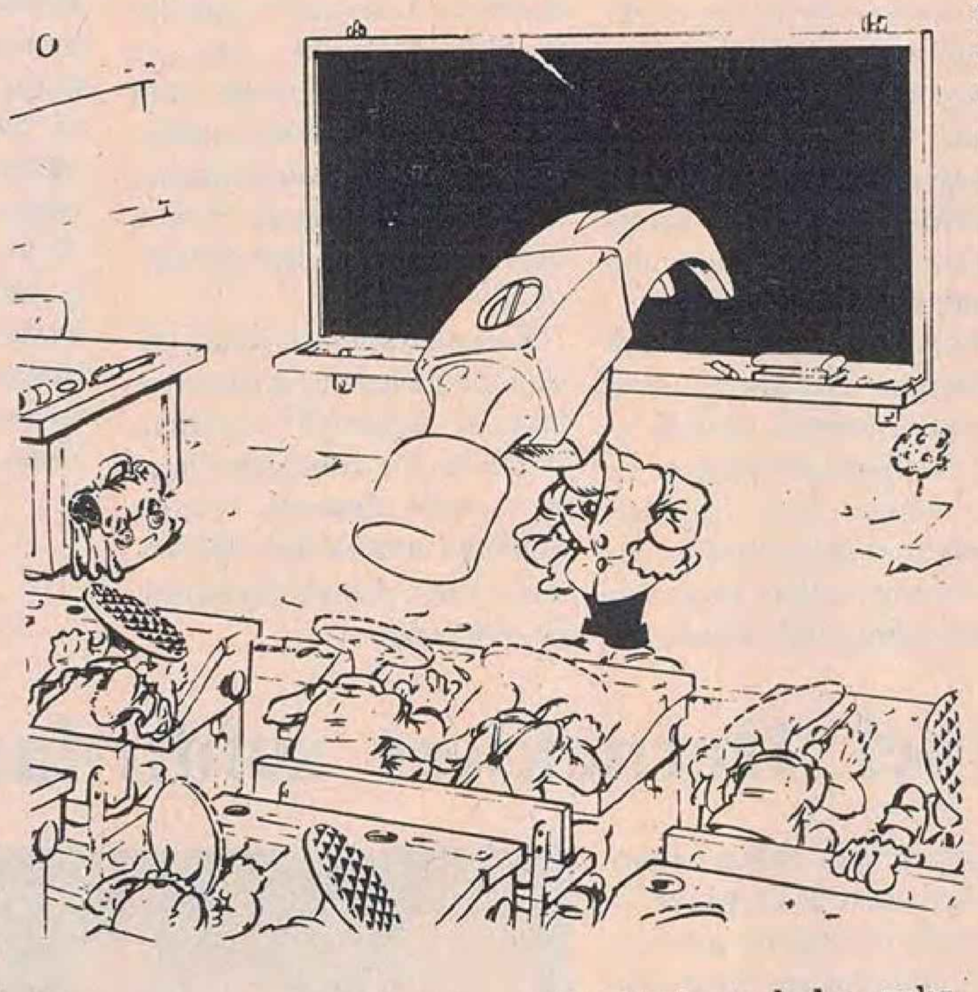
Yılmaz Elmas
Öğretmen

Okullardaki not değerlendirmesi, eğitim ve öğretim politikasından ayrı düşünülemez. Not değerlendirmesi eğitim ve öğretimle içiçedir.

Bizim okullarımızda not değerlendirmesi, kökünden bozuk olan eğitimimizin bir yansıması olarak görülmelidir. Çağdaş eğitimin uygulandığı birçok ülkede bilgi ve beceri değerlendirmesi puan ve rakamlarla değil, **üstün başarılı, başarılı, başarısız** olarak değerlendirilmekte ve çocuk daha ilköğretimde iken ilgi ve becerilerine göre yönlendirilmektedir. Çocukta sınıfta kalma korkusu yoktur. İlgi duyduğu ve becerili olduğu alanlarda isteyerek severek zengin ders araçlarıyla, işlik atölye ve laboratuarlarda, kütüphanelerde kendini yetiştirmektedir. Öğretmen öğrencilerine yol gösteren araştırmalarında yardımcı olan öğretim görevlisidir.

Bizde önemli olan, sınıf geçme çizgisini belirleyen 5 notudur. Sınıf geçme olgusunun önemli bir yeri vardır toplumumuzda. İnsanlarımız; öğrenciler, veliler ve öğretmenler şartlandırılmış durumdalar. Anne ve babalar çocuklarına "karnende zayıf getirirsen, sınıfta kalırsın" diye gözdağı vermektedirler. Çocukta yaratılan korku, başarısızlıkla birleşince intiharlara neden olmaktadır.

Not değerlendirmesindeki ölçütler de çarpıktır. Çağdaş hiç bir bilgi ve kültürün bulunmadığı kitaplardaki kuru bilgileri çocukların bir papağan, bir hafız gibi ezberlemeleri, yazılı ve sözlü sınavlarda tekrarlamaları istenir.

Değişik toplumsal kesitlerden aynı okul ve sınıflara doldurulan öğrencilerden kuru kitaptaki bilgileri ezberleme konusunda aynı yeterlik istenmektedir. Değişik konumları olan öğrencilerin bu durumlarını kimse düşünmez. Bazı çocukların anne ve babaları okur - yazar bile değildir. Bazı veliler ise kendi yardımcılarının dışında çocuklarına özel öğretmenlerden, özel dersanelerden ders aldırarak okula göndermektedirler. Eşit koşullarda olmayan çocuklardan eşit bilgi ve beceri beklenmektedir.

Öğrencinin başarısızlığında aile çevresi önemli yer tutmaktadır. Annesinden, babasından, çevresinden yardım görmeden yalnızca kendi başına kitaplarıyla başbaşa kalıp çalışmak zorunda kalan çocukların başarısızlığı nerdeyse kesindir. Bir de anne, baba ve kardeşleriyle sorunları doruk noktasına gelmiş olan çocukları düşünün. Çocuklarımızın yüzde doksan dokuzunun bağımsız çalışma odaları bulunmamaktadır.

Başarısızlığın nedeni olarak genellikle; öğrencinin tembelliği, geri zekalılığı, ya da öğretmenin gaddarlığı ve not konusundaki cimriliği gösterilmektedir. Eğitim düzeninin bozukluğunu neden olarak gösterene pek raslanmaz.

Devlet en yetkin öğretmenleri değişik nedenlerle meslekten uzaklaştırmaktadır. Rotasyon öğretmenler için en büyük işkence, bu nedenle mesleğini bırakan çok öğretmen tanırım. İlkokuldan üniversiteye kadar tüm öğretim kurumlarından atılan öğretmenlerin sayısı onbinleri aşmış durumdadır. Son yıllarda özellikle 12 Eylül askeri yönetimi hiç bir neden göstermeden öğretmenleri meslekten uzaklaştırmıştır. Demokrat olmak bile öğretmenin meslekten uzaklaştırılmasına yetmektedir. Böylelikle eğitim kadrosu zayıflatılmıştır.

Son on yıl içinde eğitim kadrosuna alınanların öğretmenlik formasyonundan geçirilmedikleri hepimizce bilinmektedir. Öğretmen liseleri ve eğitim fakülteleri normal lise ve fakültelere dönüştürülmüştür.

Bu denli bozuk ve çarpık eğitim düzeni ve kadrosunda yine de yeterli ve becerili öğretmenlerin azımsanmayacak kadar çok olduğu unutulmamalıdır. Yalnız tüm öğretmenlerin çağdaş bilim ve teknik gelişmelerden yararlanmaları için yaz seminerlerinden geçirilmeleri gerekmektedir.

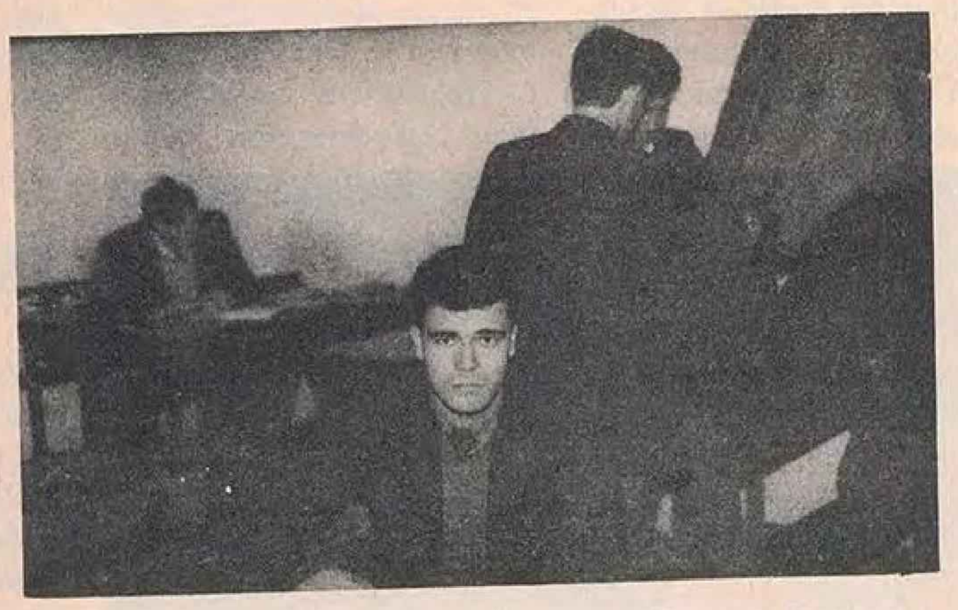
Okullarımızdaki ilkel ezberci eğitim ve öğretimden vazgeçilmedikçe not değerlendirmesinin bir baskı aracı olmaktan öte yararı yoktur.

— Karnedeki notlar öğrencinin bilgisini mi, başarısını mı, kültürünü mü gösterir?
— Not sistemi hakkındaki düşünceleriniz?

Zeynep Mete
Öğrenci

Bilgi ya da başarıyı göstermediği kesin. Karnedeki bu notların bir çoğu öğrencinin sınıf içindeki durumuna göre ya da öğretmenin düşüncelerine göre verilmiş notlar. Notların büyük bir çoğunluğunu bir günlük ezberlere, çalışkan ve yardımsever sıra arkadaşlarına ya da özenle hazırladığımız kopyalarımıza borçlu olduğumuz da bir gerçek. Kültür ise ne notlarla ne de eğitim sistemiyle ilgili değil. Bir kişinin kültürlü olması için önemli olan iyi notlar alması değil kendi kendini yetiştirmesidir. Ve yaşamda başarılı olan kişi bence notları iyi olan değil ama kendi kendini yetiştirmiş olandır.

Not sistemi benim gördüğüm kadarıyla öğrencinin başarısına göre yapılmıyor. Oldukça adaletsiz bir sistem, değiştirilmesi gerek. Yerine gelecek sistem tamamen farklı olmalı. Sosyal dersler ezberleme ile değil, konferanslar, toplantılar ya da seminerlerle yapılmalı, öğrenciler her dersten sorumlu olmamalı ilerde edinecekleri mesleklere göre eğitilmeli.

Ahmet Erseren
Öğrenci

Bence bilgi hiçbir zaman not ile ölçülmemelidir. İyi bir not alabilmek öğrenciye bağlı olduğu kadar öğretmene de bağlıdır. Öğretmenin ilgisizliğiyle, öğrencinin çeşitli yollara başvurarak, sadece geçer not alabilmek için verdiği uğraş birleşince ortaya karnedeki notlarına bakılınca başarılı gibi gözüken fakat o dersin vermek istediği hiçbirşeyi almamış bir öğrenci çıkıyor. Bunun örneklerini yıllardır orta öğrenim kurumlarında görmekteyiz.

Ayrıca bu anda yürürlükte bulunan not sistemine karşıyım çünkü sadece ve sadece okulu, iyi karneler ve dolayısıyla iyi bir diploma alarak bitirmeye uğraşan insanlar yaratmaktan başka bir işe yaramıyor.

Burak Eğilmez
Öğrenci

Şu anda yaşadığımız Türkiye, çelişkileriyle birleşip karamsarlık duygusunu tamamlayan gerçeklerden bir tanesi benim için. Lise ve üniversitelerde uygulanan depolitizasyon kampanyası ve asosyal bir gençlik yaratma isteği tabii ki eğitim ibresini milli amaçlar yönüne kaydırıyor. Türkiye'de süregelen öğretim felaketi, lise mezunu bir yeniyetmeye divan edebiyatı şair ve şiirlerini ezberletirken yakın edebiyatımızın sanatçıları rehberdeki herhangi bir isimden fazla birşey ifade etmiyor. Okulumuzda yapılan bir kültür anketi sonucunda bir 10. sınıf öğrencisi Brezilya'nın dağlarının ismini rahatlıkla hatırlamasına, Yugoslavya'nın yıllık ayakkabı üretimini bilmesine karşın, Olof Palme'nin bir sinema yönetmeni olduğuna, tereddüt etmeden karar verebiliyor.

Sürenin ve dökümanın azlığı ve araştırma olanaklarının kısıtlılığı, bir alternatif getirememenin sıkıntısını yaşamaya yetiyor. Hemen belirginleşen birkaç fikir arasında isteğe bağlı ders seçimi, o dalda uzmanlaşma ve mezuniyet sonrası iş garantisi var

Benim de içinde bulunduğum, iç içe yaşadığım eğitim sorununun kaos olmaktan çıkmasının ancak şimdiki gençliğin elinde olduğuna inanıyorum. Başlangıçtaki dileğim dışında, umutla bitirememenin üzüntüsüyle...

• Karnesinde zayıf bulunduğu için Ahmet Büyükhan adlı bir lise öğrenci intihar etmek istedi. Pendik Lisesi son sınıfta okuyan Büyükhan'ın henüz tehlikeyi atlatmadığı Haydarpaşa Numune Hastanesi yetkililerince açıklandı.

• İstanbul, Koşuyolu Kazım İşmen Lisesi'nde I. dönem sonu verilecek olan karneler, para ile satıldı. Öğrencilerden bağış adı altında istenen 2000 TL'sını çeşitli nedenlerle veremeyenler karnelerini alamadılar.

• Hakkari Milli Eğitim Gençlik ve Spor Müdürü M.Sait Durmuşoğlu, illerinde onbin çocuğun okula gidemediğini bildirerek, "Bizlere yardım eli uzatılsın" dedi. Hakkari'de 250 mezrada hiç okulun bulunmadığını bildiren Durmuşoğlu, diğer illerde % 15 dolayında olan okul çağındaki nüfusun Hakkari'de % 30'u bulduğunu kaydetti. Tüm bunların yanı sıra, Durmuşoğlu, tek geçim kaynağı hayvancılık olan vatandaşların çocuklarına defter, kitap bile alamaz durumda olduğunu bildirdi.

• Ankara'da, Yahyalar 72. sokakta bulunan Mehmet Akif Ersoy Lisesi'nde okul bünyesinde bir mescit açıldı. Okulun ilk katında bulunan mescidin yanında 1-C ve I-D sınıfları yer alıyor. Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanı Hasan Celal Güzel ise "Böyle tartışmalı konulara girmek istemiyorum" dedi.

• Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı Bülent Akarcalı, başlatmayı düşündüğü sigarayı bırakma kampanyasına orta dereceli okulları da katmak istediğini belirtti. Akarcalı öncelikle üzerinde durduğu konunun, gençliğin sigaradan uzaklaştırılması olduğunu vurguladı ve sözlerini şöyle sürdürdü: "Okullarda öğretmenlerin sigara içmemeleri gerekir. Sigara içmek istiyorlarsa okullarda hertarafı kapalı, öğrencilerin onları göremeyeceği bir yer yapılmalıdır. Eğer öğrenci öğretmenin sigara içtiğini görüyorsa öğretmenin "Oğlum ben içiyorum ama sigara kötüdür, hadi bakayım sen içme" demesi işe yaramaz.

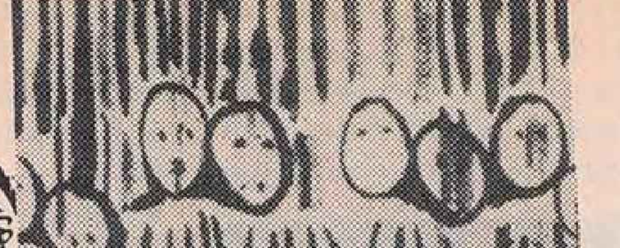
Akarcalı, Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanı Güzel'e yazdığı mektupta kampanyanın Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı'yla birlikte yürütülmesini istedi.

• İstanbul İl Ücret Tespit Komisyonu 14 Ocak 1988 tarihinde İstanbul Vali Yardımcısı Rıdvan Yenişen başkanlığında toplanarak özel okullara % 15 oranında zam yapılmasını kabul etti. Zam kararı bakanlığın onayından sonra kesinleşecek.

• İzmir Milli Eğitim Gençlik ve Spor Müdürü Muammer Şanlı, I. dönem sonu verilecek karne konusunda velileri uyararak "Karne alan öğrencilere velilerin ilk tepkileri tatlı ve yol gösterici olmalıdır" dedi.

Şiir

Nedensiz ve heyecansız sabahlara
Dua etmekten bıkmıştınız.
Kâbe, Kabil ve kabul üstüne
Erittiğiniz cümleler taştı
Oda tavanlarına
Kalabalık bahçelerden
Siz de gördünüz
O tek adam
İrileşti yanınızda.
Bulutsuz bir yaz günü
Gitarımın telleriyle
Tek adamın ağırlığını taşıyamayıp
Kaymaya başlayan yıldızın altında
Dilek tuttu büfeci çocuk
Ölen ninesinin kulak dolgunluğuna.

Ali Erenus
Galatasaray Lisesi

GÜNEŞİN KIZILLIĞI

Bulutların,
Güneşi serbest bırakmalarının yeridir.
Zaten az bir ömrü kaldı
Yalnız bu gün için.
Onların yüzünden göremiyorum
Gülen yüzündeki kızıllığı
Onun.
Güneş kollarını uzatmış bana
Onu kurtarayım grilikten diye
Ama ne yapabilirim ki
Gerçekçi olmak gerek,
O gökyüzünde
Ben balkonda
Ben eminim o arkadaş güneş
Gösterecek bana o kızıllığı
Güneş tam akşamın üstüne batarken.

Suzan Özgören
Ç. Kız Lisesi

Laf torbası

Oğlum boğazına ot tıkarım senin

Fikri Karaosmanoğlu
Müdür yardımcısı

Adem koymuş bir 163. madde, Atatürk ilkelerine karşı konuşamıyorsun. Bu maddeyi koyan da Evren. Bu ne biçim düşünce özgürlüğü?

H.A
Din öğretmeni

Öğrenciler iki haftalık tatili dinlenerek ve uyuyarak geçirmelidir

Muammer Şanlı
İzmir Milli Eğitim Müdürü

Türkleri kalkındırmamak, geliştirmemek gerekir

Latif Aşıcı
Din öğretmeni

Türk gençliği gelenek ve göreneklerimizin, toplum sorumluluğunun çok gerisindedir. Zaten 12 Eylül bu yüzden yapılmıştır.

Cemil Çiçek
Devlet Bakanı

Hakeden öğrenci gereğinde öldürülür

Selma Özkan
Kimya Öğretmeni

Mektup

Her sabah uyandığımda selamlarım dünyayı: "Merhaba dünya, günaydın yaşamak!" Böyle deyip gülümserim. Anlamlı günler dilerim kendime, iyi günler dileyenlerin tersine. Bu küçük sabah esprisi ile çekilir hale sokarım kaçınılmaz okula gidişi. Arşınlarken okulun yolunu henüz gün tam anlamıyla doğmamışken, etrafıma bakar, değişik kesitler yakalamaya çalışırım yaşamdan. Güzel, çirkin, ilginç, komik yansıları toplar, bir demet yapıp koklarım. Gülümserim. Konfiçyus ne der, "Güne gülerek başlayan bitirir günü gülerek".

Ve uzakta görünür bilgi yuvamın tel örgüleriyle süslenmiş demir parmaklıkları. Mübarek E Tipi yarı açık cezaevi sanki. Gülerim. Ve görürüm çevremdeki deli midir nedir gibilerden bakışları. Aldırmam. Zaten deliyim, delirme durumum yok. Hem siz akıllısınız da n'oluyor? Son çözümde siz de ben de geleceğin müstakbel koyunları olarak girmekteyiz bu tel örgülerle çevrili, sarı aşı boyalı, adliye suratlı binadan içeri. Omuzumuzdaki tektipliliğin tektonluğuyla birlikte. Başlanır sabah içtimasına. Sıra sıra kafalar birbirini kovalar suratlarda plastik anlamlar.

Türk-İslam sentezidir yolumuz. Yürürüz nurlu ufuklara irtica makamında. Edebiyat derslerinde arabî ve farisî lisanlarının detaylarına vakıf olurken, din bilgilerimizi hocamızın ilâhi sesinden dinlediğimiz ayet-i şeriflerle arttırırız. Manevi huzura erdikten sonra daha ne isteriz... Ve ben derim ki biz bu gidişle üniversite kapılarında daha çok bekleriz. Bilindiği üzere mekteplerimizin her biri birer güzide ilm-ü-irfan yuvalarıdır. Buralarda tüm cemaat bilginin ışığında tek bir vücut olup, fikri hür, vicdanı hür bireyler olarak yetiştiriliriz. Bize önce eğitim sonra öğretim ve kültür aşılanır (damardan veriyor olacaklar ki biz hiç hissetmeyiz). Ama her nedense şu şirin tel örgülerden içeri kitap, dergi, gazete gibi toplumsal kültür unsurları sokmak üç gün uzaklaştırma ve ihtar şeklindeki cezalarla ödüllendirilir. Biz ödül değil, sadece kitaplarımız alınmasın istiyoruz sorgusuz sualsiz. Değerli başöğretmen ve ekibi kapı olgusunu farketmeden girdiklerinde sınıftan içeri, başlar asıl eğlence, gerçek talan. Çantalar didiklenir, paltolar didiklenir. Üstümüz başımız donumuza kadar aranır o kendilerine özgü sanatsal teknikleri ile. Ve hey sen az gelişmiş ülkenin evladı, haddine mi düşmüş açıp ağzını tek bir söz etmek? Haddine mi düşmüş eli bilmem nerende suç unsuru arayana "siz nasıl oluyor da polisin bile izinsiz dokunamadıkları yerleri karıştırabiliyor ve insanlık onuru denen şeye küfredebiliyorsunuz?" diye sormak. Gençsen gençliğini bil.

Ve tüm bu anlattıklarım gelince bazan aklıma, gülerim, gülerim, gülerim kendi halime, gülerim şu ağlanacak halimize. "Deli midir nedir?" bakışlara aldırmadan. Hem zaten deliyim delirme durumum yok.

Mustafa Yıldırım
Ataköy Lisesi

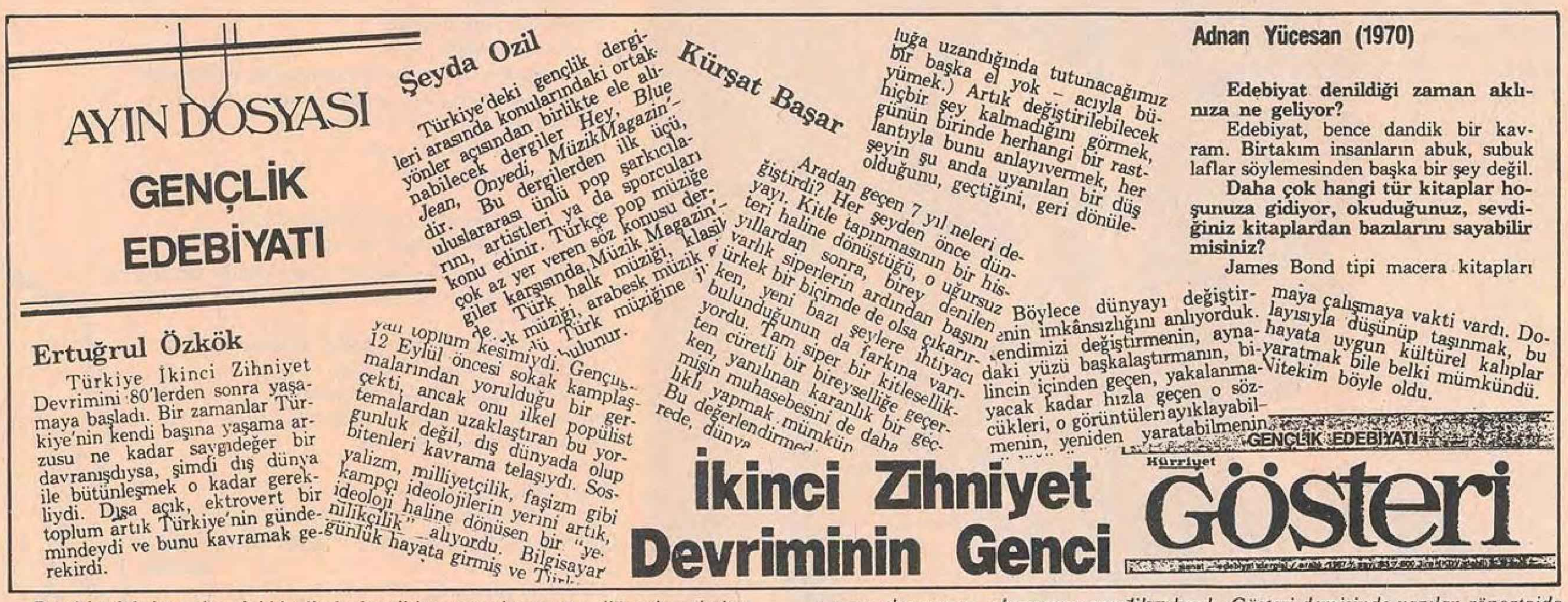
Gençlik "Uslanmayacak"

"1980 gençliği henüz hiç başlamadı. Tek tek değil kitlesiyle birlikte, toplumun özgürlük isteyen güçleriyle birlikte geliyor. Ona umut bağlayanların "bu gençlik hiç uslanmayacak" diyecekleri bir uslupla geliyor."

Mehdi Baran

12 Eylül'e "dönem" diyenler yanıldılar; gerçekte bir "süreç" yaşanıyordu ve bu süreç bütün şartlarıyla sürüyor. Burjuvazi 12 Eylül'e dayanarak 10-20 yıllık toplumsal projeler geliştiriyor. Bütün toplumdan ve toplumun bütün bireylerinden de, 12 Eylül öncesini ve daha öncesini, görülmüş ve bitmiş bir düş olarak görmesi, "gerçeği" kabullenmesi, herkesin kendine yeni projeler çizmesi, başka yollar arayıp yeni umutlar tazelemesi bekleniyor. "Geriye", dolayısıyla "eski fikirlere dönüş yok artık" deniyor.

"Gerekçe de şu: Dünya değişti, değişiyor; Türkiye değişmesin mi?"

AYIN DOSYASI

GENÇLİK EDEBİYATI

Şeyda Ozil

Türkiye'deki gençlik dergileri arasında konularındaki ortak yönler açısından birlikte ele alınabilecek dergiler Hey, Blue Jean, Onyedi, MüzikMagazin'dir. Bu dergilerden ilk üçü, uluslararası ünlü pop şarkıcılarını, artistleri ya da sporcuları konu edinir. Türkçe pop müziğe çok az yer veren söz konusu dergiler karşısında Müzik Magazin'... Türk halk müziği, arabesk müzik, klasik ... müziği, Türk müziğine ... bulunur.

Kürşat Başar

luğa uzandığında tutunacağımız bir başka el yok – acıyla büyümek.) Artık değiştirilebilecek hiçbir şey kalmadığını görmek, günün birinde herhangi bir rastlantıyla bunu anlayıvermek, her şeyin şu anda uyanılan bir düş olduğunu, geçtiğini, geri dönüle-

Aradan geçen 7 yıl neleri değiştirdi? Her şeyden önce dünyayı. Kitle tapınmasının bir histeri haline dönüştüğü, o uğursuz yıllardan sonra, birey denilen varlık siperlerin ardından başını ürkek bir biçimde de olsa çıkarıyordu. ...ken, yeni bazı şeylere ihtiyacı bulunduğunun da farkına varıyordu. Tam siper bir kitlesellikten cüretli bir bireyselliğe geçerken, yanılınan karanlık bir geçmişin muhasebesini de daha iyi yapmak mümkün... Bu değerlendirmede, dünya...

Böylece dünyayı değiştirmenin imkânsızlığını anlıyorduk. ...kendimizi değiştirmenin, aynadaki yüzü başkalaştırmanın, bilincin içinden geçen, yakalanmayacak kadar hızla geçen o sözcükleri, o görüntüleri ayıklayabilmenin, yeniden yaratabilmenin

maya çalışmaya vakti vardı. Dolayısıyla düşünüp taşınmak, bu hayata uygun kültürel kalıplar yaratmak bile belki mümkündü. Nitekim böyle oldu.

GENÇLİK EDEBİYATI

Ertuğrul Özkök

Türkiye İkinci Zihniyet Devrimini 80'lerden sonra yaşamaya başladı. Bir zamanlar Türkiye'nin kendi başına yaşama arzusu ne kadar saygıdeğer bir davranışdıysa, şimdi dış dünya ile bütünleşmek o kadar gerekliydi. Dışa açık, ektrovert bir toplum artık Türkiye'nin gündemindeydi ve bunu kavramak gerekirdi.

...yan toplum kesimiydi. Gençlik 12 Eylül öncesi sokak kamplaşmalarından yorulduğu bir gerçekti, ancak onu ilkel popülist temalardan uzaklaştıran bu yorgunluk değil, dış dünyada olup bitenleri kavrama telaşıydı. Sosyalizm, milliyetçilik, faşizm gibi kampçı ideolojilerin yerini artık, ideoloji haline dönüşen bir "yenilikçilik" alıyordu. Bilgisayar günlük hayata girmiş ve Türk...

İkinci Zihniyet Devriminin Genci

Adnan Yücesan (1970)

Edebiyat denildiği zaman aklınıza ne geliyor?

Edebiyat, bence dandik bir kavram. Birtakım insanların abuk, subuk laflar söylemesinden başka bir şey değil.

Daha çok hangi tür kitaplar hoşunuza gidiyor, okuduğunuz, sevdiğiniz kitaplardan bazılarını sayabilir misiniz?

James Bond tipi macera kitapları

Hürriyet GÖSTERİ

Bay 'elveda'cılar yukarıdaki incilerle depolitizasyona devam, gençliğe selam derken, başka bir sayfada da Türkiye'de yayınlanan gençlik dergilerindi de kendilerine göre tasnif etmişler. Her türlü burjuva gençlik dergileri ile İslamcı gençlik dergilerini öne çıkaran anlayış, politikadan o kadar çok ürkmüş olacak ki; bırakın 4. sayısı yayımlanan Gençlik Dünyası'nı, hiç olmazsa bu ülkede ve bu koşullarda 7 yıldır yayım hayatını sürdüren politik gençlik dergisi YARIN'ı görmemezlikten gelmeleri ısrarla bir şeylerin unutturulmak istenmesinin örneği değil mi? 7 yıldır yaşanan yıkım, ortaya hiçbir şey bilmeyen, duymayan, okumayan gençlik çıkardı. Gösteri dergisinde yapılan röportajda öne çıkarılan gençlik edebiyat hakkında şöyle düşünüyor: "Edebiyat bence dandik bir kavram. Birtakım insanların abuk, sabuk laflar söylemesinden başka bir şey değil". Başbakanın bile okuduğunuz kitap denildiğinde 'Red Kit' diye cevap verdiği ülkemizde, bunun dışında kitap okuyanların 'anarşi, terör suçlusu' ve 'suç aletleriyle' TV'ye çıkartılması, yaratılması istenen gençlik tipini ortaya koyuyor. Ama nafile, "gençlik bu kuşatmayı kıracak".

Gerekçe de şu: Dünya değişti, değişiyor; Türkiye değişmesin mi? Batı'da "kampçı ideolojiler" yerlerini, kendisi bir ideoloji haline dönüşen bir "yenilikçiliğe" bırakıyorlar. Türkiye, mümkün değil, bunun dışında kalamaz. Bilimsel-teknik devrim, hiç kimseye sormadan dünyayı bir yerlere götürüyor. Bu gidişatı değiştiremiyorsan -ki 12 Eylül'den önce gördün, değiştiremiyorsun- kendini değiştirmek zorundasın. 1980'den bu yana dışa açılan bir toplumuz; bu toplumda yaşayan insanlar "folklorik" düşünme tarzından kurtulmak "yeni bir zihniyet devrimini" başarmak zorundadırlar!

Herkesin kendini kökten değiştirmesi ihtiyacını kim ve niçin tespit etmiş, bu önemli değildir de, bu ihtiyacı ilk duyan toplum kesimi, "depolitize olmakla suçlanan" 1980 sonrası gençlik kuşağı olmuştur. Bu gençlik kuşağı ideolojik ve siyasi saplantıları bulunmayan, "yenilikçi" bir kuşaktır. "Tam siper bir kitlesellikten cüretli bir bireyselliğe" geçmektedir. Düşünce dünyasının putlarına sırtını dönüp "pop enternasyonalizmine" dahil olan bu gençlik kendine "yeni bir kültür akvaryumu" kurmaktadır -ki bu akvaryum'da "suyu bulandırmak

"Batı'da 'kampçı ideolojiler' yerlerini, kendisi bir ideoloji haline dönüşen bir 'yenilikçiliğe' bırakıyorlar."

isteyenler" yüzemeyeceklerdir!

Böyle "sağı-solu" belli olmayan "yenilikçi" bir ideoloji var gerçekten; ANAP'tan bazı Marksistlere kadar uzanan geniş bir yelpazeyi de etkisi altına almış bulunuyor. Ama bu "zihniyet devrimine", bazı marjinal kesimleri hariç, gençliğin prim tanımadığı besbelli olduğu

"Lüks ideolojilere 'lüks' gerek, Türkiye'de toplumun lüksü yok, gençliğin hiç yok."

halde, bütün bir gençlik kuşağını "yenilikçi" olmakla ödüllendirip töhmet altına sokmanın anlamı nedir?

Burjuva ideolojisi Batı'da da aynen böyle söylüyor; yeni sol ve "yenilikçi sol" da böyle olduğunu sanıyor. Kapitalizmin gerçek muhaliflerini yok sayıp "pop muhalefeti", "karşı kültür", "alternatif yaşam", "duyumculuk", "taban demokrasisi" vb. gibi zararsız muhaliflerinin "üçüncü dünyası", Marksistlerin "ikinci dünyasına" karşı, konverjans teorisinin argümanları olarak değerlendiriliyorlar.

"Böyle 'sağı solu' belli olmayan 'yenilikçi' bir ideoloji var gerçekten; ANAP'tan bazı Marksistlere kadar..."

Mülkiyet ilişkilerinin belirleyici olduğunu reddeden veya hafife alan yanıyla ancak geleneksel sosyal demokrat reformizm kadar yeni olan bu "yenilikçi" sosyal hareketlerin Türkiye'de, 12 Eylül boşluğundan yararlanarak kurdukları marjinal etkileri bile kalıcı olmayacak, Batı'da bulduğu yaşama sahalarını Türkiye'de bulumayacaktır. Batı'da teknoloji, kendi metal sırtından değil, tüm zenginliklerin "orijinal kaynakları" olan toprağı ve insanı emerek gelişiyor; Türkiye'de insanın kanını emiyor ama gelişemiyor. Lüks ideolojilere "lüks" gerek, Türkiye'de toplumun lüksü yok, gençliğin hiç yok.

"gençlik bir köşeye sıkışıp bireysel özgürlüğü seçmiyor, politikleşerek çıkıp geliyor, topyekün özgürlük istiyor."

1980 kuşağı gençlik hakkında hüküm vermek için vakit erken. Daha kapsamlı bakmak, daha derinden kavramak istiyor; kültürle, bilimle, sanatla ilişkisini daha geniş kurmak istiyor. Kalıplarla düşünmeyi yetersiz bulduğu, giderek daha çok sorup soruşturduğu apaçık. Teknolojik devrimin icaplarına açılıyor, folklorik ölçüleri yavan buluyor, soyutlama yeteneği gelişiyor ve bütün bu çizgiler burjuva-işçi ayırımının bulunmadığı bir alana tekabül ediyor. Yalnız artısı da var. Bütün bunlarla beraber gençlik bir köşeye sıkışıp bireysel özgürlüğü seçmiyor, politikleşerek çıkıp geliyor, topyekün özgürlük istiyor. Daha vakit erken; 1980 gençliği henüz hiç başlamadı. Tek tek değil kitlesiyle birlikte, toplumun özgürlük isteyen güçleriyle birlikte geliyor. Ona umut bağlayanların "bu gençlik hiç uslanmayacak" diyecekleri bir uslupla geliyor.

Bekleyelim, görelim!..

"Sanatın Öyküsü"

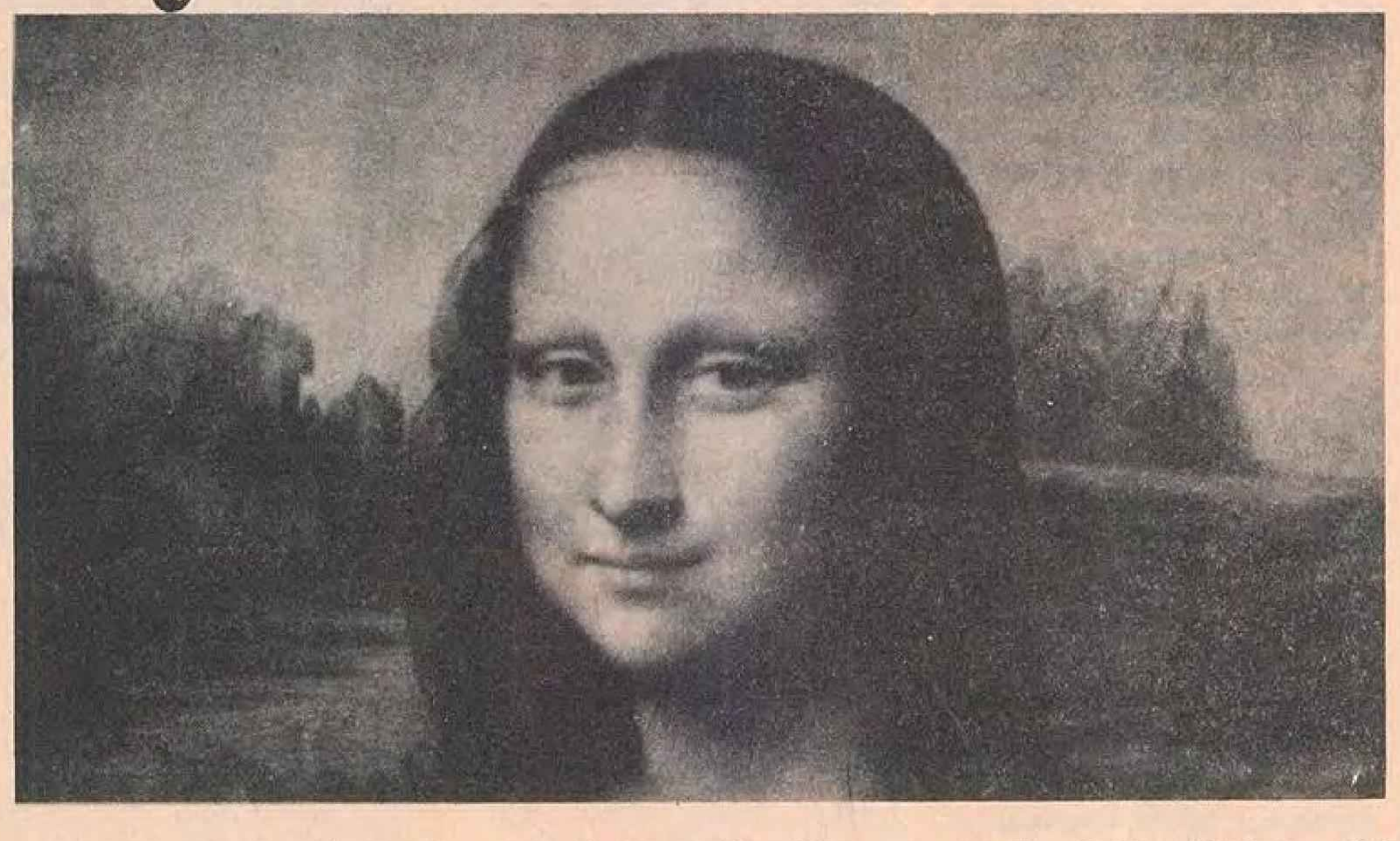
...Peki nereden başlayalım? Bu konuda size bir kitap tavsiye edeceğim. Oldukça eski ama yeterince bilinmeyen bir kitap. E.P. Gombrich'in "Sanatın Öyküsü" adlı yapıtı dilimize Bedrettin Cömert çevirmiş ve 1976'da Remzi Kitabevi tarafından yayımlanmış. Bütün kitapçılarda bulunabilir.

"Gerçi ben sanattan anlamam ama be birader, bunu bizim üç yaşındaki velet bile çizebilir!"

Bir resim sergisini gezerken ya da çağdaş resimden söz eden bir kitaba bakarken bu sözü sık sık duymuşsunuzdur. Hatta gelin itiraf edelim kendimiz de aynı şeyi, örneğin bir Paul Klee resminin önünde düşünmüşüzdür. Oysa çağdaş sanatın en önemli isimlerinden biri olan Klee son derece yetenekli bir sanatçıydı ve elde etmek istediği şiirsel sadelik için ifade aracını en temel çizgilere indirgiyordu. "Evet ama," diyeceksin şimdi, "Leonardo da Vinci de ressam ve onun o güzelim Mona Lisa'sını ben de takdir edebiliyorum."

Evet, doğru. Leonardo'yu beğenmek biraz daha kolay, çünkü bir Rönesans ressamı olarak Leonardo doğayı en doğru olarak resmedebilmeyi birinci planda tutuyordu. Doğayı gerçeğe en yakın olarak resmetmek Yirminci Yüzyılda da sanata doğru bir bakış açısı mıdır? Fotoğrafın, sinemanın çağında sanata sadece "doğru" açısından yaklaşmak kadar mantık dışı bir şey olabilir mi? Şu halde Klee'nin çocuksu resimlerine başka bir açıdan yaklaşmamız gerekmiyor mu?

Resimde, heykelde ya da mimaride, yani göze hitap eden sanatlarda "güzel"in tek tanımı olamaz. Başka bir deyişle "güzel" öylesine muğlak bir kavramdır ki tek başına bir yargılama aracı olamaz asla. Dolayısıyla "sanattan anlamak" ya da "sanattan anlamamak" doğuştan var olan bir yetenek değildir. "Edinilen" bir yetenektir.

Peki bu yetenek nasıl "edinilir?"

Her şeyden önce tüm önyargılarımızı bırakmamız, ve sanata doğru bir bakış açısıyla yaklaşabilmek için gözlerimizi doğru olarak odaklaştırmayı bilmemiz gerek. Sanatçının geliştiği ve ürün verdiği kültürü ve ortamını öğrenmemiz gerek. Sanatçının ifade tarzını, ifade araçlarını, yani çizgi, renk, ton, kütle, ışık,yüzey, boyut, oran gibi kavramları değerlendirebilmek için gözlerimizi adeta "eğitmemiz" gerek.

Bu kolay değil tabii, ama çok zor da değil. Ayrıca olağanüstü zevkli bir uğraş. Beşinci yüzyılda yaşamış Bizanslı bir mozaikçinin yarattığı güzellikle Van Gogh'un o sapsarı ayçiçeklerinin güzelliğini aynı heyecanla izleyebilmek tabii ki biraz çaba gerektiriyor. Ama iki sanatçıyı da anlayabilmenin süreci, bir bakıyorsunuz ki uygarlığı anlama süreciyle bütünleşivermiş. Feodaliteyi ve kapitalizmi anlayabilmek biraz da Bizanslı ve hollandalı'yı değerlendirebilmekten geçiyor.

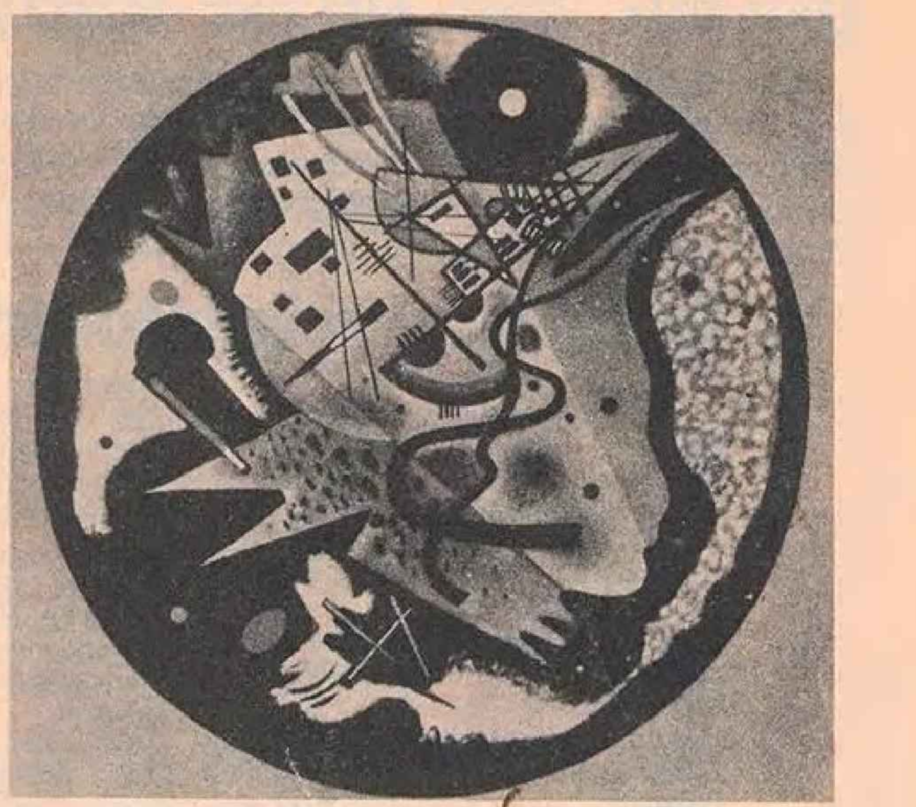
Peki nereden başlayalım?

Bu konuda size bir kitap tavsiye edeceğim. Oldukça eski ama bence yeterince bilinmeyen bir kitap. E.H. Gombrich'in "Sanatın Öyküsü" adlı yapıtını dilimize Bedrettin Cömert çevirmiş ve 1976'da Remzi Kitabevi tarafından yayımlanmış. Bütün kitapçılarda bulunabilir.

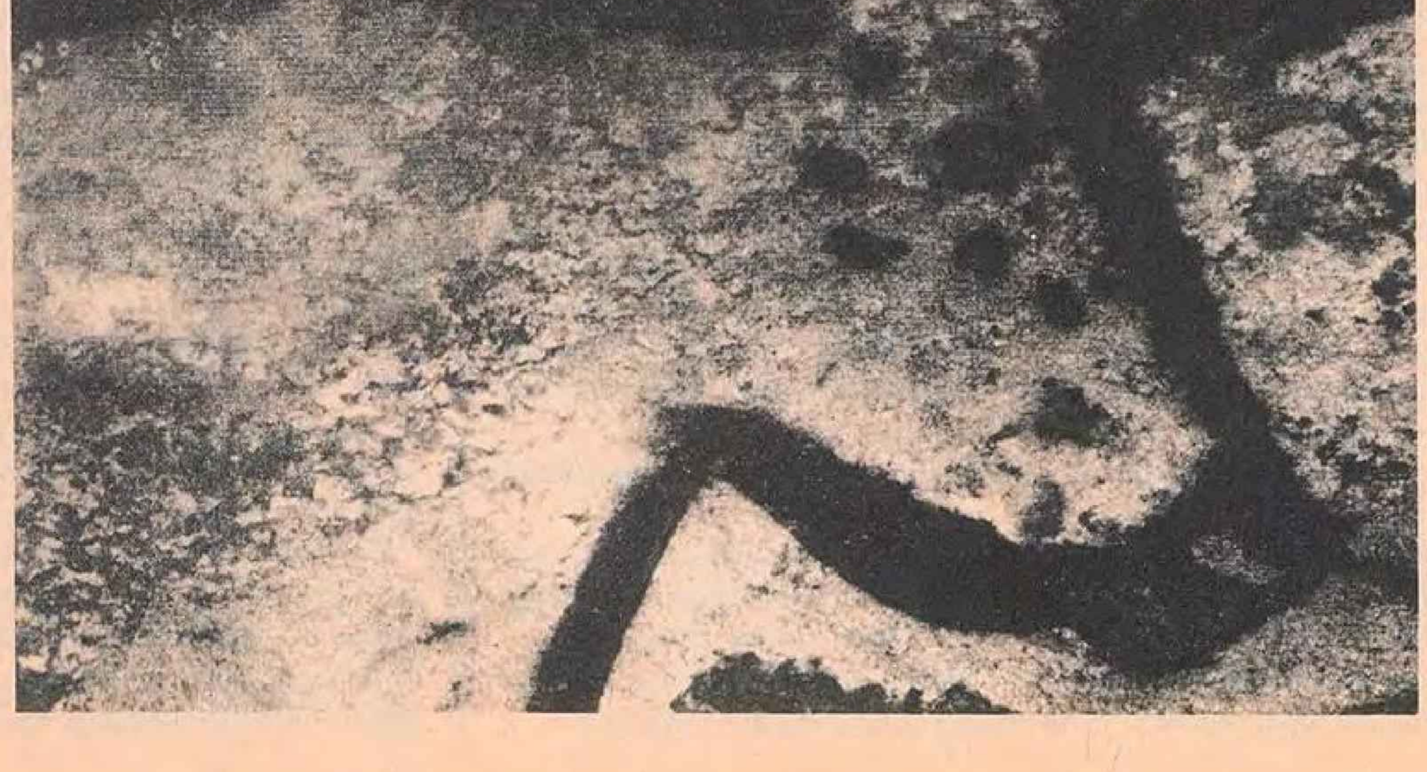
Gombrich, kitabının giriş bölümünde sanat tarihinin bilinmesinin "sanatçıların niçin belirli bir biçimde çalıştıklarının veya neden belirli amaçlara yöneldiklerinin kavranmasında yardımcı olacağını" söyledikten sonra bölümü şöyle bitiriyor: "... sanattan söz etmek zor değildir, fakat bir tabloya kız oğlan kız bir bakışla bakmak ve onda bir keşif yolculuğunun serüvenine atılmak, evet çok daha çetin, ama çok daha doyum isteyen bir iştir. Böyle bir yolculuktan kim bilir nelerle döneceğiz?"

Ve serüven başlıyor.

İspanya'da Altamire mağarasında yaklaşık 15 bin yıl önce yapılmış bir bizon resmini görüyoruz: "İlkel toplulukların kafasını anlamaya çalışmadan; onları, imgeleri, bakılacak güzel şeyler olarak değil de kullanılacak ve güç dolu nesneler gibi görmeye iten yaşantıyı kavramadan, sanatın bu yabancı başlangıçlarına girmeyi umudedemeyiz." Sonra piramitler: "Nice uzak ve gizemli görünseler de çok şey söylüyor bize bu piramitler. Bir kralın yaşadığı süre içerisinde, taştan o dev kütlelerin dikilmesini olanaklı kılan, bunca yetkin biçimde örgütlenmiş bir ülkeden konuşuyorlar. Ayrıca, binlerce işçiyi ve tutsağı taş sökmek gibi çetin bir işte yıllarca çalıştırılabilen, bu taşları yapım yerine taşıttırabilen, kralı içine alacak gömüt hazır oluncaya dek o taşları en ilkel araçlarla bir bir dizdiren çok zengin ve güçlü krallardan konuşuyor."

Kilisenin, Hristiyan "ümmeti" etkilemek, feodal beylerin de üstünde bir güç olabilmek için yaptırdığı gotik katedraller: "Bu yapıların duvarları ne soğuk ne de insandan uzaktı, tam tersine değerli taşlar gibi parlayan resimlenmiş camlarla zenginleşmişti. Payeler, kaburgalar ve süsleme altın gibi parlıyordu. Ağır, dünyasal veya sıradan ne varsa yok edilmişti. Bütün bu güzelliğin iç gözlemine kendini bırakan inançlı kişi, maddenin yasaları içine girmeyen bir dünyanın gizlerini anlamaya kendini daha yakın hissedebilirdi."

Ya da yirminci yüzyılın en önemli heykeltraşlarından Henry Moore: "Moore modeline bakıp yapıta başlamıyor tersine taşa bakarak işe koyuluyor... Moore kayanın cisimselliğinden ve yalınlığından bir şeyler korumak istiyor. Taştan bir kadın yapmak istemiyor, kadını sezindiren bir taş yapmak istiyor. XX. Yüzyılın sanatçılarına ilkellerin sanatında bulunan değerlere ilişkin yeni bir anlayış kazandıran bu tavır olmuştur."

Gombrich bu nefis kitabında Sanatın Öyküsü'nü kendi deyişiyle "her emeğin geleceği haber verdiği ve geçmişi anımsattığı, sürekli bir gelenekler örüntüsünün ve değişimin öyküsü" olarak anlatıyor. Bu serüvene katılmak, insanı insan yapan özellikleri izlemek kadar zevkli az şey var bu dünyada.

Bertolt Brecht

Tiyatro, çok uzun yıllar Aristotelesci dramatürjinin de katkılarıyla edebi bir eserin yüksek sesle okunması olarak algılanmıştı. Engin zenginlikte bir sanat olarak özgünlüğünü kazanması, kendi iç estetiğini ayrıca kurması ve böylece edebiyat limanından demir almasıyla gerçekleşti.

Aristoteles'in Poetika'sıyla sanatlar üzerine getirdiği belirleyici kurallar ve tanımlamalar ta 19.yy.'a, Stanislavski tarafından "bilimsel" dile dönüştürülüp canlanmasından Brecht'te kadar geçerliliğini korudu.

Katarsis (arınma), özdeşleşme ve zaman-mekan birliği gibi kabaca şemalaştırılabilen Aristotelesci dramatürji ve oyun anlayışı, sanayi devrimi sonrası oluşan yeni dünyanın yeni kölelerine toplumsal bilincin ve pratiğin bir türü olarak gereksinimlerine yanıt vermiyordu. Gelişen sınıf mücadelesi, sosyalist gerçekçilik olarak adlandırılan bilimsel sosyalist dünya görüşünün sanat anlayışını somut arayışlara yöneltti. Bilimden kalkarak çıkılan bu yolun tiyatro cephesinde, Stanislavski'den geçen, Erwin Piscator'da filizlenen ilerleme Bertolt Brecht ile uzun bir virgüle ulaştı.

Toplumcu gerçekci sanatçılar yalnız konularına değil, fakat seyirci okuyucu, izleyici topluluğuna da gerçekci bakarlar. Bu görüş açısı Brecht'i, sanatın toplumsal işlevinin en önemli yönüne, yani tiyatroda, izleyicinin o güne kadar bulunduğu dolaylı ilişki düzleminden çıkararak sanatı uğraşmaya değer kılabilmek için 'yabancılaştırma' yönetimini kullanmaya yöneltti

Oyun yazarlığı, yönetim, oyunculuk, dekor, kostüm, ışık ve müzik gibi tiyatro bileşenlerinin yapısında önemli değişikliklere yol açan, "izleyicinin eleştirel bir uzaklık, duyarak ve dikkatle, fakat iki kat ilgi ve yakınlıkla, hem izleneni hem de izlenen yoluyla gerçeğin daha derin ve çok yönlü boyutlarını kavraması" anlayışı sosyalist gerçekçilik sürecinde Brecht'in Epik Tiyatrosunun temel taşlarından oldu.

Hitler Faşizmine karşı bir yazın adamı olarak aktif görev aldı. Uzun sürgün yıllarında yazdığı oyunlarla Faşizme karşı pasif mücadelenin olamayacağını anlattı. Savaştan sonra D. Almanya'ya yerleşti ve kurduğu Berliner Ensemble tiyatrosuyla oyunlarını yöneterek kuramını geliştirmeye çalıştı. Doğru sanatın kitleyle varolduğunu yoksa olmayacağını söyleyen Brecht, siyasi mücadelenin de ancak parti öncülüğünde olacağını şiirlerinde de belirtmişti.

Yaşamı boyunca deneysel çalışmalara çok önem verdi. Amatör gruplara da özel ilgi gösterdi. İşçilerin kurduğu amatör topluluklara her türlü yardımda bulunurdu. Cesaret Ana'da baş kişi Helena Weigel dışındaki bütün rolleri amatörler oynamış ve Brecht oyunda bir kopukluğun olmadığını açıklamıştı.

Sanatın hiçbir toplumsal, yararcı işlevi olmadığını, tek amacının insana estetik haz vermek olduğunu ileri sürerek sanatı sınıf savaşı alanından ve ideolojik düzeyden çıkarma çabaları karşısında, 'Ajitprop' sanatın bir maden olduğunu söyleyen Brecht'in sosyalist gerçekçilik temelli çalışmaları burjuva 'sanatının' maskesini düşürüyor.

Kendisinin de belirttiği gibi **Diyalektik Tiyatro**nun hazırlayıcısı olarak Epik Tiyatro ülkemize 70-80 arası bir fırtına gibi girmişti. Brecht'in oyunlarını oynamak için gruplar kuruluyordu. Brecht'in sadık dostları onu daha sonra da bırakmadılar. Brecht'te sahip demek, epiği yalnız Brecht'le, Brecht'i de yalnız epikle görmeye indirgemek demek değildir. Epiği çok daha belirleyici ve kapsayıcı kavramlar olan "sosyalist gerçekçilik", "gerçekçilik" genelliğinde görmek ve anlamak gerekir.

Brecht'in nokta koymadığı çalışması ilerletildi. Ama bu ilerlemenin özündeki diyalektik, bu noktanın konmasına daha uzun bir zaman olduğunu söylüyor.

En iyi biz sözümüzü yine Brecht'ten yaptığımız bir alıntı ile noktalayalım: "Söyleyecek sözü olup da dinleyici bulamayan bir kişinin durumu hiç de iç açıcı değildir. Ancak, kendilerine birşeyler söyleyecek kimse bulamayan dinleyicilerin durumu ise daha da içler acısıdır."

BİZDEN SONRA DOĞANLARA

Gerçekten de, karanlık dönemlerde yaşıyorum!
İyimser sözlerin aptallık; kırışıksız bir alının
Duyarsızlık belirtisi olduğu. Gülen,
Korkunç haberi
Henüz almamış demektir.
Ne biçim dönemler bunlar ki
Onca rezillik karşısında bir suskunluğu içerdiğinden.
Ağaçlardan konuşmak, neredeyse suç,
Orada tasasızca caddeyi geçen adam
Sıkıntı içindeki dostları için
Ulaşılmaz biridir artık.

Doğrudur: Geçimimi gene de sağlıyorum
Ama inanın: Bir rastlantı bu yalnızca.
Yaptığım hiçbir şey, doyasıya yeme hakkını vermez ba
Tesadüfen paçayı sıyırmıştım. (Şansım yaver gitmezse,
Hapı yutarım.)
Bana ye iç sen, diyorlar. Şükret bulabildiğine!
Ama nasıl yer içerim ben, eğer
Yediğimi açların elinden almışsam ve
Bir bardak suyumdan bir susuz yoksunsa?
Ne edeyim ki yiyip içiyorum

Bilge olmayı da isterim.
Neyin bilgece olduğunu: Eski kitaplar da yazıyor,
Kendini dünyanın kavgasının dışında tutmak ve kısa ömrünü
Korkusuz yaşamak,
Bir de şiddetsiz yapabilmek;
Kötülüğe iyilik üç karşılık vermek
isteklerini gerçekleştirmemek, onları unutmak
Bilgece sayılıyor.

Gerçekten de, karanlık dönemlerde yaşıyorum.
Kentlere huzursuzluk döneminde indim.
Açlık kol gezerken
İnsanlar arasına çalkantı sırasında karıştım
Ve onlarla birlikte öfkelendim.
Böyle geçti yeryüzünde
Bana verilen ömrüm.

Yemeğimi savaşlar arasında yedim.
Uyumak için katillerin arasına uzandım.
Aşkı görmezden geldim
Ve doğaya sabırsız gözlerle baktım.
Böyle geçti yeryüzünde
Bana verilen ömrüm.

Yollar gelip bataklığa dayanıyordu zamanında
Dilim, beni kasaplara ele verdi:
Pek az şey yapabildim. ama egemenler
Bensiz daha güvenliydiler umudundaydım.
Böyle geçti yeryüzünde
Bana verilen ömrüm.

Güçler çok azdı. Hedef
Çok uzaklardaydı.
Benim için ulaşılmaz olsa da
Apaçık görünüyordu.
Böyle geçti yeryüzünde
Bana verilen ömrüm.

Bizleri yutan tufanın
İçinden yükselecek olan sizler
Düşünün bizim zaaflarımızdan sözederken
Sizlerin anlattığınız
Karanlık dönemleri.

Pabuçlarımızdan çok ülkeleri değiştire değiştire
Sınıf savaşlarından geçtikse de, umutsuzluk
Yalnızca haksızlık varken ve başkaldırı yokken
Ama şunu biliyoruz
Alçaklığa duyulan kin de
Gerer yüz hatlarını.
Haksızlığa duyulan öfke de
Kısıklaştırır sesleri. Ne yazık ki
Dostluğun toprağını hazırlamak isteyen bizler
Kendimiz dost olamadık.
Ama sizler,
İnsanın insanın yardımcısı olduğu
O günler geldiğinde
Ama bizleri
Hoşgörüyle!

Yok arkadaşlar, müzik asıl böyle daha da güzel...

Geçen ay Ayşe Ak arkadaşımız "Ah arkadaşlar, müzik böyle daha da güzel" başlıklı yazısını, "ama önce yapılacak iş müziği dinlemesini öğrenmek" diye bitiriyordu. 3 Şubat 1988 tarihli Söz gazetesinde Duygu Asena isimli yazarın "Suna Kan'a teşekkür ederim..." başlıklı yazısı da müziğin nasıl "dinlenileceğine ilişkin bir değinme niteliği taşıdığından sayfamıza almadan edemedik. Bakın yazar müziği nasıl dinliyor:

Suna Kan'a teşekkür ederim...

Suna Kan'ı dinledim Cumartesi gecesi... Gülay Uğurata ile birlikte Suna Kan'ı dinledim.Bir kulağımda piyano sesi vardı ötekinde keman, Beethoven, Dvorak, Jean Françaix... Ama hep keman sesi ağır bastı nedense ve hep kemanı dinledim.

Ve neler düşledim, nerelere gittim, kimleri gördüm o bir saat içinde... Suna Kan'ı dinlerken.

Bir ara merdivenlerden bir adam indi, geç girmişti salona, "Aaaa, Haldun Taner geldi ama geç geldi dedim. Sonra önümde oturan kadının öksürüğü tıpkı anneminki gibi oldu ve gidip yanına oturmak istedim kadının ve "anne dinleseydin sen de sever miydin Suna Kan'ı" diye sormak istedim ona. Bir başkasını oturttum sonra yanımdaki boş koltuğa, ona nasılsın, beni özledin mi dedim.

Sonra Suna Kan'ı gördüm birden. Upuzun boyu, uzun pastel rengi giysisi, güzel, soylu, klasik yüzü, güvenli davranışları ile Suna Kan'ı gördüm sahnede. Onun yerinde kendimi düşledim onu kıskanmadan. Nedense hiç yakıştıramadım kendime, kendimi keman çalarken çirkin buldum, ona hayran oldum ve hiç kıskanmadım.

★★★

Suna Kan'a bende olağanüstü duygular uyandırdığı için teşekkür etmek istedim. Onu kutlamak ve teşekkürlerimi sunmak için yanına gidemedim, uzaktan sevgiyle baktım. Bir şeyi çok iyi yapmak zaten çok önemli bir şey, bir de başkalarında çeşitli duygular uyandırmak o işi yaparken kimbilir ne güzel bir duygudur diye düşündüm. Mutlumudur acaba ve ne kadar mutludur acaba ve de yalnız mıdır diye sordum kendi kendime.

Pek çok foto muhabiri vardı fotograf çeken, acaba hangi yayında hangi yazı cıkacak yarın Suna Kan hakkında dedim. Ertesi gün yayınlara baktım, çıkmadı.

Akbank'ın 40. yıl gecesinde AKM'deki kokteylde bu güzel konserin sonrasında disko mu ne olduğu belli olmayan bir müzik eşliğinde içkilerimizi yudumlarken de Suna Kan'ın kemanının sesi kulaklarımdan hiç çıkmadı.

★★★

Suna Kan'a teşekkür ediyorum, bu "güzel" kadına teşekkür ediyorum. O keman çalarken, Haldun Taner'i gördüğüm için, annemin öksürüğünü duyduğum için, yanıma özlediğim insan oturduğu için, kendimi sahnede bulduğum için... Ben Suna Kan'a teşekkür ediyorum.

Size de bir gün gidip dinleyin ve bir teşekkür de siz edin diyorum.

Buradan çıkarılacak sonuçlar şunlar, bir konsere ya da resitale gittiğimizde aşağıda belirtilen hususlara dikkat edeceğiz:

1- Kulağımızın birini çalan enstrümanlardan birine tahsis edeceğiz. (Fakat bir senfoni orkestrası sözkonusuysa bir hayli kulağa ihtiyaç olacak...)

2- Kimler var, kimler yok? diye sık sık sağa sola bakacağız. Öksüren-aksıran, geciken, anamıza-babamıza benzeyen biri var mı?

3- Yanımıza oturan kim? Eli yüzü temiz mi? Hırlı mı hırsız mı?

4- Sahnedeki kadın ne giymiş-giyiştirmiş?... Yakışmış mı?... Yüzü "klasik" mi, romantik mi? (Yani güzel mi çirkin mi?) "Keman çalmak yakışıyor mu?"

6- En önemlisi ise, "Bir şeyi çok iyi yapmak zaten çok önemli bir şey, bir de başkalarında çeşitli duygular uyandırmak o işi yaparken kimbilir ne güzel bir duygudur" diye düşüneceğiz (şey ... bu kadar şeyi nasıl yapacağız diye bana sormayın, bu şey biraz şey oldu zaten...)

7- Sahnedeki sanatçıların mutlu olup olmadıkları hepimizi ilgilendirir. Onun sorunlarına eğilmek "acaba yalnızmı, kocası nasıl bir adam, dövüyor mu sövüyor mu?" gibi sorulara yanıt arayıp, yardımcı olmaya çalışmalıyız.

8- Salonda fotoğraf çeken foto muhabirleri var mı, yoksa başka bir işlemi ilgileniyorlar (örneğin teşrifatcılık yapıyor olabilirler.)

9- Bir de elinde tencere kapaklarını andıran şeyleri arada bi birbirine vuran adamla, kemancı aynı parayı mı alıyor diye düşünebiliriz (Haklı olarak böyle bir şeye isyan da edebiliriz. Biri durmadan çalıyor, diğeri canı istedi mi kalkıp "tıss" "tıss" yapıp oturuyor.

Kompozisyon dersinden başarılı olabilmek için bol bol kitap okumalı, yani çok okuyup az yazmalıyız. "Bunun konuyla ne ilişki mi var?" Ne biliyim ben. Aklıma geldi işte...

Kent Sokak Tiyatrosu'nun bunalımı : Samaru örneği

Bütün oyun projelerinin içeriği yalnızca bunalım olabilirmiş gibi görünüyor. Kaçınılmaz bunalım içeriği Nijerya'daki her sokak tiyatrosunun sınırlayıcısı.

Yine de Samaru izleyicisinin karşılığı açıkça bu tür sokak tiyatrosuna bir ilgi ve istek olduğunu gösteriyor.

1985 yılında çalışmalarımıza nihayet Şubat ayında başlayabildiğimizde, zamana karşı yarışmamız gerektiğini biliyorduk; öğrenciler dönem sonu sınavlarına çalışacak zaman bırakabilmek için projeyi erkenden bitirmek zorundaydılar, yağmurlar Nisan'da başlıyacaktı. Bazen zamanımızın kısıtlılığı nedeniyle provalarımızı gece yapmak zorunda kalıyorduk. Oyunları Mayıs ortasına kadar sergileyemedik ve yağmurlar kurbanlarını aldılar. Bu zaman bunalımı şimdi içine düştüğümüz beklenti bunalımı kadar ciddi de değil.

Proje 1. sınıf öğrencilerini kapsıyor. Bunların büyük bir çoğunluğu tiyatro öğrencisi. Projenin kökenleri akademik bir çevrede ve genellikle akademik bir uygulama olarak görülüyor. Bu ilişkilerin ürünü olarak iki düzeyde uyanıklık oluşuyor: öğrenciler kendilerini halka tepeden baktıran önyargılarıyla karşı karşıya geliyorlar. Samaru sakinleri ise sorunlarının karmaşık içiçe geçmişliğini görmeye başlıyorlar. Ayrıca devrimci eylem için bir yöntem de öğrenmeye başlıyorlar.

1983 projesinde iki kişinin asık suratlı yorumları halkın durumunu ve projeye tepkisini gösteriyor. Bunlardan birincisi "Yan boko da rejimasu" "Bu kitap adamları ve dertleri", ikincisi "Bay yau ku ke saba ba" "Siz bunu daha önce de yaptınız!". İlk yorumun sahibi herhalde bundan önce sonuçlarından hiçbir yarar sağlamadığı birçok araştırma görmüş. İkincisinin bıkkınlığı ise çok açık. Yıllarca Samaru'da proje gösterilerini seyretmiş olmalı. Bu iki kişi ve başka birkaçı birçok sessiz insanın düşüncelerini ifade ediyorlardı.

Biz her zaman sonuçtan endişelenmekten çok, hazırlık süreciyle ilgiliyizdir. Bu süreç daha çok genel amaçlarla başlar. Örneğin her zaman öğrencilere şunu söyleriz: "Samaru'nun sorunları üzerine doğaçlamalar yapmak istiyoruz."

Bundan sonra bir ısınma turu için öğrencilerin Samaru'nun dış setlerine gitmelerini isteriz. Öğretmenler öğrencilerle tartışırken:

"Gözlediklerininiz hakkında birçok varsayım yapmadığnızdan emin misiniz? Önyargılı olmadığınızdan emin misiniz? Tekrar gidin ve bu kez oradaki insanlarla sorunları üzerine konuşun." derler.

Öğrenciler tekrar giderek görüşmeler yapmaya başlarlar. Bir kısmı eskisinden daha anlamlı konuşmaya başlar, önemli konular üzerinde düşünceler yavaş yavaş oluşur. Bundan sonra sınıf küçük gruplara ayrılır. Her gruba üzerinde yoğunlaşıp doğaçlama oyun çıkaracakları bir bölge verilir.

Konuyla ilgili bilgilerin karmaşasından bu aşamada pek birşey anlaşılmaz. Bunun için öğretmenler öğrencilerden ellerindeki bilgilerden bir öykü çıkarmalarını isterler. Öykünün bileşkesi sorunlardan oluşmalıdır. Sonra sorunlar analiz edilerek incelenmelidir. Öykü görüşlerinde ve algılayışlarında farklılıklar olan karakterler hakkında olmalıdır. Bu çelişki sorunlar üzerinde bir tartışmaya yol açacaktır. Projenin en güç bölümü burasıdır. Öğrenciler hareketli bir öykü düşünebilmekte zorlanıp sonsuza kadar sürecek bir tartışmadan çekindiklerini belirtirler. Öğretmenler, onları öykü, karakter ve benzeri konularda kısa oyunlarla tartışmaları için yüreklendirir. Bu her zaman sonuç verici olmuştur.

Oyunlar

Oyunlar Samaru'nun dış semtlerinde ve ağırlıklı olarak kırsal bir yöre olan Hayın Doga'da sergilendi. Samuru'da bir caddenin iki ucunu kapattık ve oyunu branda bezinden bir perde önünde oynadık. Oyuna ikindi namazından sonra başlandı. Her zamanki gibi seyircilerin oyunu izlemeye gelmeleri oldukça zaman aldı. Özellikle yetişkinler oyunu izlemeye istekli oldukları izlenimini vermek istemiyorlar. Çünkü oyunları çocuk eğlencesi olarak görüyorlar. Yetişkinler geç geldikleri için birinci oyun her zaman güme gitmiştir. Ama ikinci oyun başlarken yeterli sayıda izleyiciye ulaşmıştık. Samaru'da bu yılın oyunları yaklaşık 20 yetişkin izleyici ile başladı. 100 kadar çocuk ve genç vardı. I.oyunun yarısına doğru yetişkinlerin sayısı 50'ye çıktı. Büyük bir sağanak yağmur nedeniyle üçüncü oyunu yarıda bırakmak zorunda kaldık. Oyundan sonra seyircilerle yapılacak tartışmada böylece gerçekleşemedi.

Bir gün sonra Hayın Doga'daydık. Oyunu açık bir alanda sergiledik. Burada seyirciler Samaru'ya göre daha büyük bir istekle geliyorlardı. Oyunlar da en güzel halleriyle burada oynandı.

Genellikle oyunlar çok iyi karşılandı. Ama şimdi bu iyi karşılamanın ardında duran şüphecilikle uğraşmamız gerekiyor. Yoksa bunalımın son noktasına ulaştık mı?

Azerbeycan Gençlik Tiyatrosu Yönetmeni: Nimetov

"Glasnost en büyük yansımasını özellikle tiyatroda buluyor."

İki saat sonra Baku'ya uçacak olan Azerbeycan Gençlik Tiyatrosu Yönetmeni Nimetov'la İstanbul'daki Sovyet Konsolosluğu'nda söyleşiyoruz. Doğu insanının o sıcak, sevecen ve abartılı havasıyla, kelimelerin üzerine basa basa konuşuyor bizimle. **"Benim adım Azer Paşa Nimetov. Ben Baku'den geldim. Baku'daki Tiyatrolar Birliği'nde çalışıyorum. Rejisörlük yapıyorum ve Rejisörlük Fakültesi'nde ders veriyorum. Ayrıca Tiyatro Emekçileri Birliği'nde birinci sekreter ve SSCB'nin Tiyatrolar Birliği'nin Yönetim Kurulu üyesiyim."**

Nimetov'un sözlerinden de anlaşılabileceği gibi kendisi Azerbeycan ve Sovyet tiyatrolarında oldukça sorumluluk sahibi bir yönetici. Söyleşimizin ilerleyen bölümlerinde Nimetov'dan öğrendiğimize göre kendisi, Azerbeycan Gençlik Tiyatrosu çalışanları arasında en "kocası" (yaşlısı)(1) imiş.

Nimetov'a, Sovyet ve Azerbeycan tiyatrolarının tarihleri hakkında bize kısaca bilgi verir misiniz, diye soruyoruz. **"Tabii."** diyor. **"Sovyetler Birliği'nde tiyatro ananeleri çok eskilere uzanıyor. Her Cumhuriyet'in öz gelenekleri var. Bu gelenekler devrimden bu yana özünü korumuş, dünyaca tanınmıştır. O Stanislavski'de ve Nemirois'te en büyük destekçisini bulmuştur. Bu iki büyük insanın Sovyet tiyatrosunun gelişmesine çok katkıları olmuştur. Azeri tiyatrosu Sovyet tiyatroları içinde ileri gelen tiyatrolardandır."** Nimetov Azerbeycan ve Azerbeycan gençlik tiyatrosunun pek çok festivale katıldığını ve çoğunlukla ilk üç dereceden birisine girmeyi başardığını anlatıyor. Sonra sıra Azerbeycan tiyatrosunun geçmişine geliyor: **"Geleneksel Azeri tiyatrosunun oyunları geçen yüzyılda başlamış; fakat kökleri çok daha eskilere dayanıyor. Sizdeki Karagöz oyunu gibi Azeri halkının da Köse oyunu var. Kilim arası oyunları var. Oyuncu sırtına bir şey giyer, maske takar, öyle oynar. Ondan önce de saz değişmeleri vardı. Bin yıl öncesine ait diyaloglar halinde bir tiyatro oyunu."** Daha sonra sözü Azerbeycan tiyatrosunun bu gününe getiriyor. **"Şimdi Azerbeycan tiyatrosu bir çok zorlukları aşmış durumda. Çünkü Akademi tiyatrosu'nda da, Müzikli Tiyatro'da da, Gençler Tiyatrosu'nda da her şey gençlerin elindedir. Bir kaç ay sonra Milli Ananeler Tiyatrosu adıyla yeni bir tiyatro açılıyor. Yine gençler tiyatrosu. Orada geçmişteki Azeri tiyatrosunun ananeleri daha iyi belirecek."**

Nimetov'a bir gençlik tiyatrosu yönetmeni olarak ne tür oyunlar seçtiklerini soruyoruz. **"Komedya da olabilir"** diyor, **"tragedya da, dram da. Baku'nün tiyatro severleri her türü ilgiyle izliyor. Tiyatromuz hep dolmuştur."** Söz hazır burudayken Nimetov'a ülkesindeki amatör tiyatroları soruyoruz. **"Onlar da var."** diyor. **"Onların da bir merkezi ve Sovyet Tiyatro Emekçileri Birliği'nde yerleri var. Onların festivalleri çok olur. Aynı zamanda dış ülkelere de giderler, oyunlarını sergilerler."** Amatör tiyatro toplulukları ile ilgili bir rakam verebilir misiniz, diye soruyoruz. **"Tahminen"** diyor, **"yüzden çok."** Nimetov aynı tahmini Sovyetler Birliği genelinde yapamıyor. **"Onu bilmem, çok fazladır, yanlış bir tahmin yapmaktan korkarım."** diyor.

Nimetov'a glasnost-tiyatro ilişkisini sormak istiyoruz. Glasnost tiyatroyu nasıl etkiliyor, Sovyet tiyatrosu glasnosttan ne bekliyor? Nimetov bu soruyu şöyle cevaplandırıyor: **"Toplumsal olayların yansıması mutlaka tiyatroda görülür. Şimdi tiyatrolara tanınan özgürlük, çok parlak başarılarla karşılığını bulacaktır. Bir rejisör istediği yazarın istediği oyununu seçebilir. Ona kimse karışamaz, yeter ki sonuç iyi olsun, sanat eseri olsun, ona değer verilir.**

Son olarak Nimetov'a Sovyet toplumunda tiyatro adamının yerini soruyoruz. **"Bu konuda glasnost çok iyi neticeler veriyor. Bakın size şöyle bir misal vereyim. Bu gün her tiyatro emekçisi, en büyük oyuncusundan, en küçük emekçisine kadar, kendi özlerinde bir değişiklik yapmak, daha iyiye yönelmek, bu yeni politikaya çabalarıyla katkıda bulunmak istiyorlar. Glasnost yalnızca fabrikalara, zavotlara(2) yönelmiş değil, belki de en büyük yansımasını sanatta, özellikle de tiyatroda buluyor. Tiyatrocuların son yıllarda daha da yükselen ve yükselecek olan başarı çizgisinin kaynağı bu yeni politika olacaktır. Son iki yıldır memlekette büyük değişiklikler oluyor. Devrimci bir ruhla gelişen bu değişiklikler insan ilişkilerini, insanların ruh halini etkilediği gibi, çalışma hayatlarını etkiliyor."**

Nimetov'a soracak daha çok sorumuz var. Ancak Baku'ya kalkacak uçağın içinde Nimetov'un da olması gerekiyor. Kusura bakmamamızı rica ediyor, izin istiyor. Eller sıkılıyor, Nimetov Türkiyeli genç tiyatroseverlere bizim şahsımızda selamlarını iletirken, biz de Nimetov'un şahsında Azeri halkını, gençliğini ve tiyatroseverlerini bir kez daha selamlıyoruz. Biliyoruz ki, selamlarımız daha sıcakken yerine ulaşacak. İstanbul ile Baku arası ne ki...

Ömer Yazar
Mehmet Salim

(1) Nimetov henüz 35 yaşında.
(2) "Zavot", büyük işletme.

Roger Waters RADIO KAOS

Efsanevi grubun isminin kullanım hakkı konusundaki uzun tartışmalardan sonra Roger Waters, Pink Floyd geleneğinden pek de farklılık göstermeyen yeni albümünü çıkardı. Yanlış anlaşılmasın, yeni albümün soundunun Floyd'un eski çalışmalarıyla hiç ilgisi yok. İlgisi olan daha çok derinlerde saklanan içeriksel temalar.

Roger Waters bu albümde dayanılmaz koşullarda çalışmak zorunda olan maden işçisi Benny ve onun yalnızlıktan kurtulmak için gün boyu bütün dünyadan yapılan radyo yayınlarını dinleyen ikiz kardeşi Billy'nin öyküsünü anlatır. Billy bir keresinde Los Angeles'daki "Radio Kaos" istasyonunun diskjokeyi ile yayın sırasında tele fonla görüşür. Çeşitli dünya olaylarını büyük bir eğlence gösterisi gibi sunar. Ronald Reagan ve Maggie Thatcher, Libya'ya düşen bombalar eğlence midir? Bu yanılsama içinde Billy kendi özel gösterisini sunmak ister ve bir gün basılması kaçınılmaz olan o "kırmızı düğme"nin kudretine hayran olur. Geri sayım başlamış mıdır? Yoksa bu gerçekten bir rüya mıdır?

Roger Waters son albümünde gerilimi sonuna kadar korumayı başarıyor. Sert ve yumuşak parçaların birbirini izlediği albüm dinlenirken adeta film şeridi gibi gözlerinizin önünden geçiyor ve bunu izlemek insana gerçekten zevk veriyor.

ELAN Ağustos/87

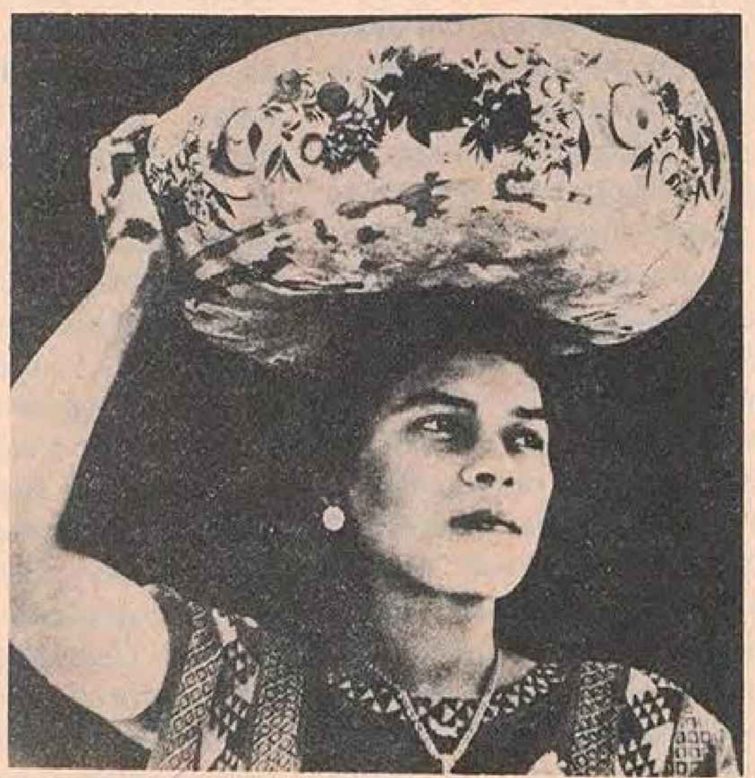
Tina Modotti

fotoğraflarla Meksika

Yaşamı göçmen olarak tanımlanabilir. İtalya'da doğdu. (1836). Daha sonra ailesiyle birlikte Kaliforniya'ya göç etti. Kocasının ani ölümü üzerine fotoğrafçı Edward Westen ile birlikte Meksika'ya gitti. Fotoğraf çekmeye başladı ve sonucunda uluslararası ün kazandı. O yıllarda giderek devrimci politikaya katıldı. Bu politik çalışmaları sanatına yansıdı. Giderek sosyal konulara ağırlık verdi.

1926 yılında Westen ABD'ye geri döndü. Modotti Meksika'da kaldı. Yaşamını fotoğraflarından kazanabilmek için uğraştı. 1927 yılında parti üyesi oldu. İki yıl sonra, arkadaşı, Kübalı genç devrimcinin, sokak ortasında öldürülmesine şahit oldu. (Julio Antoni Mella) 1930 yılında, devlet başkanına karşı tertiplenen komploya adı karıştı suçlamasıyla, ülkeden çıkartıldı.

Önce Berlin'e, sonra Moskova'ya gitti. Politik çalışmalara ağırlık verdiği için fotoğrafı bıraktı. Kızıl Yardım Örgütü'nün verdiği görevle, önce Polonya'ya sonra Fransa'ya ve İspanya'ya gitti. İç savaş bitene dek burada kaldı. İç savaş bittikten sonra Meksika'ya geri döndü.

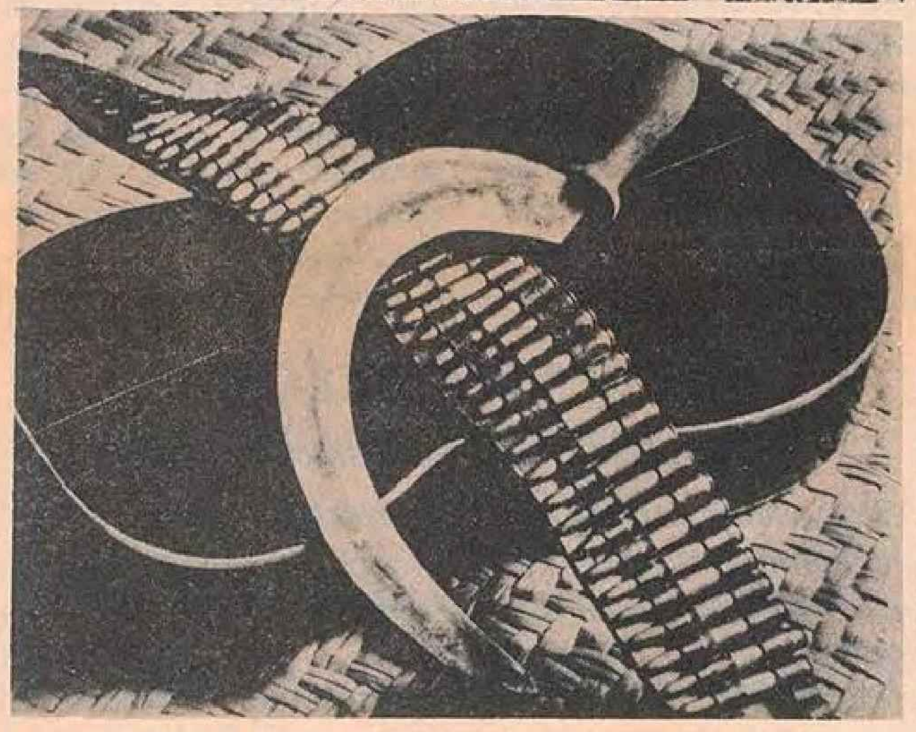
Tino Modotti'nin ilgi çeken fotoğraflarının başında, geometrik biçimleri içeren, Meksika devriminin sembollerini kullanarak yarattığı kompozisyonlardır. Fişek şeridi, mısır koçanları, orak ve gitar objelerini kullanarak bu amacına ulaştı.

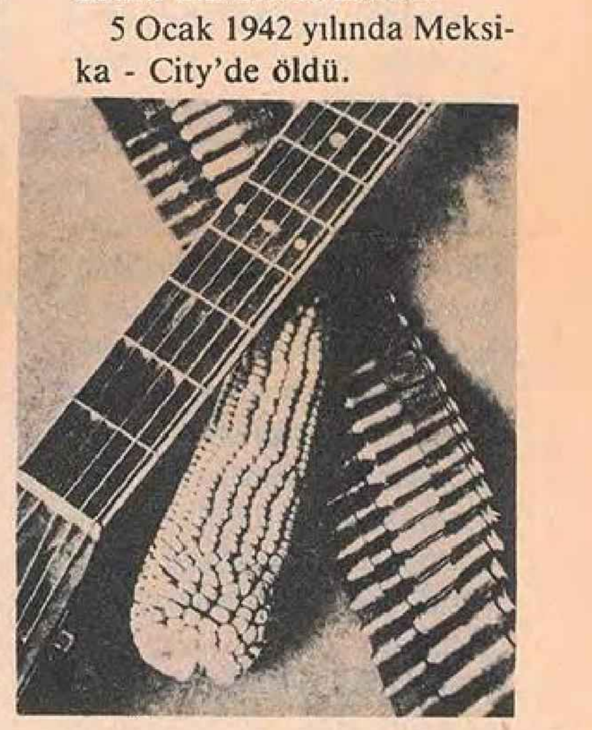
Tino Modotti'nin fotoğraf anlayışı net negatif elde etme çabası ve geometrik biçimleri kullanmasıyla özetlenebilir.

Tino Modotti, çalışmalarını belli bir sınıfın görevine vererek yaşamının belki de en güzel görevlerinden birini yerine getirebilmekten büyük bir sevinç duydu.

Tino Modotti'nin fotoğrafları iki açıdan çok önemli: Sanatsal estekik, biçimsel kayguları bir yana itmeden, sosyal konulara verdiği önem... bununla kişiliğini ve sanatını insanlık hizmetine sundu.

5 Ocak 1942 yılında Meksika - City'de öldü.

İnsanlığın geleceği üzerine bir tartışma

"Yıldız Savaşları" yalnızca bir film ismi değil. İnsan neslini tedit eden ABD kökenli en son ve en "yeni" proje. Kısaca "SDI" olarak adlandırılıyor. Nükleer tehdidi en üst boyutlara çıkaran, trilyonlarca doların harcandığı SDI, kamuoyuna muhtemel bir "Sovyet saldırısına karşı ABD'yi koruyacak bir savunma projesi" olarak sunuluyor.

Bugün artık kimsenin inanmadığı ABD'de bile milyonlarca insanın tepkiyle karşıladığı bu proje hakkında New Times'ın N.Mailer, P.Ustinov ve G.Greene ile yaptığı söyleşiyi aktarıyoruz.

Norman Mailer, Yazar ABD

- SDI'a bu denli büyük para bağlanması konusunda ne düşünüyorsunuz?

Bir başka askeri - sanayi kompleksi projesinden çok daha fazla miktarda paranın bağlandığını düşünmüyorum. İşin içine Pentagon olgusu girdiğinden harcanan paraların olağandışılığı veya görülmemişliği kendiliğinden ortadan kalkar.

"Yıldız Savaşları" başkan Reagan'ın hergece görmekten hoşlandığı bir rüya. Bizim Başkan'ın senaryolarla düşündüğünü zannediyorum, ve "Yıldız Savaşları" da mükemmel bir senaryo. Tümüyle fantazi olan senaryo ise şöyle. Ülke bir işgale karşı ancak müthiş derecede ileri makinaların şemsiyesi altında korunacak ve güven içinde olacak.

- Tarihteki en pahalı senaryo bu olsa gerek.

Evet inanılmaz derecede pahalı, ve hiçbirşey de beni kendi ülkemle ilgili böyle bir tasarıyı ciddi olarak dikkate almaya zorlanmış olmaktan daha fazla rahatsız etmiyor.

Peter Ustinov/ Aktör, Yazar-İngiltere

-Atom çağ ne zaman sona erecek?

Atom çağının sona ermesi için onun yerine başka bir şeyin geçmesi gerekli, bu daha kötü olsa da. Aksi herşeyin sonu olacak. Sonumuzun böyle olacağına inanmak istemiyorum. Öte yandan nükleer silahlar esasen işgal silahları değildirler. Bu silahlar, diğer halkların yaşadığı toprakları ele geçirme niyetleriyle kullanılmazlar. Böyle düşünüldüğünde konvansiyonel silahların daha fazla zarara sebebiyet verdiği sonucuna varabiliriz.

Atom silahları hakkında en akıllıca şeyi geçmişte askeri sanayi içinde çalışan ve Carter'in o zamanki Moskova büyükelçisi olan Amerikalı bir kapitalist söyledi:

"Generallerimizden biri birgün bana dünyayı on kere mahvedecek bir kapasitede olduklarını, aldığı bilgilere göre ise Sovyetler Birliği'nin ancak altı veya yedi defa mahvedebilecek güce sahip olduğunu, yani bizim daha avantajlı durumda bulunduğumuzu söyledi. Bir işadamı olarak o anda generalin sadece bir deli olduğunu düşündüm.

- Atom gücüne dayalı güvenceler daha tehlikeli değil mi?

Evet hem de çok. Fakat halk tarafından kullanılması pek olası olmayan, dehşet ve ümitsizlik durumlarının silahları. Eğer bir ülke güçsüzleşmeye başladığını hissederse atom silahını kullanma eğilimi içine girecektir. Bunun yanında tehlike bu silahların olanca varlığıyla içiçedir. Tehlike, yapılacak bir hata ile, dikkatsizlikle, akılsızca yapılan herhangi birşeyle pekala gerçeğe de dönüşebilir. Atom silahı aklına aniden telefon etmek gelen birisi tarafından kafes kapısı açık unutulan vahşi bir hayvana benzer.

Graham Greene Romancı, İngiliz.

- SDI'ı bir kalkan, bir kubbe, veya bir şemsiye olarak niteleyenler var. Siz bu şemsiyenin içinde bir ışık mı yoksa bir karanlık mı görüyorsunuz. Böyle bir projenin sebebi nedir?

SDI bana kalırsa ABD' ce uygulanan ekonomik savaşın bir parçası. Bu girişimin daha fazla devam edebileceğini zannetmiyorum. Amerikalılar Sovyetler Birliği'ni dibi görünmeyen bir proje üzerine muazzam miktarlarda para harcatarak tüketmeyi umut ediyorlar. Böylelikle onları kendilerini taklite zorluyorlar.

Aklıma gelmişken söyleyeyim bizim zaten bir "şemsiye"miz var,o da atom enerjisi santralleri biçiminde gizlenmiş nükleer silahlar olgusu. Bugün Avrupa'da bir konvansiyonel savaş tasarlamak bile çok ürkütücü, çünkü böyle bir savaş bile düzinelerle Çernobil yaratabilir. Kısacası bir de askeri bir "şemsiye"ye hiç mi hiç ihtiyacımız yok.

- Atom çağının ne zaman başladığnı biliyoruz. Bu çağ ne zaman ve nasıl sona erecek?

Bunu kestirmek zor değil. O zaman hepimizin sonunun olacağı bir zaman olacak. Fakat ben halen insanlığın ve hatta hükümetlerin sağduyusuna inanıyorum. Umut zayıf da olsa inanıyorum. Ve 21.yy'a kadar belki de tehlikenin bittiğini görebileceğiz.

Nasıl bir ülk

Kuşatmayı kırmak için...

H. Toğan

12 Eylülcüler bugünü yasaklarla kuşatılmış, geleceği ideolojik ipotek altına alınmış bir gençlik yaratmaya öncelikle önem verdiler. Gençliği etkisizleştirme ve teslim alma harekatı toplumsal süreçlerin emperyalist güdümlü hakim çıkarlar adına zaptü rapt altına alınması ve yeni maceralara sokulması planının bir parçasıydı. Planın uygulanması sürüyor. Burjuvazinin en gözü açık, bilinçli kararlı ve "dünyadan haberdar" güçleri kendi sosyal tasarımları doğrultusunda geleceği sağlama almayı, bunun gereklerini yerine getirmeyi gündemlerinin hâlâ en başında tutuyorlar. Bu bağlamda gençliğin en ince ayrıntılara kadar inen ve gerektiğinde en kaba polis devleti zorlamalarını içeren bir yasaklar çemberi içinde tutulması özellikle öngörülüyor.

Ne ki bununla da kalınmıyor.

Yasaklar biraz direnç, biraz cesaretle aşılabilir. Yanlarından dönülüp yine hedefe ulaşılabilir. Engellerden kurtulmanın şöyle ya da böyle bir yolu bulunabilir. Gözdağından yılmak kader değildir. Ama yeni yetişen kuşaklar ilkokuldan üniversite sonrasına dek zihinsel ve ruhsal yetişme sürecinde **teslim alınabilirlerse** -ancak o zaman ve o ölçüde- rejimin 12 Eylül ile uygulanmasına başlanan uzun erimli genel planı başarıya ulaşacaktır.

Rejimin sahipleri geleceği sağlama alma, 12 Eylülcü dayatmaları ekonomik, politik, toplumsal her alanda sürekli kılma, bunu sağlamaya yatkın kalıcı aktif kadrolaşmayı ve yaygın pasif kitle tabanını oluşturma hedefini buna bağlamışlardır. Kitlelere tevekkül ve itaat ruhu aşılamanın baskılara, gittikçe artan hayasız sömürüye, gelecekten umudun kesilmesine katlanmaktan başka çare olmadığı ya da tek umudun bütün bunlara katlanmakta ve bu durumdan nasiplenmekte yattığı görüşünü olabildiğince olağanlaştırmanın giderek, herkesi sistemle sistemin iş mantığı ve ahlaksal yönelimiyle tek tek bütünleştirmenin yolunu burda görüyorlar. Bu amaçla bir yandan genç insanların dikkati ve enerjisi herşeyden önce köşe kapma ve herkesten önce köşeyi dönme tutkusuna yöneltilirken, bir yandan da eğitim planında bilinçli, kasıtlı müdahalelerle genç dimağları akılcı ve maddeci düşünceden koparmış, bilimi salt uygulamalı teknik düzeyine indirgeyerek sözde Amerikanvari "pratikçi"liği öne çıkarmak, yurt ve dünya sorunlarına özgür, bilimsel bakışın, tarihe ve çağdaş olgulara nesnel yaklaşımın yerine dinsel hurafeleri, saçma sapan şoven/milliyetçi dogmaları ikame etmek için herşey yapılıyor. Besbelli hedef, kendi suretlerinde genç kuşaklar yaratmaktır; dünya gerçeklerinden kopuk, toplum sorunlarına ilgisiz ve yurttaşlık sorumluluğundan nasipsiz, gelenek adına gerici yavelerle kafası dumanlanmış, havsalası kıt, gönlü dar, bencilliği özgürlük sanan, çıkarcılığı ve güce tapmayı erdem belleyen, dik başlı, fedakârlığa, namusa ve yurttaşlık onuruna enayilik diyen insanların sayısını olabildiğince arttırmaktır.

Bu aynı hedef doğrultusunda, bu gidişin **kendisinin** kaçınılmaz, "nesnel" bir gelişme olduğu, herkesin kendini açık ya da örtülü baskı koşullarında bu gidişe uydurmasının, verili durumla, dayatılan "imkânlar"la yetinmesinin **bizatihi** ilericilik ve uygarlık gereği olduğu görüşü de her alanda ve her fırsatta gençlerin kafasına kazınmak isteniyor. Bunun için TRT ve boyalı basın, etkisi hiç yabana atılamayacak aktif destek güçler olarak kullanılıyor. Genelde olayların ve durumların peşinden sürüklenip mızmız eleştiriler, temenniler üretmekten başka bir tavır sergilemeyen, demokrat basın ve büyük bir bölüm aydın kesim 12 Eylülcüler ve uzantıları arasında "liberal eğilimler" arayışını ısrarla sürdürdüğü ölçüde kendi istemeden de olsa gidişe alet ediliyor. Bu arada, tabii, eski solculuklarından aldıkları hızla 12 Eylül ertesinde liberal solcu gömleği kuşanıp ordan bir çırpıda sol liberalliğe, ordan da rejimin ideolojik/politik akıl hocalığına savrulan unsurlardan alabildiğine yararlanılıyor. Eski Türkeşçi faşistler görüşlerinden bir milim taviz vermeksizin "çoğulculuk" adına iadei itibar ediyorlar. Adnan Kahveci gibi cin kılığında adam çarpan Amerikan yetiştirmesi sihirbaz çıraklarına olmadık yerlerde olmadık övgüler düzülüyor. Toplumsal, politik, ahlâkî tüm değerler altüst ediliyor.

Bütün bunlar gösteriyor ki, rejim gençliğin zihnini ve yüreğini süreç içinde teslim alma hedefine, gençliği bugün yasaklarla kuşatma pratiği kadar hayati önem atfetmektedir. Ve elinde meşruiyetinden bir türlü sual olunmayan güçlü kozlar vardır. Bu bakımdan, ilerici ve demokrat gençliğin herşeye rağmen diri yetişen ve diri kalmaya kararlı unsurlarının kavgası iki cephede birden verilmek zorundadır. Yasaklar kuşatmasını yiğitçe kırma kavgasına dört elle sarılmadan hiç bir yere varılamaz. Ama, kavganın kendisi gençliğin **zihnini ve yüreğini kazanma** hedefine bağlanmadan da o kavga gerektiği gibi verilemez. Kuşatmayı kırma harekâtı ideolojik ipoteği yırtıp atmanın aktif zeminini oluşturmalıdır. Türk-İslam Sentezi türünden safsatalar lâyık oldukları çöplüğe atılmadan, dinci ideolojinin sinsi melâneti teşhir edilmeden, "modern" ve "tarafsız" görünümlü yozluğun ortalığı sarmasına karşı çıkılmadan o kuşatmayı kıracak güçlerin toparlanmasının da en azından çok zor olacağı bilinmelidir.

GÜVENLİK BELGESİ VERİLMEYECEK HALLER:

(3) Devletin idare şeklini değiştirmek için kuvvet kullanmanın luzumuna inanmak veya bu fikri etrafına yaymak veya bu fikri savunanların sempatizanı olmak.

(5) Düşman bir memlekette doğmuş olmak ve 18 yıllık geçmiş soruşturması yapılamayacak kadar hayatının büyük bir kısmını o memlekette geçirmiş olmak.

(7) c)- Aşırı derecede mali sıkıntılar içinde bulunmak.

(8) Akrabası içerisinde KOMÜNİSTLİK ve Türklük ülküsüne bağlı olduğundan şüphe edilen kimselerle evli olmak.

(9) Türk soyundan olmayan ve Türklük ülküsüne bağlı olduğundan şüphe edilen kimselerle evli olmak.

Füsun ÖZTÜRK

☐ **Kapitalist toplumun yasak ve tabularını, gencin içselleştirme süreçleri hakkında ne düşünüyorsunuz? Baskı ve tabulardan arındırılmış bir toplumun yaratılmasının önündeki engeller sizce nelerdir?**

- Yasak ve tabular öncelikle toplumun iç dinamiğinde var. Toplumun yapısı bu yasak ve tabuların niteliğini, gelişmişliğini belirliyor. Bir dönem geliyor politika yapmak yasaklanıyor, cinsellik hep tabu oluyor. Gündelik yaşantımız ayıplarla, günahlarla, yasaklarla sürüyor. Toplumun büyük çoğunluğu, daha doğrusu sessiz çoğunluğu bu yazılı olmayan kuralları içselleştiriyor, kabulleniyor. Nedeni toplumun bir uyumlar bütünlüğü olması. Uyum sağlayamayan yine önce toplumun kendisince dışlanıyor. Günün yaygın deyimiyle "marjinalleşiyor".

Ancak gençlik bu marjinalleşme içinde yeralmıyor. Yasak ve tabulara karşı gösterdiği tepki bunu içermiyor. Toplumun normlarının büyük bir bölümünü aileden eğitim yoluyla alıyor, kabulleniyor. Ama bir kısımına da karşı çıkıyor. Asi veya dikbaşlı olduğu için değil. Çocukluktan çıkıp yaşamla yakın ilişkiler kurmaya başladığı için, toplumsal yaşantının küçük büyük çeşitli sistemleriyle yüzyüze kaldığı için oluyor. Daha bilinçli düşünüp, çevresini sorgulamaya başladığı için önüne çıkarılan bu "genel kabul görmüş" ve herbiri kendi içinde yargılar, istekler, yasaklar içeren doğruları kabul etmek istemiyor. O yeni şeyler üretiyor ve karşısına çıkarılan engelleri bir türlü anlamıyor.

Yasak ve tabulardan arındırılmış bir toplumun yaratılmasının önündeki tek engel yine toplumun kendisi. Çünkü onlar toplumun sigortasıdırlar. Toplum kendini bunlarla korur, devamını sağlar. Özellikle kapitalist toplumun çürümekte olan, yıpranmış aşınmış değerleri yasak ve tabularla birleşince ortaya bütünüyle tutucu bir toplum çıkıyor. Bütünlüğünü bozacak, uyumu ortadan kaldıracak diye yeni değerle sürekli karşı çıkan bir toplum.

☐ **Yasak ve tabuların gençlik üzerinde yarattığı etkiler hakkında fikirlerimizi söyler misiniz?**

- Genç insan başta ailesi, çevresi ve bir bütün olarak toplum tarafından karşısına çıkarılan yasaklara, tabulara karşı çıkıyor. Bir anlamda kendisi için değil, çevresi için yaşaması isteniyor. Önce kendi içinde bir kişilik çatışması başlıyor. Kendi istediği mi, yoksa onların istediği mi? Yasak ve tabu beraberinde baskıyı da getiriyor. Baskı, çatışma ve isyan etme. Gençlik gündelik yaşamın her alanında önüne çıkan "genel kabuller"e isyan ediyor. Tepki duyuyor, tepkisini çok çeşitli şekillerde yansıtıyor. Anlayış ve yardım görmesi gerektiği halde göremiyor. Sindirilmek, duyarsızlaştırılmak isteniyor?

İyi çocuk olsun, peki kime göre, kimin için iyi? Elbette toplum için. Ortaya bir kişilik tahribatı çıkıyor. Kısaca bütün bunların gençlik üzerinde tek kelimeyle özetlenebilecek etkisi, olumsuzluk oluyor.

☐ **Kendi deneylerinizden yola çıkarak -içinde yaşadığımız toplum olanakları içinde- mümkün olduğu kadar baskı, yasak ve tabulardan arındırılmış bir yaşantı için gençliğe neler önerirsiniz?**

- İnsanlar büyük şartlandırmalarla yetişiyor. Hayatın her alanına ilişkin kurallar, değer yargıları, yasaklar, tabular var. Bunun için öncelikle doğrunun ne olduğunu bulmak gerekiyor. İçinde yaşadığımız toplumu anlamaya çalışmalı, bize benimsetilmek, öğretilmek istenen "genel kabulleri" sorgulamalıyız. Onlardan korkmamayı öğrenmeliyiz. Sonra tek tek ya da topluca olsun, bizler gibi insanların toplumda çok olduğunu düşünmemiz gerekiyor. Birey olabilmeyi öğrenmeliyiz. Başkaları için değil kendisi için, başkalarına göre değil kendi doğrusuna göre yaşayan bir insan olunabilmeli. Yoksa bunun karşıtı kendi istediklerini, düşündüklerini hiç bir zaman gerçekleştiremeyen, ailesinin, çevresinin biçimlendirdiği, kendisi için değil onlar için yaşayan bir insandır. Elbette çoğunlukla karşılaştığımız, yaygın olan da budur. Bunu kırabilmek, aşabilmek gerekiyor. Başkalarının doğrusunu değil, kendi doğrumuzu bulmalı ve onu yaşamalıyız.

Selma Aktaş
Psikolog

Umut... Bu kavramı çocuk ve gençlerden bağımsız düşünebilmek mümkün değildir. Birtakım klasik tanımların dışında, bunun nedeni, gençlerin ve çocukların işlenmemiş değerler olmalarından kaynaklanır. Yani çocuk doğduğunda aile ve toplumun eline şekillendirilmek üzere verilmiş bir hammaddedir. Bu hammaddenin alacağı biçimi, çevresindeki ilişkiler belirler.

Çocuk belli bir çevre ve topluma doğar. Belirli bir yaşdönümüne kadar tüm ihtiyaçları tatmin edilir. Fakat belli bir yaş düzeyine geldiğinde keyfinin istediği gibi hareket edemez, bağırıp çağıramaz ya da yatağını ıslatamaz. Bunun nedeni, bu dönem içinde, yaşadığı çevre ve toplumun norm ve kurallarını öğrenmesidir. Her toplumun belirli norm ve kurallara ihtiyacı vardır ve toplum içinde yaşayan bireyler, kendilerini bu norm ve kurallara göre ayarlarlar. Norm ve kurallar ailenin, çocuğun gösterdiği davranışlara verdikleri ödül ya da cezalar yoluyla çocuklar tarafından özümsenir.

Toplumun endüstriyel ve teknik gelimi ne kadar yüksek ise ihtiyaçların karşılanmasında ihtiyaç duyulan kural ve normlar da o derecede azalmalıdır. Fakat içinde yaşadığımız toplumsal sistemde, norm ve kuralların azalması bir yana, daha da yoğunlaşıp yasaklara dönüşmüştür.

Eğer konulan yasaklar rasyonel ise yani akılcı bir açıklaması ve birlikte yaşamayı kolaylaştırır özelliklere sahipse, kabul edilip özümsenmesi baskı gerekmeksizin sağlıklı bir biçimde sağlanabilir. Örneğin, bir evde yüksek sesle müzik dinlemek yasaklanmışsa, bu yasağın rasyonel bir açıklaması yapılabilir. Ama yasak, "masaya dirseklerini dayama" gibi, nedeni rasyonel bir açıklanması mümkün olmayan bir anlam içeriyorsa, özümsenmesi zorlaşır ve uygulanmasını mümkün kılan korkunun da özümsenmesini getirir. Korku, insan için oldukça olumsuz bir şeydir ve psikolojik bir takım yöntemlerle bunun bertaraf edilmesi gerekir. En iyi bertaraf etme yöntemi de, uyum sağlamaktır. Böylece, yasaklardan dolayı duyulan korku, yönetenler için uygun bir egemenlik aracı haline gelir.

Nevrozunda en önemli nedeni korkudur. Yasaklara kurallara uyum sağlamak için insanlar bir takım savunma mekanizmaları geliştirirler ve cezalandırılmaktan korkarak, uyum içinde görünmek zorunda kalırlar. Gerçek düşünce ve davranışların sürekli kontrol edilmesi ve saklı tutulması sonucunda nevrozlar ortaya çıkar.

Sürekli baskı ve yasaklarla birlikte yaşadığımız bir toplumda, sağlıklı insan bulmak oldukça zordur. Çünkü, sistem hasta bireyler üretir. Hastalık toplumsaldır ve problemin çözümü de, bireye toplum içinde hak ve özgürlükler veren bir ideoloji ile mümkündür. İçinde yaşanılan sistemin bilinçli olarak ürettiği, psikolojik hastalıklar, bozukluklarda ancak o sisteme karşı olan ideolojilerle iyileştirilebilir.

PASAPORT VEYA VESİKA VERİLMESİ YASAK OLAN HALLER:

Madde 22- *Genel emniyet nezaretinde bulunanlara, yabancı memleketlere gitmeleri mahkemelerce yasaklanan (...) memleketten ayrılmalarında genel güvenlik bakımından mahzur bulunduğu İçişleri Bakanlığınca tespit edilenlere, (...) ve ayrıca;*

i)- Siyasi ve ideolojik amaçlarla işlenen Türk Ceza Kanununun 516, 517, 536, 537. maddelerinde yazılı suçlardan;

Sanık bulunanlara, haklarında bu suçları nedeniyle verilecek takipsizlik, beraat, veya düşme kararları kesinleşinceye; mahkum olanlara da infazı gereken mahkumiyetleri tamamlanıncaya kadar pasaport veya vesika verilmez.

Nurcan Akça
Avukat

Modern Hukuk bir anlamda yasakların yasaklanması hukukudur. Yani Devletin Güvenliği uğruna Bireyin Özgürlüklerinin yok sayılması ilkesinin bir kenara bırakılması, giderek Birey Özgürlükleri'nin Devletin Güvenliği'nin üstüne çıkarılmasıdır. Bu gelişim kuşkusuz en önde Devletin kendi kurumsal yapısına duyduğu güvenin ve giderek kendi bireylerine güveninin bir sonucudur. Kendi gelişimini tamamlamış ve/veya kurumsal yapısındaki yerleşikliği sağlayamamış Devletin kendi bireylerine tanıdığı hakların **aşırılığından**, ya da **fazlalığından** yakınması hiç de şaşılası değildir.

Sorun ancak bu boyutunda algılandığında aynı sistem içinde yer alan bazı ülkelerin diğerlerine göre görece de olsa niçin daha özgür olabildiği kavranabilir. Unutulmamalıdır ki bir kurumun yerleşik olmasının, o kurumun bireylerin yararına olup olmaması ile hiçbir ilgisi yoktur. Ve yine unutulmamalıdır ki özellikle Modern Devlet anlayışı kendi bireyinin biçimlenişinde olduğu kadar onun taleplerinin içeriğinin belirlenmesinde de ana etmendir.

Bu nedenle dikkat edilmesi gereken konu bence yasakların sayısı değil nelerin yasak olduğudur. Yoksa Savaş Kışkırtıcılığının ya da Irk Ayırımı'nın her türlü propagandif özgürlüğe sahip olduğu Amerika Birleşik Devletleri'nin Özgürlükler Cenneti olarak kavranmasına engel olmak mümkün olmayacağı gibi insanın insana yabancılaşmasının doruğa ulaştığı İsveç, barış ve demokrasinin giderek Özgürlüklerin Krallığı olarak adlandırılacaktır.

ede yaşıyoruz?

Zeki Aksoy
İzmir-Dokuz Eyl.Üni. İktisat Bölümü

Toplumdaki yasaklar toplumun kendi yapısından kaynaklanmaktadır. Kişiler de toplumun birer parçası olduğuna göre kişi üzerindeki yasaklar toplumun tümü üzerindeki yasakların birer parçasıdır. Bunlar birbirlerinden soyutlanamaz. Yasaklar ülkelerin gelişmişlik düzeyine göre değişmektedir. Ülkelerde ekonomik gelişme sağlandığı sürece toplumda saflar daha fazla belirginleşmekte bunun sonucunda da sosyal uyanışın ekonomik çekişmenin önüne geçmesini önlemek için çeşitli yasaklar konmaktadır. Tabii bu sadece yasakların gelişmiş toplumlarda var olduğunu belirlemez. Aynı şekilde gelişmeyen toplumlarda da, düşünce ve inanç özgürlüğü önüne hem yasal hemde keyfi yasaklar konmaktadır. Özellikle düşünce özgürlüğü üzerindeki yasaklar toplumda oluşmuş değer yargılarına tezat gelecek şekilde halka anlatılmaktadır. Böylece bazı düşüncelerin savunulması ve anlatılması halk için adeta tabu konularmış gibi iletilmekte, düşünce yoluyla düşünceler üzerine bir yasak daha konulmaktadır.

Bu yasaklar sadece toplumdaki düşünceler üzerindeki yasakların bir bölümüdür. Bir de eğitim, ekonomik, siyasi, seyahat özgürlüğü ve benzerleri üzerindeki yasaklarda sayılabilir.

Bahattin ÖZCAN
İzmir-Dokuz Eyl.Üni.İşletme Bülümü

Genel olarak sistemden kaynaklanan yasakların yanı sıra sistemin içinde barındırdığı özgürlüklere karşı da yasaklar konulabiliyor. Türkiye'de kısmi demokratik ortamlarda kısmi demokrasinin gerektirdiği ve yasal dayanağı olan özgürlüklere bile katlanılamıyor. Yasaklara karşı geliştirilecek tavırlardan biri de bu çelişkiden yola çıkmak olacaktır. Gençliğin yasaklar ve yasak koyuculara karşı vereceği mücadele otokontrolun yıkımından başlayacak, sistemden kaynaklanan ve sistemin içinde barındırdığı özgürlüklere gelen yasaklara karşı yasaları zorlayarak ve yasakların yasallığını meşrulaştıracak ortamı yaratarak verecektir.

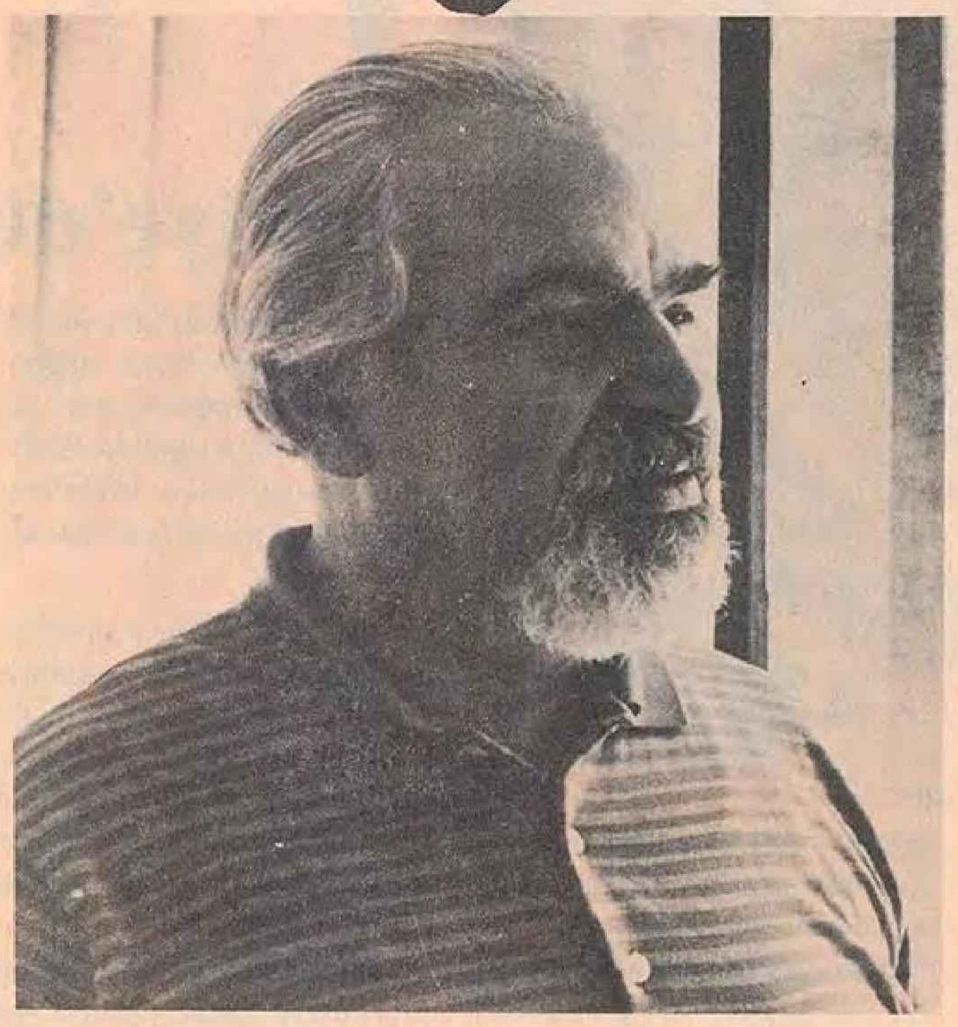

Erkan GÜRBOĞA
İzmir-Dokuz Eyl.Üni. Maliye Bölümü

Türkiye'de siyasi alanda yasak olmamalıdır. Madem ki demokrasi istiyoruz, demokrasinin vazgeçilmez kurallarından biride kişilerin fikirlerini tartışabilmesidir. Bunun için de kişiler kendi düşüncelerini yaymak, mensup olduğu sınıfın çıkarlarını korumak amacıyla siyaset yelpazesinde yerini almalıdır. Ama yasakları kaldırmayarak bir tarafa duvar çekip, öbür tarafı açık bırakmak gibi tekyanlı düşünceyi etkili kılmak, egemenlerin çıkarlarını korumak amacıyla uygulanan yasak demokrasinin sırtındaki hançerdir.

Bunun için 141-142'nin kaldırılması gerektiği gibi 163'ün de kaldırılması gerekir. Geçenlerde bir gazetede okudum, toplumumuzda yasakların kalkmasını istemeyenlerin sayısının hayli çok olduğunu belirtiyordu. Şimdi diyeceksiniz ki demokrasi bir çoğunluk rejimidir, çoğunluk ne derse o olur. Çoğunluk yasakların kaldırılmasını istemiyorsa kalkmasın mantığı ne denli geçerlidir tartışılır. Çeşitli kesimlerce yasakların kaldırılmasını bir felaket olacağı propagandasının tek taraflı olması, doğaldır ki toplumda bu kanıyı uyandırır. Bu nedenle oluşan kanıyı yıkmak için gençliğe ve aydınımıza büyük görevler düşmektedir. İlk yapılması gereken de yasak mantığını yürütenlere karşı çıkmaktır.

Bunun için toplumun eğitilmesine karşı, köy enstitülerini kapatanlar bu yasakçı mantığı güdenler değil miydi? Haydi gençler görev başına!

Erdal ATABEK

Gençliğe yönelik sürekli baskıların kısa ve uzun süreler içindeki etkilerini dikkate almak gerekir.

Öncelikle, bu etkilerin her genç üzerindeki geçicilik-kalıcılık biçimi, her insanın kişisel durumuna, konumuna, bilgi, kültür, bilinç düzeyine bağlı olarak değişir.

Kimileri, bu baskıları duyumsamaz bile, onları ''uyulması gereken doğru kurallar'' olarak algılar. Kimileri,böyle düşünmediği halde, geleceklerinin güvencede olması için baskılarla uyuşur, oportünist bir tutumu yeğler. Kimileri, bu baskılara karşı çıkış yolunu, birey ya da grup tepkileri biçiminde göstermeyi yeterli sayar ve böylece rahatlarlar. Sosyal dinamiklerin kişiler üzerindeki bu tür etki-tepkileri, aslında baskıların amacıdır. Baskıları yapanlar, gençleri ''toplumun değişmesi, toplumu değiştirme, toplumun değişmesinde sorumluluk alma'' düşüncesinden, duygusundan uzaklaştırmak için bütün bunları bilerek amaçlarlar. ''Gençliğin depolitizasyonu'' olayının içyüzü budur.

Oysa, baskı olgusuna karşı çıkmanın doğru biçimi, şu tanıları zamanında, doğru olarak koymaya bağlıdır:

1. Neden baskı?
2. Ne tür baskı?
3. Ne süre baskı?

O zaman, baskının neden yapıldığını anlamak, bu baskıya karşı koymanın doğru yollarını bulmak olanağı vardır.

Gençlik üzerine yönelik baskılara karşı çıkmanın yolunu tıkayan engeller, amaçlara uygun biçimde konmuştur. Kaldırılmaları da aynı amaçlara uygun olarak yapılacaktır. Bu amaçlar:

1. Gençlerin toplumsallaşmasını önlemek, onları bireyleştirmek.
2. Kendi sorunlarına tıkamak, toplum sorunlarından soyutlamak.
3. Yüklü ders programlarının içinde uğraştırmak, kitap, dergi okumak, kültür olaylarına katılmak, düşünmek, düşüncelerini geliştirmek sürecinden uzak tutmak.
4. Bir araya gelmelerini, toplanmalarını, birleşmelerini, birbirlerini etkilemelerini önlemek.
5. Toplanma, birleşme, karşılıklı etkileşim konularını spora, eğlenceye, turistik gezilere yönelterek gençlik potansiyelini ''zararsız'' alanlarda boşaltmayı sağlamak.

Böylece genç insan, yabancı dil bilen, bilgisayar öğrenen, bireysel yaşama hırsı bilenmiş, yüksek kazancı hedeflemiş, herkesi kendisine rakip gören, düzenin iyi bir yerinde görev yapmaya hazır, ''kapitalist model insan'' olacaktır.

Çalışma alanları da, bu modeldeki insan için hazır tutulmakta, yönlenme sürekli bu alana yapılmaktadır.

Bu yozlaşma, kültürsüzleşme, modelin aracı olma sürecine karşı çıkmanın yolları da açıktır:

1. Baskıyı sindirmeme, baskıyla uyuşmama, baskının ne olduğunu bilme.

Bu ''bilinçli olma'' durumudur.

2. Doğru ilkeler, toplumsallaşma için birleşme, örgütlenme.

Bu ''örgütlü olma'' durumudur.

3. Mesleğinde iyi yetişme, yabancı dil öğrenme, çağdaş teknikleri öğrenme, bilim ve sanat alanında öğrenme, katılma, gelişme, bilinçli spor, bilinçli müzik, bilinçli gezi kültürü edinme.

Bu ''geleceğe hazır olma'' durumudur.

Gençliğin bu ülkenin gençliği olduğunu bilerek, ''kısa ve çıkmaz yollar'' yanlışına düşmeyerek, bilinçli, örgütlü, hazırlıklı olarak toplumu değiştirmek, toplumun değişmesinde görev yapmak hakkını kullanmak, gençliğin görevidir.

Bu görev zorlanabilir, ertelenebilir, ama ortadan kaldırılamaz.

''Yaşama alanında sürekli üretme ve yaratma'', ürün vermeyen insanın baskılara, yasaklara göğüs germesinin güç olduğu gerçeğinden kaynaklanır. Gerçek güç, insanın üretici, yaratıcı olmasından kaynaklanır. Tarih boyunca, üretici olan, yaratıcı olan güçlü olmuş, baskılara karşı koyabilmiştir.

''Yaşamayı ve çalışmayı toplumsallaştırma'', yalnızlık, tek başınalık gibi bir yanlışlığa karşı koruyucu, baskılara karşı çıkmayı anlamlı kılacak bir özelliktir. Mücadele kişisel kahramanlık değil, doğru bir amaç için ortak, toplumsal hareket demektir. Seçilen yol doğru olsa bile, baskıya karşı koyabilmek, toplumsal bir olaydır.

Kişisel deneylerim, yasaklardan, baskılardan, tabulardan en az etkilenen yaşama biçiminin bu özellikleri taşıması gereğini göstermiştir.

Toplumun olanaklarıyla yasaklardan en az etkilenen yaşam biçimi nasıl olabilir?

Bunu, ''yaşama biçimini doğru seçme'', ''kendisine dayatılan değer yargılarını değil, doğru bulunan değer yargılarını benimseme'', ''yaşama alanında sürekli üretme ve yaratma'', ''yaşamayı ve çalışmayı toplumsallaştırma'' olarak özetleyebilirim.

''Yaşama biçimini doğru seçme'', insanın bütün hayatı için yapması gereken kişisel bir seçimdir. Bu seçimin yapılması, sonraki hayatı bütünüyle etkileyeceği için, bunun kişisel istençle yapılması gereklidir.

''Toplumun dayattığı değer yargılarını değil, doğru bulunan değer yargılarını benimseme'', en önemli baskı aracı olan toplumsal değer yargılarını etkisiz kılmaya yarayacaktır. Elbette, burada sözünü ettiğimiz, ''kişisel ya da grupsal kaçış'' diyebileceğimiz, moda deyimiyle ''marjinallik'', ''özgünlük'' adına yapılan yanlışlara düşmeden evrensel doğrulara sahip çıkabilmektir. O yollarla da yasaklardan daha az etkilenmek olasıdır, ancak, kısa bir süre sonra o yolların çıkmazları ortaya çıkar.

Orta Öğretim Kurumları DİSİPLİN YÖNETMELİĞİ

Madde 3- *Öğrencilerimizden aşağıda yazılı kuralları bilmesi ve bu yolda davranması istenir;*

b)- Türk Devletinin yasalarına, toplumun ahlak kurallarına ve okul düzenine içinden gelerek uymak, çevresine iyi örnek olmak.

i)- Zararlı, bölücü, ideolojik amaçlı etkinliklere katılmamak; bunlarla ilgili amblem, afiş, rozet, yayın vb. taşımamak ve bulundurmamak.

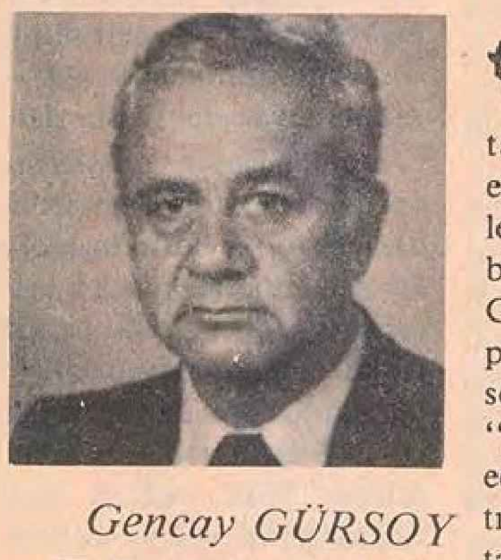
Okuldan uzun süreli uzaklaştırma cezasını gerektiren davranışlar şunlardır:

a)- Okul içinde siyasi partilerin, bu partilere bağlı yan kuruluşlarının, ideolojik amaçlı dernek ve kuruluşların ya da sendikaların siyasal ve ideolojik görüşlerinin propagandasını yapmak;

b)- Okul ya da öğrencilerle ilgili dernek, kulüp, birlik, sendika, gibi kuruluşları amaç dışı eylemlere kışkırtmak ya da bu eylemlerin hazırlanmasına her ne şekilde olursa olsun katılmak.

g)- Okul içinde ya da dışında milli duyguları zedeleyici ya da Anayasanın 2. maddesinde yer alan niteliklere aykırı biçimde sözlü, yazılı ve benzeri şekillerde yayın yapmak; yayın yapılmasına yardım etmek.

Gencay GÜRSOY

□ Kapitalist toplumun yasak ve tabularını gencin içselleştirme süreçleri hakkında ne düşünüyorsunuz?

Gencay Gürsoy: Önce sorudaki bir ön yargıya katılmadığımı söylemeliyim. ''Yasak ve tabular'' sadece kapitalist toplumların ürünü değil. Burada kastettiğiniz ''cinsel'' içerikli yasak ve tabular olsa bile, bence bunun sosyalizmle, kapitalizmle doğrudan bir ilişkisi yok. Tabi Türkiye gibi, baskının ve yasağın yaşamın her alanına egemen olduğu toplumlarda, bunların kaynağında rejimin niteliği yanında, feodal gelenekler, din ve kalıplaşmış ahlak kuralları gibi toplumsal kategoriler de var. Cinsellikle ''baskı ve otorite'' arasındaki ilişki oldukça karmaşık bir konu. Bu yüzden şematik sonuçlar çıkarmaktan kaçınmak gerek. Sanıyorum soruyu hazırlayan arkadaşlar ''kapitalist toplumun yasak ve tabuları''ndan sözederken esinlendikleri ya da etkilendikleri yazarlar, başlıca Reich ve bir oranda da Marcuse'dir. Gerçekten de bu yazarlar, kapitalist toplumdaki ekonomik sömürünün emekçilere kısaca, ''sevişme, çalış'', diye formüle edilen bir yaşam tarzını dayattığını, baskı ve yasakların bu tarihsel temelden kaynaklandığını ileri sürerler. Burada Reich, Freud'un ''içgüdülerin bastırılmasının insan uygarlığının temeli olduğu'' görüşüne dayanır ama bu bastırma mekanizmanın sadece ''otoriter toplumlara'' sınırlı kaldığını vurgular.

Şimdi bu sistematik içinde Reich'ı da, Marcuse'ü de haklı görebilirsiniz. Ama cinsel yasakların günümüz toplumlarındaki genç insanlar üzerinde etkisini tartışırken, konuyu ''Kapitalist toplumun yasak ve tabuları'' şeklinde sunarsanız, şematik kalırsınız. Bunu Türkiye'de yaparsanız şematik kalmakla kalmaz, açıkça hataya düşersiniz. Çünkü bu kuramsal akıl yürütme. Türkiye gibi toplumlarda hiçbir şekilde geçerli değildir. Din, feodal ahlak, ''erkek egemen'' toplum ideolojisi, v.b. mekanizmalar dururken cinsel yasak ve tabulara başka kılıflar aramak yersizdir.

Kaldı ki Reich ve Marcuse'nin bu yaklaşımı bence batılı kapitalist toplumlar için de yeteri kadar açıklayıcı değildir ve bu konudaki tartışmada Foucault haklıdır.

Foucault, ''burjuva kültüründe'' cinsel denetlemenin, işçi sınıfına karşı bir baskı aracı olmaktan çok, burjuvazinin ''kendisini idealleştirme ve kabul ettirme'' çabasının ürünü olduğunu ileri sürer. Burjuvazi, ''karşı cinsle tekeşli evlilik'' dışındaki bütün cinsel ilişki biçimlerini ''doğaya aykırı'', ve ''topluma zararlı'' bulur. Ama Foucault'ya göre ''sınıf kültürünün bu yönü bile, cinselliğin büyük destanının'' sadece bir bölümünü oluşturur.

Bunların ötesinde, Türkiye'deki cinsel baskı ve yasakların başka bir dinamiği de, bence erkeklerin ''iktidarsızlık'' korkusudur. ''Erkek egemen'' ideolojinin bir veçhesi de bu korkudur. Bizim ülkemizde inanılmaz ölçülerde yaygın olduğunu düşündüğüm, bu korkunun kaynağı, cinselliğin kültürümüzdeki gizli anlamı ve ondan kaynaklanan yasaklardır. Bildiğiniz gibi, bütün erkek egemen toplumlarda ve özellikle bizde, cinsel ilişkiden beklenen, iki insanın birlikte ürettikleri ve paylaştıkları bir haz duygusu değil, çoğu zaman erkeğin ereksiyon gücü ile yarattığı (!) (ve çoğu zaman kendine yönelik) bir haz ve üstünlük duygusudur. İçinde egemenlik, ve şiddet ögelerini taşır.

Öte yandan yine hepimizin bildiği gibi toplumumuzda son derece yaygın bir cinsel tatminsizlik, deneysizlik ve açlık vardır. Bu yüzden erkek için cinsel başarısızlık, adeta bütün bir varoluşun yıkılması, dayanılmaz bir utanç ve aşağılanma demektir. Üstelik cinsel başarının somut simgesi güçlü bir ereksiyon olduğuna göre erkek için bunu gizlemenin de olanağı yoktur.

Kuşkusuz böylesine mitleştirilen cinsel başarı, beraberinde aynı boyutlarda bir başarısızlık korkusunu, korku da başarısızlığı üretecektir. Bu kısır döngünün içine giren erkekte çoğu kez eşine ve genel olarak kadınlara karşı derin bir güvensizlik duygusu gelişecek, aldatılma korkusu içinde, sadakat, namus, ahlak adı altında cinselliği baskı altına alan yasaklara sarılacaktır.

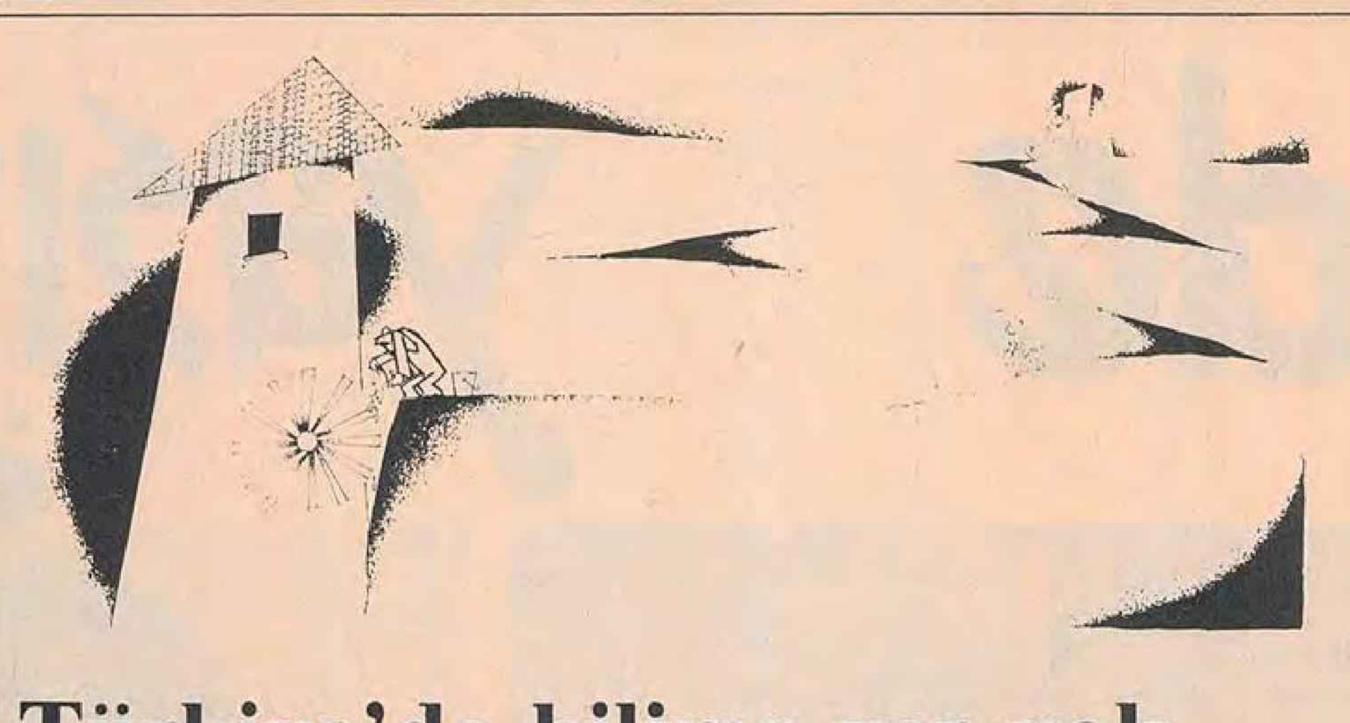
Kuşkusuz bu hastalıklı tablonun bedelini daha çok genç insanlar ödeyecektir.

Neyse bana sorduğunuz soruyu tartışmaktan yanıtlarına sıra gelmedi. İsterseniz şimdilik bununla yetinelim. Ben bu konularda kısa formulasyonlar yapmaktan kaçındığım için yanıtlarım çok uzun olabilir. Ona da şimdilik vaktim yok.

YURT YÖNETMELİĞİ

- *Öğrenciler yatak odalarının kaba temizliğini kendileri yapacaklardır. Bu işlem sıra ile yapılacaktır.*
- *Yatak odaları amacı dışında (eğlence, sohbet toplantıları vb.) kullanılmayacaktır.*
- *Yatakhane katlarına her gün 10-15 saatleri arasında girilmeyecektir.*
- *Işıklar en geç 24'de söndürülecektir.*
- *El yüz yıkama yerlerinde toplu olarak sohbet edilmeyecek, müzik dinlenmeyecektir.*
- *Dolaplar dolap talimatına uygun bir şekilde düzenlenecektir.*

Sputnik'ten Mir'e: 30 yılda alınan inanılmaz mesafe

YURİ ROMANENKO: İnsanlığın uzaydaki geleceği için 326 gün...

Sovyetler Birliği 4 Ekim 1957'de ilk uzay aracı Sputnik'i uzaya gönderdiğinde, Amerikalı "basın imparatoru" Hearst'e "uzaydaki bir demir parçası için gazeteler niye bu kadar gürültü koparıyor?" diye sorulunca, Hearst şöyle demişti: "O demir parçası önümüzdeki yüzyıllar boyu insanların hayatını değiştirecek". İnsanoğlunun eşsiz kazanımlarından biri olan bu ilk uzay aracı aynı zamanda Batı'da estirilen soğuk savaş rüzgarlarının ortasında, insanların kafasında sosyalist ülkelerle ilgili olarak oluşturulan "demir perde"yi de bir anda yerle bir ediyor, somut gerçekliğe ışık tutuyordu.

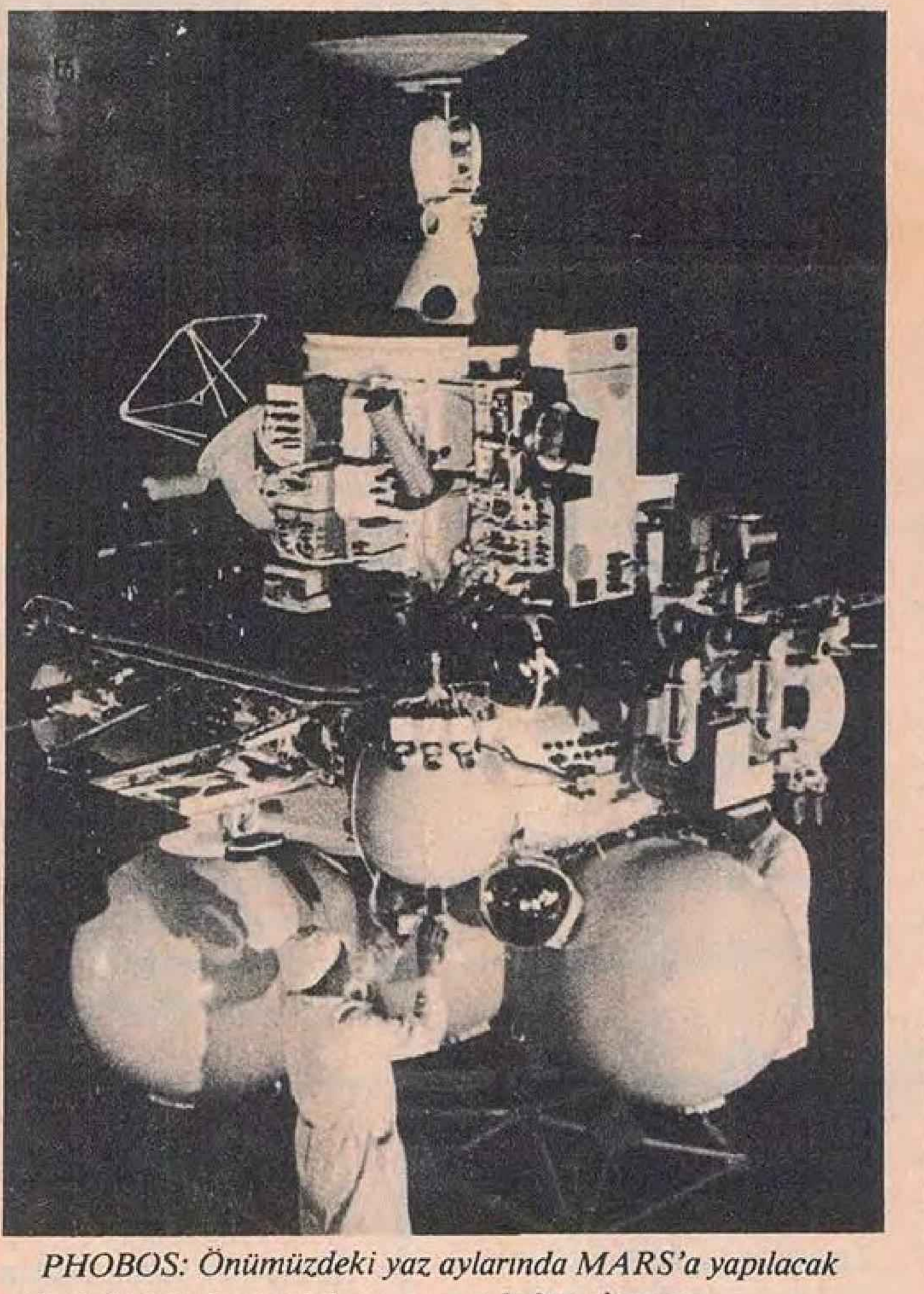
Sputnik'in fırlatılışından bu yana yalnızca 30 yıl geçti. Bu 30 yılda uzay çalışmalarında başdöndürücü bir mesafe katedildi. Uzaya 83,5 kg.lık bir uydu taşıyan **Sputnik**'ten, 100 tonluk yük taşıyabilen **Energia** roketine; uzaya çıkan ilk insan olan Yuri Gagarin'in 12 Nisan 1961'de gerçekleştirdiği 108 dakikalık yörünge uçuşundan, yurttaşı Romanenko'nun 1987 Aralık'ının son günlerinde başarıyla tamamladığı 326 günlük uzayda kalma rekoruna ulaşıldı.

SSCB ve ABD'nin yanısıra farklı kıtalardan bir dizi ülkenin de ortaklaşa çabalarlarla sürdürdüğü uzay çalışmalarında, Sovyetler Birliği bugüne dek Sputnik ve Gagarin'in uçuşundan başka öncülükler de gerçekleştirdi. Örneğin uzay gemisinin dışına çıkarak yürüyen ilk kozmonot ve ilk kadın kozmonot Sovyet yurttaşlarıydı. Birden fazla mürettebat taşıyacak ilk uzay gemisi, uzay aracının yörüngede ilk kez birleşmesi ve diğer ülkelerden uzay adamlarıyla ilk ortak uçuşların gerçekleştirilmesi bu öncülüğün diğer birkaç örneği.

Sovyet uzay çalışmaları zaman zaman ABD'nin siyasi manevralarla eş zamanlı planlanan ve "flaş" gibi görünen çıkışlarının gölgesinde kaldıysa da istikrarla sürdü ve Amerikan basınında bugün açıkça kabul edildiği üzere "ABD uzayda ne yaptığını bilmez bir durumda kaybolup giderken, Sovyetler koydukları hedefe bir bir ulaştı, ulaşıyor". Gerçekten de Ocak 1986'da yaşanan **Challenger** faciasının ardından Amerikan Havacılık Dairesi'nde (NASA) bugün tam bir kargaşa gözleniyor. Bunda kuşkusuz bir yandan uzay çalışmalarından büyük kâr sağlayan tekellerin, diğer yandan da uzayın militarizasyonu için yoğun gayret sarfeden Pentagon'un dayatmaları büyük rol oynuyor. Örneğin şimdilerde NASA'nın pekçok bilimsel projeyi feda etmek pahasına 8 ilâ 30 milyar dolara mal olacak bir uzay istasyonu kurma girişimi karşısında Amerikan Bilimadamları Federasyonu'ndan John Pike şöyle diyor: "Bizim yaptığımız, sözleşme imzalanan şirketler ne istiyorsa onu yapmak. Uzay istasyonu bilim için yararlı olmayabilir, ama McDonnell Douglas için iyi bir şey".

Kuşkusuz tüm bu sonuçlar uzay çalışmalarında gözetilen hedefin ne olduğuna gelip dayanıyor.

Sovyetler Birliği uzayın tüm insanoğluna hizmet etmek üzere barışçı amaçlarla kullanılması için işbirliği gereğini daha ilk günden bu yana vurguluyor. Nitekim Sputnik'in 1957'de uzaya gönderilmesinden hemen sonra Sovyetler Birliği'nin 1958'de B.M. 13.

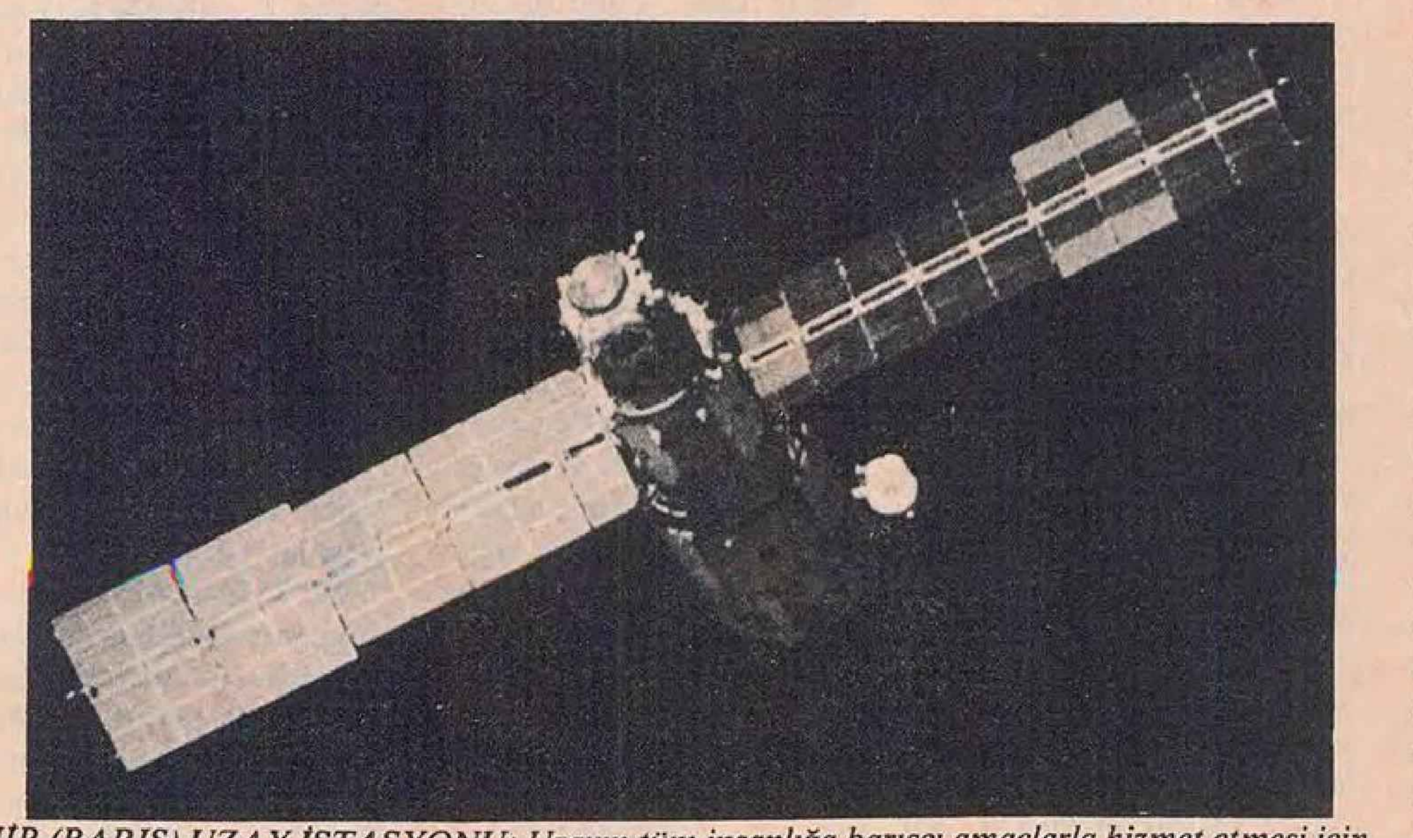
PHOBOS: Önümüzdeki yaz aylarında MARS'a yapılacak yolculuğu için Sovyet laboratuvarında hazırlanıyor.

Genel Kurul oturumuna uzay çalışmalarında uluslararası işbirliğinin gerçekleştirilmesi ve uzayın askeri amaçlarla kullanılmasının önlenmesi yolunda uluslararası anlaşmaların hazırlanması çağrısında bulunduğu biliniyor. Sürekli gündeme getirilen bu talep doğrultusunda nihayet Aralık 1987'de B.M. Genel Kurulu'nda uzayın silahlandırılmasının önlenmesi yolunda yalnızca ABD'nin red oyu kullandığı bir kararın kabul edilmesi bu yönde hayati bir kazanımı vurguluyor.

Sovyetler Birliği'nin bu yaklaşımı Sputnik'in uzaya gönderilişinin 30. yıldönümü dolayısıyla 2-4 Ekim 1987'de Moskova'da yapılan uluslararası konferansta bir kere daha izlendi. Toplantıda Sovyetlerin 2000 yılına kadar uzay araştırmaları ve işbirliği önerisi gündeme geldi. Kısaca **"Yıldızlar Barışı Programı"** olarak anılan program çeşitli kıta ve ülkelerden 600'den fazla bilimadamı, teknisyen, çeşitli bilim dallarından astronot ve kozmonotların katılımıyla 1988-2005 yılları arasında 25 ortak uzay araştırması - uçuşu gerçekleştirilmesini öngörüyor. Programda sosyalist ülkelerin yeraldığı Interkosmos üyesi on ülkenin yanısıra, Batı Avrupa'da Avrupa Uzay Örgütü'ne üye onüç ülke ile NASA ve diğer ülkelerin de yer alması öngörülüyor. Bilindiği gibi Sovyet uzay gemileri bugüne dek 12 uluslararası mürettebat taşıdı, çeşitli ülkelerden uzay adamları Sovyet kozmonotlarla birlikte bu uçuşlarda yer aldılar. 1988'de bir Sovyet-Bulgar uçuş ekibi bir hafta, bir Sovyet-Fransız ekibi ise dört hafta süreyle uzaydaki Sovyet istasyonu **MİR**'de (Barış) çalışma yapacaklar. Bu arada Afganlı, Avusturyalı, Brezilyalı uzay adamları da Sovyet meslektaşlarıyla gelecekteki uçuşları için çalışmalarını sürdürüyorlar.

Kuşkusuz bu önemli adımların son derece çarpıcı bir göstergesi, kozmonot Romanenko'nun ulaştığı 326 günlük rekor. Sovyetler'in Venüs, Mars ve Jüpiter'e yönelik çalışmaları da gözönünde tutulduğunda, özellikle Mars'a planlanan gelecekteki yolculuğun temel taşlarının konulmakta olduğu görülüyor. Yerçekiminin sıfırlandığı koşullarda gerçekleştirdiği çalışmaların yanısıra, Romanenko sürekli fiziksel denetim altındaydı. Milyonlarca yıldır yerçekimine bağlı olan insan organizmasının yerçekiminin olmadığı koşullarda göstereceği değişime hazırlıkla, Romanenko Mir'de özel bir program uygulamak durumundaydı. Bu koşullarda vücudun "fazla" sıvıdan kurtulmak isteyeceği, kalbin daha az kan pompalayacağı, kaslarda bozulma, kemiklerde kalsiyum kaybı olabileceği için, yemeklerinden hareketlerine kadar herşeyi düzenlenmişti. Örneğin her gün bir saat bisiklet egzersizi, bir saat benzer bir başka egzersiz yapıyor, onaltı saat süreyle basıncı kontrol altında tutan özel elbise giyiyor, özel diyet uyguluyordu. Kuşkusuz işin psikolojik yanı da sözkonusu, örneğin tavan-taban ayrımı yapılabilmesi için **Mir**'in içi iki ayrı renge boyanmış bulunuyor. Uzayda bulunduğu sürece haftada iki gün tatil yapan Romanenko, ailesi ya da görüşmek istediği sanatçı, sporcu, bilimadamı, kısaca kimi isterse onunla görüntülü bir görüşme yapabiliyordu. Daha önce **Soyuz 26 - Salyut 6**'da 96 gün geçiren kozmonot Romanenko'nun **Mir**'in daha geniş olmasından pek memnun olduğu da görüldü. Uzayda gitarıyla birkaç beste de yapan Romanenko, Aralık ayının son günlerinde kendisine sonradan katılan arkadaşları Alexandrov ve Leonov'la yeryüzüne dönerken, Sovyet uzay çalışmalarında bir **ilk** daha gerçekleşiyor ve yeni mürettebat (Musa Manarov - Vladimir Titov) diğerlerinin dönüşünü beklemeden görevi yörüngede devralıyorlardı.

Önümüzdeki yıllar uzay çalışmalarında çok yoğun araştırmalara ve daha ileri adımlara gebe. Ve tüm bu adımlarda, Pablo Neruda'nın "ışığın oğlu" diye adlandırdığı Yuri Gagarin'in sözleri hep hatırlanacak: "Dünyanın çevresinde dönen bir uydudan, gezegenimizin ne kadar güzel olduğunu gördüm. Onun kıymetini bilelim ve bu güzelliği tahrip etmeyelim, çoğaltalım."

MİR (BARIŞ) UZAY İSTASYONU: Uzayın tüm insanlığa barışçı amaçlarla hizmet etmesi için kullanılıyor.

Türkiye'de bilime yer yok

Yaşama sevincinin ve ilerlemişliğin hatta bağımsızlığın kaynaklarından en önemlisi, bilim ışığında sürdürülen araştırma ve geliştirme çalışmalarının teknolojiye aktarılmasıdır.

Türkiye'de bilimin geliştirilmesi için yapılanlar kesinlikle yeterli değildir. Türkiye'mizin bilimsel kurumlarını ve üniversitelerini, dünyanın önde gelen ülkelerindekilerle kıyaslayınca görülen sonuç, bizim için çok üzücüdür.

Günümüzde bilim, ekonomi, sanayi, tarım, toplum hizmetleri, savunma ve insanları ilgilendiren diğer pek çok konu üzerinde önemli etkilere sahiptir.

Ülkelerin en önemli gelişmişlik ölçülerinden biri, teknoloji üretebilme ve teknolojinin adaptasyonu yeteneğidir. Bu yetenek de ancak ve ancak bir ülkede köklü bilimsel araştırmaların alt yapısının kurulmasına bağlıdır.

Bilim ve araştırmalar alanında atılacak ilk adım ülke potansiyelinin belirlenmesidir. O ülkede ne kadar üniversiteye, bilim adamına ve araştırmacıya, ne kadar laboratuvara gereksinim olduğunun tam olarak saptanması, bunun için gerekli politikaların oluşturulması ve son olarak da düşünen insana verilen değerin artırılması gereklidir. İlk olarak sayıları bugün için 20.000 civarında olan araştırmacı, teknisyen ve öğretici sayısının artırılması gerekmektedir. Bu sayı gelişmiş ülkelerde örneğin Japonya'da 282.000, ABD'de 645.000, Sovyetler Birliği'nde 1.300.000'dir. Ülkemizde 10.000 çalışan başına 4.2 olan araştırıcı sayısı, bu ülkelerde 100'ün çok üzerindedir. Nüfusumuzu 50.000.000 olarak alırsak 10.000 kişiye düşen araştırmacı sayısı 1.67'dir. Yani her 10.000 kişiden sadece, 2 tanesi bilimle aktif olarak ilgileniyor yurdumuzda. Araştırıcı insan sayısı bakımından belli başlı dünya ülkelerinin çok gerisindeyiz.

Türkiye'nin araştırma ve geliştirme çalışmalarına ayırdığı payın giderek azalması çok üzücüdür. Bu araştırma giderlerinin GSMH'ye oranı ancak 0.3 gibi komik bir rakam olup, bu sayı dünyanın gelişmiş ülkelerinde 2'den büyüktür. Örneğin, SSCB'de 2.78, ABD'de 2.38, F.Almanya'da 2.44, İsviçre'de 2.43'dür.

Bilimsel düzeyin diğer bir göstergesi de dünya bilim literatürüne yapılan katkıdır. Dünyanın önde gelen bilim dergilerinde yayınlanan makalelere bakılarak yapılan sıralamadan Türkiye'nin yeri ne yazık ki 41.'liktir. Bizden önde gelen ülkeler arasında Nijerya, Mısır, Şili ve Y.Zelanda da bulunmaktadır.

Bilim alanında arkalarda olan yerimizden kalkıp öne doğru yürümek için yapılması gereken şey; önce bilimsel düşüncenin önünde bulunan siyasal, ekonomik engellerin kaldırılmasıdır.

Üniversiteler ve TÜBİTAK üzerindeki haksız uygulamaların ve baskıların sona erdirilmesi, çağdaş bilim politikalarının yapılıp, uygulamaya bir an önce sokulması gereklidir.

Mehmet Akif Topçuoğlu
H.Ü.Tıp Fak. Dön.2

Lazer insanlığın hizmetinde

Lazer teknolojisi geliştikçe kullanım alanları da genişliyor. Özellikle cerrahi, lazer teknolojisinden en çok yararlanmaya aday bilim dalı.

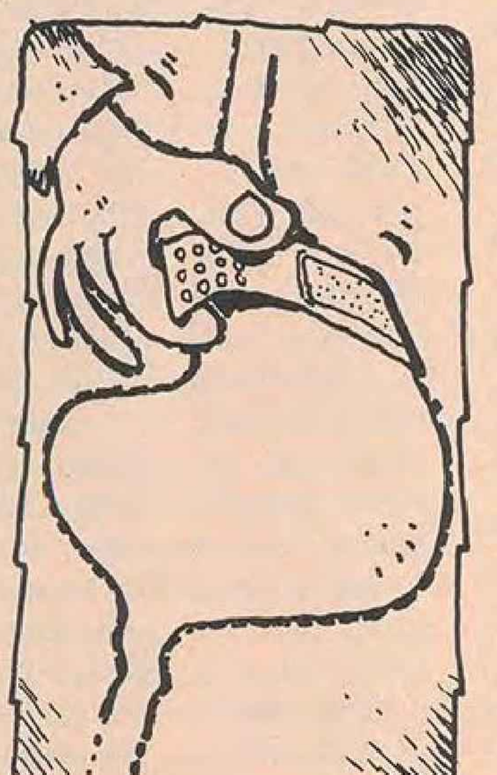
Bugüne kadar retinaları rahatsız eden kan damarları nedeniyle görme bozukluğu olan 20 milyon şeker hastası lazer tedavisiyle iyileştirildi. Lazerin bu kullanımını Newyork'lu oftalmolojist Francis L'Esperance 1960'ların sonlarında bulmuştu. Yakın zaman önce, doktorlar kataraktlı hastalara takılan plastik lenslerin üzerinde oluşan zarları yoketmek için lazere başvuruyorlardı.

Bir diğer lazer tekniğiyle gözbebeğinde **glokoma** neden olan aşırı basınç rahatlatılabiliyor. Lazer ile gözbebeğinde aşırı sıvının dışarı çıkabilmesini sağlayan küçük delikler açılıyor. Azgelişmiş ülkelerde ilâç pahalı ve düzenli alınması zor olduğundan, hastalar devamlı ilâç almak zorunda kalmadan bir kez doktora giderek uzun dönemli bir tedavi görmüş oluyorlar.

Diğer tıbbi alanlarda, fiber optik tekniği kullanılarak çeşitli ilerlemeler sağlanmaya çalışılıyor. ABD'de tıp araştırmacıları, tıkalı damarları açmak için lazere başvurmak istiyorlar. Kullanılan tekniğin adı lazer anjiyoplastisi. Damarlardan optik fiberi tıkanmanın olduğu yere ulaştırıp, lazer enerjisiyle damarı açmayı planlıyorlar. Uzmanlar, fiberi damara yerleştirmek için açılacak küçük bir yarıkla ciddi cerrahi müdahalelerden kaçınabileceklerini umuyorlar. Şu ana kadar bu amaca ulaşmak hiç mümkün görünmedi, çünkü fiberin uç kısmı ya da hedefinden şaşan lazer enerjisi damarların çeperini kolaylıkla delip büyük zarara yolaçabiliyor. Klinik denemeler kol ve bacak damarlarında yoğunlaşıyor, çünkü bunlar kroner damarlara göre çok daha düz olduğu için fiberleri damarlara sokmak daha kolay.

Böbrek taşlarını parçalamak için de lazer kullanımı oldukça başarılı sonuçlar veriyor. Böbrekteki taşların kuvvetle absorbe ettiği dalga boyunda lazer ışını kullanıldığında, taşlar idrar borusundan geçebilecek kadar küçük parçalara ayrılıyor. İdrar borusundan bir fiberin geçmesi zorunluluğu, şok dalgaları ile taşları parçalayan aletlere göre lazerin daha az tercih edilmesine yol açıyor. Ancak şok dalgaları için kullanılan aletin fiyatı 2 milyon dolar ve her taşı parçalayamıyor. Lazerli sistemin fiyatı ise 150.000 dolar.

Ülseriniz mi var? Tutkallayalım

Ukrayna Bilimler Akademisi Organik Kimya Enstitüsü'nde mide ülserini tedavi eden bir tutkal elde edildi. Tıpta kullanılan diğer tutkallardan farklı olarak bu yeni tutkal nemli ortamda polimerize olmaktadır. Eskiden mide ülserinin üzerine tutkal sürebilmek için ülserin kurulanması gerekiyordu, mide hareketli olduğundan ve sürekli salgı yaptığından bu iş çok zordu. Yeni tutkal, ıslak liflere mükemmel bir şekilde yapışmaktadır. Ayrıca yeni tutkal delikli (poroz) bir yüzey oluşturmakta ve böylece altındaki mide zarının salgısını dışarı vermesini önlememektedir. Tutkal, mideye sokulan ucu ışıklı bir tüp olan gastroskop aracılığı ile ülsere yapıştırılmakta ve yaranın mide asidi ile teması kesildiğinden iyileşme çok hızlı olmaktadır. Tutkal mide asidine 10 gün dayanmakta, bu süre sonunda yeniden tutkallamak gerekmektedir. Yakın bir gelecekte hastalar arasında şu gibi konuşmalar çok normal sayılacak: "Bacağım fena kırılmıştı, kemiklerim 20 parça olmuştu, bir güzel yapıştırdılar", "Kazadan sonra karaciğer ve dalağımı tutkalla onardılar", "Ülserim mi? Tutkallattım".

“Münferit olaylardır” dedikleri...

“İşkence bir takım bilgiler elde etmek dışında, insanlara gözdağı vermeye, onları kişiliklerinden ve siyasal kimliklerinden arındırmaya yönelik bir işlem olarak kullanılmaktadır.”

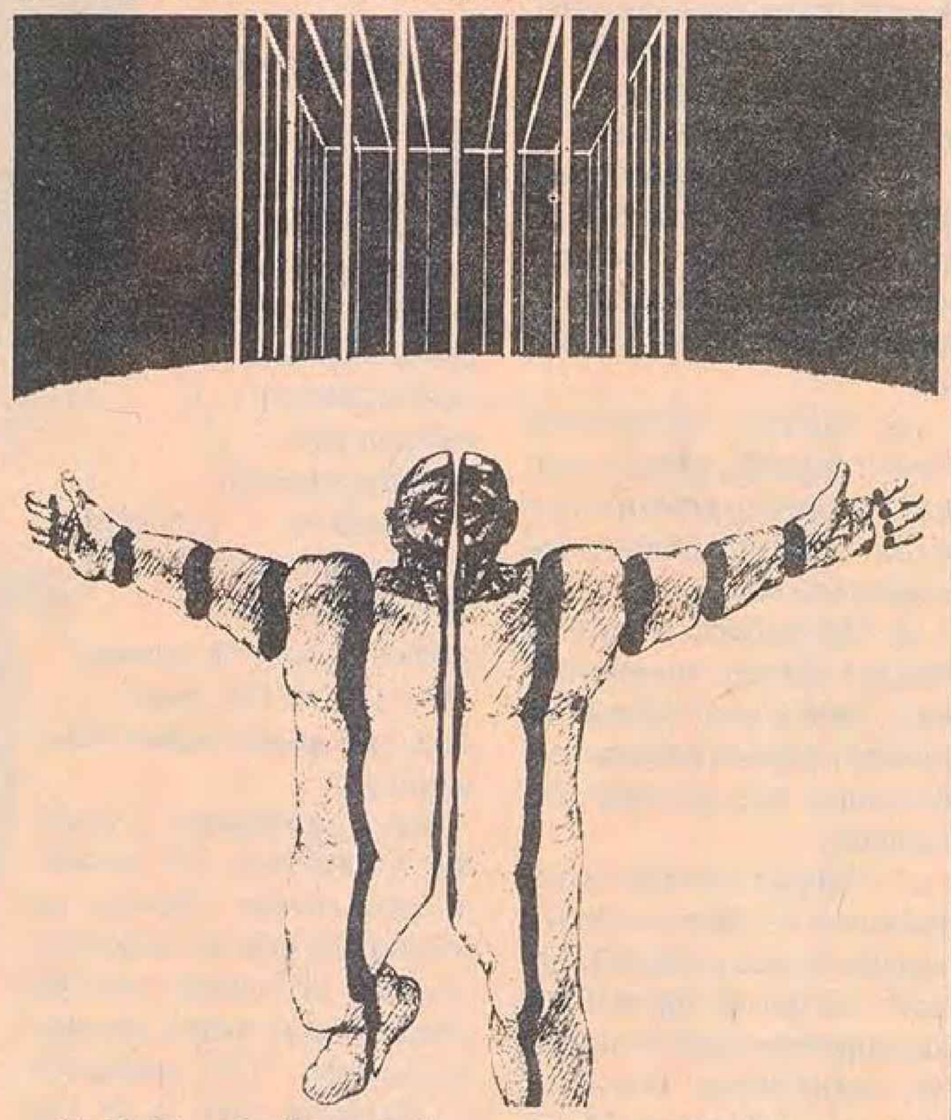
Nilüfer Melek - Necati Sönmez

Bir yandan “İşkence ve kötü muamele ile mücadele sözleşmesi”nin imzalanması, diğer yandan işkenceye dair yapılan birbirinden ilginç resmi açıklamalar ve Yargıtay’ca alınan kararlar, ayrıca daha önce işkence tezgahından geçmiş, şu anda meclis sıralarında oturan milletvekilleri...

Bütün bunlar, son günlerde işkence konusunu (tüm resmi çabalara karşın) yeniden politika gündemine getirdi. Ama bu durum konunun daha yeni yeni güncelleştiği anlamına gelmez kuşkusuz. Gerçekte işkence, Türkiye gündeminden yıllardır, onyıllardır hiç eksilmedi. Hatta o kadar uzun süreli ve olağan bir uygulamaya dönüştü ki zamanla kanıksanmaya, kitlelerde tepki uyandırmamaya başladı. Gazetelerin iç sayfalarında bir iki sütuna sıkışan işkence haberlerinin bu konudaki politikalarında etkisiyle gittikçe sıradanlaştığı gözlemlendi.

Türkiye’de devletin yetkili organlarından yapılan açıklamalarda işkence, bugüne kadar “Münferit olaylardır” kolaycılığıyla geçiştirildi. Oysa bütün veriler işkencenin kurumlaştığını, sistemli ve organize bir nitelik kazandığını göstermektedir. İşkence için delil gerekliliği resmi ağızlardan sık sık açıklanırken, yüzlerce delilin gözardı edildiğini, dikkate alınmadığını anlamak için birkaç mahkeme tutanağına bakmak yeterli. Örneğin: 82 Nisan’ında Yeraltı Maden-İş Sendikası işçilerinin yargılandıkları bir davada, yaptıkları başvuru üzerine 50 sanık için tek tek işkence raporu verildi. Sanıklara işkence yapıldığını kabul eden Askeri Mahkeme suç duyurusunda bulundu. Ancak duyuruya 7 ay sonra gelen yanıt kovuşturmaya yer olmadığı şeklindeydi. Bu kararı veren yargıç (Halil Cengiz) yıllar sonra “rüşvet, dolandırıcılık, görevini kötüye kullanma” gibi suçlardan hüküm giyecekti. Aynı yargıç, Cumhurbaşkanına yazdığı dilekçede “300’ü aşkın görevli hakkında devlet adına görev yaptıklarına inanarak, soruşturma yapmadan takipsizlik kararı verdim” diyerek işkence suçlarını örtbas etmekle devletin yanında yer aldığını anlatacaktı.

Gerekli delillerin mahkeme, hastane dosyalarından çıkarılmadığı varsayıldığında, bunları mahkemeye sunma başarısı gösterilse bile, bu işkencecilerin cezalandırılmasına yetmiyor ve daha yetkili devlet kademelerinde görev yapmaları engellenmiyor. Üzerinde durulması gereken gerçek işte bu nokta. Öyleyse devletin kendi içinde işkence yapan “bağımsız” bir mekanizma mı var? Bu mümkün olabilir mi? Devlet memuru konumundaki bir çok bireyin işkence eyleminin suç olduğu yasalarda belirtildiği halde, devlet memuru olarak bu suçları işlemek cesaretini kendilerinde nasıl bulabildikleri düşündürücü bir durum.

12 Eylül rejiminin sıkıdüzenci ve baskıcı ortamında hukukun üstünlüğü tartışılır duruma gelirken, bu arada güvenlik kavramının tanımı genişletildi. Bu kavramın ana eksenini oluşturan “devletin güvenliği” sözkonusu olunca işkence, kaçınılmaz olarak güvenlik anlayaşının bir parçası haline geldi. Türkiye’de işkencenin böylesine yaygın bir uygulama haline gelmesinde, kitlesel bir tepki oluşamamasının da sorumluluk payı olduğu söylenebilir. Ancak işkenceye karşı çıkmanın da bir faturası vardı. İnsan haklarına sahip çıkan, işkencenin üzerine gidan insanlar için de ayrı bir yıldırma kampanyası uygulandı. “İç ve dış mihraklar” teması sürekli işleniyor. Bireyler veya bazı kurumlar, insan hakları ihlallerine karşı yaptıkları çıkışlara karşılık, peşin suçlamalara, gözdağı vermelere, hedef oldular. Bireylerde insan haklarına değinmekle, devleti karşısına alacağı kanısı yerleşti. Bu da işkenceye karşı yaşanan suskunluğun temel nedeni oldu.

İşkence, bir takım bilgiler elde etmek dışında, insanlara gözdağı vermeye, onları kişiliklerinden ve siyasal kimliklerinden arındırmaya yönelik bir işlem olarak kullanılmaktadır. Bir sindirme ve muhalif eylemleri dizginleme hareketine dönüşmüştür.
Sorunun, yasaların işkence lehine işlerliği sürdükçe “yasal” çerçeveler içinde çözümlenemeyeceği ortadadır.

Diğer yandan işkenceye ilişkin Avrupa Sözleşmesi’nin imzalanması, ilk başta olumlu bir tavır olarak görünüyor. Ancak bu sözleşmeye imza atmakla, bu denli kurumsallaşmış bir uygulamanın bir anda sona ereceğini düşünmek saflık olur. Çünkü iktidarın işkenceyi ortadan kaldırmaya yönelik siyasal bir istek duyguğu söylenemez. Kaldı ki, sözleşmenin içeriği dikkatle incelendiğinde keyfi uygulamalara açık kapı bırakıldığı hemen göze çarpmaktadır. Sözleşme gereğince her ülkenin birer temsilcisinden oluşan komisyon, önceden haber vermeksizin ülkelerde inceleme yapma hakkına sahip. Sözleşmenin bir başka maddesinde “Milli savunmaya yönelik tedbirler ve kamu güvenliği nedeniyle, bazı olağanüstü durumlarda, üye ülke, komisyonun ziyaret etmek istediği yerlere gitmesine karşı çıkabilir” (9. madde) denilmektedir. Yönetimin bu maddeyi sık sık kullanmayacağına dair hiçbir garanti verilemez.

Bugün işkence, sadece bu tezgahtan geçenlerin ya da yakınlarının sorunu değil elbette. İşkence kanıksanabilir mi? Bu soruya insan olarak EVET demek mümkün değildir. O halde sorun bütün insanların sorunu. Bunu böyle algılamayıp bu insanlık dışı uygulamalara duyarsız olmak, kayıtsız kalmak, bu tür uygulamaların devamına katkıda bulunmak demektir. Artık bunu bilincimize çıkarmamız gerekiyor.

Güney Afrika’da siyah halkın 200 yıllık öfkesi

Barış Soydan

Çarpıcı üç dize bir kavga insanını, Afrika Ulusal Kongresi (ANC) lideri Nelson Mandela’yı, onun 28 yıllık hapis yaşamını anımsatıyor.

Güney Afrika benim evim,
benim aşkım
ve ben özgürlüğe kadar savaşacağım.

Soweto 1976’yı anımsatıyor. 600 siyahın ırkçı yönetim tarafından katlini. Ya da Ocak 1985’de yönetime karşı mücadele veren Birleşik Demokratik Cephe yöneticilerinden William Kruche’nin evinde vurularak öldürülüşünü.

Irkçı yönetimin şiddeti Güney Afrika’da karşı şiddeti getiriyor. Beyazlar tedirgin yaşıyorlar, çünkü yaşamları güvenlikte değil. Beyazlarla işbirliği yapan siyah yöneticiler de öyle, zenci yerleşim bölgelerinden kaçıyorlar. Bu bölgelerin kimilerinde yönetenler yönetemez durumdalar. Ülkedeki en etkin muhalif kuruluş ANC’nin hiç beklemediği anda sözkonusu bölgelerde alternatif yönetimler oluşturulmaya başlanıyor.

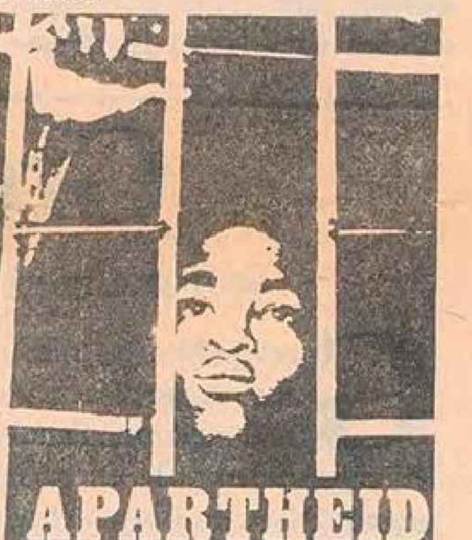
Güney Afrika’da siyah halkın 200 yıllık acı dolu bir yaşamı var. Kapitalizmin tarihini anlatan kitaplarda, daha önce Avrupa için sır olan birçok ülkeyi keşfedip buralardan Avrupa’ya değerli metal ve hammadde akımını sağladıkları için “Kapitalizmin maceraperest öncüleri” şeklinde anılan Felemenklerden bir grup 1700’lerin sonuna doğru Avrupa için taşıdığı değeri keşfediyorlar: Elmas ve altını, verimli tarım alanlarını ve bölgenin sömürgecilik için taşıdığı stratejik önemi. Kısa sürede Güney Afrika’da “Boer” kolonileri oluşturuyorlar. İşte o günlerde “yönetimin beyazlara yaraşır olduğu” görüşü olgunlaşmaya başlıyor. Boer Cumhuriyeti’nin Anayasa’sı şöyle diyor: “Afrikalılar insan değil, hiç bir vatandaşlık hakkı bulunmayan yaratıklardır.” Boerlerin gelişinden kısa zaman sonra Güney Afrika’nın beyaz adama sunduğu olanaklar İngilizlerin de ilgisini çekiyor. 1806 yılında Güney Afrika’da Kap eyaletini ilhak ettikten sonra geri kalan bölgeler için Boer’lerle kanlı bir mücadeleye giriyorlar. Süreç İngilizlerin Güney Afrika’yı tümüyle denetime altına alışını getiriyor.

Yönetim bir yandan beyaz halkın “huzuru” için ırkçı tedbirler alırken (en önemlisi zencilerin ve beyazların yaşadığı bölgelerin birbirlerinden ayrılması. Bu uygulamaya Apartheid deniliyor.) bir yandan da Güney Afrika’da hızlı bir kapitalistleşme - endüstrileşme süreci yaşanıyor. Bu süreç aynı zamanda Güney Afrika’da işçi sınıfının ortaya çıkışına tekabül eder. Güney Afrika’da işçi sınıfının ortaya çıkışı siyah halkın ırkçı yönetime karşı yürüttüğü mücadeleyi işçi sınıfının mücadelesiyle birleştiriyor. 20. y.y’ın başlarında G.Afrika Komünist Partisi, Afrika Ulusal Kongresi’nin (ANC)’nin kuruluşunu gerçekleştiriyor. Böylece G. Afrika halklarının mücadelesi daha geniş güçleri kucaklıyor. ANC nin askeri kolları Umkhonta ve Sizwe’nin etkili eylemleri, yine politik örgütlenmeler olan PAC ve BMCA’nın kuruluşu, gittikçe güçlenen grev hareketleri ve öğrenci eylemleri 1976’da Soweto ayaklanması ve 750 bin işçinin greve gidişiyle en üst noktasına ulaşıyor.

1980 sonrasına baktığımızda ise grevlerin sayısında sürekli bir artış görüyoruz. Bu artışın nedeni de politik bilincin ve örgütlülük düzeyinin arttığının belirgin bir göstergesidir. Güney Afrika halkının mücadelesi 1983 yılında yaklaşık 2 milyon insanı ve 700’e yakın örgütü içine alan Birleşik Demokratik Cephe’nin kurulmasıyla yeni bir atılım dönemine girdi. BDC, ırkçı yönetimin hazırladığı yeni anayasayı protesto eylemleri içinde oluştu. Bu anayasa doğrultusundaki 1984 seçimlerinin boykotu çağrışına geniş halk kesimlerinin uyması ve seçim aldatmacasının boşa çıkarılması Birleşik Demokratik Cephenin halk arasındaki saygınlığını göstermiş oldu.

Peki batılı devletlerin Güney Afrika’nın ırkçı yönetimini zorlaması düşünülemez mi? BM’in kulisleri, devletler hukuku denendi. Ama ırkçı yönetimi tek zorlayabilecek güç olan batılıların etkili bir ekonomik yaptırım kampanyasını uygulayabilmekte aciz kaldıkları defalarca görüldü. Çünkü gerçek olan bugün 400’den fazla ABD şirketinin Güney Afrika’da şubesinin bulunması, bu şirketlerden 60’ının dünyanın en önde gelen 100 tekeli arasında bulunması; ya da Güney Afrika’daki Britanya şirket ve bankalarının sayısının 946’ya ulaşmış olması.

Güney Afrika’daki mücadelenin kaderi siyah halkın kendi elinde ve siyah halk da bunun bilincinde. Bugün, Afrika’nın güneyinde yaklaşık 200 yıl süren bir mücadelenin sonu yaklaşıyor. Baskın Oran’ın söyleyişiyle “Güney Afrika’da siyah halk yüzlerce yıl kırbaç altında öldükten sonra, panzer altında ölmeyi tercih ediyor bugün.”

NATO’ya hayır!...

NATO’nun aslında bir saldırı örgütü olduğu, dünya halklarının sıcak savaşın göbeğine ittiği gerçeği bugün tartışmaya yer bırakmayacak bir açıklığa sahip.

Elif Karagöz

II. Dünya Savaşı’nda Alman Faşizmine karşı, emperyalist ülkelerin Sovyetler Birliği ile aynı kampta yer alma ‘talihsizliği’ kapitalist dünya halkları üzerinde sıcak etkiler bıraktı Bu sıcak esintilerin, bütün dünya halklarını derinden sarstığı gerçeği ve savaş sonrası bir ülkeler bütünlüğü haline dönüşen sosyalizmde, kapitalist dünya kendi sonunu görüyordu. Aynı zamanda Asya, Latin Amerika ve Afrika ülkelerinde ulusal kurtuluş özlemleri yükselen bir “tehdit” haline dönüştü. Bu tehditlerin önünü alabilmenin yolları yok değildi: Sosyalist ülkelerin kuşatılıp kendi kabuğuna hapsedilmesi. Bir yandan da dünya halkları üzerindeki sosyalist etkilerin silinmesi başlatıldı. Silme hareketi emperyalizmin kendi ülkelerinde terör estirmesine kadar vardı. Sosyalist ülkeler aleyhindi geliştirilen olumsuz kampanyalar soğuk savaş rüzgarlarına dönüştü. Ve propagandalar ‘kızıl istila’ tehlikesiyle cilalanıp, soğuk savaş rüzgarı askeri bir güçle fırtınaya dönüştürüldü.

14 Nisan 1949’da 12 ülke Kuzey Atlantik Anlaşmasını imzalayarak askeri **korunma** örgütü NATO’yu kurdu. NATO; “üye devletler silahlı saldırıya karşı koymak için münferit ve kollektif güçlerini ortaya koyacak ve geliştirecek.” maddesi üzerinde temellendirildi ve NATO’nun neden kurulduğunun yanıtı oldu hep bir saldırıya karşı koyma... Saldırgan ise Sovyetler Birliği’dir. Sovyetlerin saldırganlığını “korunmağa en çok ihtiyaç duyan ülke” ABD’nin Dışişleri Bakanı John F. Dulles NATO’nun kuruluş arefesinde şöyle tarif eder: “Bizim hükümetimizde ya da başka herhangi bir hükümette Sovyetlerin açık bir saldırı tasarladığına inanan asker ya da sivil sorumlu bir kişi tanımıyorum.”

Soğuk savaş döneminin toz, duman perdesi NATO’nun parlak yıldızının gerçek yüzünü saklamaya yetmedi. Daha kurulurken, faşist diktatörlüğü ayakta tutabilmek amacıyla Portekiz örgüt içine alındı. Gene 1967’de Yunanistan’da faşist Albaylar Cuntasıda NATO’nun katkıları. Kuruluşundan hemen sonra soğuk savaşın, Asya’da; Kore’de bir sıcak savaşla pekiştirilmesi ABD ve NATO’nun marifetlerindendi. Kore savaşına, “haklı kuruluş gerekçesi”; İlk saldıran tarafın, o günlerin üzerindeki sis perdesinin dağılmasıyla tartışmaya yer bırakmayacak şekilde gerçekleri ortaya çıkarttı. ABD’nin güdümündeki NATO’nun aslında bir saldırı örgütü olduğu, dünya halklarını sıcak savaşın göbeğine ittiği gerçeği bugün tartışmaya yer bırakmayacak bir açıklığa sahip.

1945’den itibaren keskinleşen dünya kamplaşmasında tercihini açık olarak emperyalist kamptan yana yapan Türkiye, ABD ile ekonomik ilişkilerini geliştirdi. Bu bağların sağlam yerlere bağlanma zemini 1950’lere gelindiğinde olgunlaşmıştı. Bir yandan da ABD elindeki siyasi ve ekonomik dayanakları, etkisi altındaki ülkeleri maceralara sürükleme yönünüde kullanıyordu. Ve bu atmosfer içindeki bir dünyada Türkiye, 1 Temmuz 1950’de DP Hükümetinin Bursa’da yaptığı toplantıda alınan kararla Kore’ye ABD’nin istemi doğrultusunda asker yolladı. Bu jestin sonucu, 36 yıl önce, 18 Şubat 1952’de Türkiye NATO üyeliğine alındı.

Türkiye NATO’ya girmekle bazı yükümlülüklerle de karşı karşıyaydı artık. Silahlanma yarışında üzerine düşen yükü karşılayacak ve NATO’nun ucuz asker deposu olmayı omuzlayacaktı. Asya ve Uzak Akdeniz’de NATO’nun uzak karakolu, limanı olmak için uygundu. Bunun yanısıra “kızıl tehlike”yi burnunun dibinden tehdit etmek için de mükemmel bir konuma sahipti. Ve bölgemizdeki halklar üzerindeki NATO tehdidi TÜRKİYE adıyla birlikte anılır oldu. Bu tehditin boyutlarının bugün şu somut bilgilerle ne anlam ifade ettiği daha bir anlam kazanıyor:

Türkiye’ye yerleştirilen 500 nükleer savaş başlığı var. Bunlar dört ayrı yerde depolanıyor. Bunlardan 300’ünü SSCB’deki herhangi bir hedefi vurmak üzere tetikte bekleyen, savaş uçakları için nükleer bombalar oluşturuyor. 1980’de ABD ile yapılan SEİA anlaşmasıyla Incirlik’deki savaş uçaklarının sayısı 18’den 36’ya çıkarıldı. 1982’deki bir anlaşma ile de 16 hava üssünden yararlanma hakkı, ek olarak da 2 hava üssünü geliştirme, birini (Muş) kurma hakkı tanındı. 1983 yılında Türkiye’ye yerleştirilen AWACS (Erken Uyarı ve Kontrol Sistemleri) ile bölgenin denetimi olanaklı hale getirildi. ABD tarafından yapılan MUŞ HAVA ÜSSÜ’nün Tahran’dan 500 mil, Körfez’den ise 700 mil uzaklıkta olduğu düşünülürse önemi daha da açıklık kazanıyor. Bunlara ek olarak 1988’de Türkiye’de 140 nükleer yetenekli savaş uçağı; F-16’lar devreye giriyor. Ve Türkiye 700.000 kişilik bir orduya sahip... NATO içindeki bir Türkiye’nin bölge için ne anlama geldiğinin yanıtı yerine oturuyor.

Bunun mali faturası ise, silahlanmaya harcanan milyarlarca dolar. Son 14 yılda % 100 artan askeri harcamalar. Türkiye bütçesinin üçte birinden fazlasını kapsayan milyarlarca dolar... Ülkenin diğer ihtiyaçlarından kısılarak, halkın refah düzeyi düşürülerek sağlanan milyarlarca dolar. İşte bu nedenledir ki ülkemizdeki barış ve demokrasi istemi **NATO’dan ÇIKMA** talebinden geçiyor.

Genç ve ucuz emek sömürüsü

Nuran Aslan
Meslek dersleri öğretmeni

3308 sayılı Çıraklık ve Meslek Eğitimi Kanunu 19 Haziran 1986 tarih ve 1913 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe girdi. Türkiye çapında 108 Endüstri Meslek Lisesi bu yasa kapsamına alınmıştır.

Bu yasaya göre 50 ve daha fazla işçi çalıştıran ve bakanlıkça yasa kapsamına alınan işyerlerine öğrenciler gönderilecektir. (md.24) Öğrenciler MEGSB'nca sigortalanıp, işverence asgari ücretin en az % 30'u ücret olarak ödenecektir. Ülkemizdeki enflasyon oranı ve asgari ücretin insanların ancak bir simitle geçinebileceği kadar olduğu göz önüne alınırsa, bu rakamın gülünçlüğü ve öğrenci emeğinin ucuzluğu ortaya çıkacaktır.

Yasanın 25. maddesine göre öğrenciler yukarıda belirtilen ücret karşılığında okulun açık olduğu zamanlarda haftanın üç günü, tatil zamanlarında da 5 gün çalışmaya zorunlu tutulmuşlardır. Bu çalışma öğrencinin ikinci sınıfa geçtiği andan başlayıp okulu bitirinceye kadar iki yıl sürecektir.

Yasanın 33. maddesine göre "yasa kapsamına giren, Çırak Teknik ve Endüstri Meslek Liseleri öğrencilerine beceri eğitimi yaptıran gerçek ve tüzel kişilere Gelirler ve Kurumlar vergilerinden Çıraklık, Mesleki ve Teknik Eğitimi Geliştirme Fonu'na ödedikleri meblağın % 50'si Teşvik Primi olarak işyerlerine iade edilecektir. Böylece de ucuz işgücünden yararlanan işyeri sahiplerine teşvik primi adı altında ayrıca para ödenmekte ve öğrenci emeği sömürülürken işyeri sahibi de ucuz emek sömürüsü yaptığı için ödüllendirilmektedir.

1986-87 öğretim yılında uygulanmasına başlanan bu yasayı dikkatlice izlediğimizde şunları görürüz:

1- Meslek okullarında yeterince öğretmen yoktur. Öğretmenlere ödenen ücret yetersizdir. Bu yüzden Meslek Liselerinde çalışan öğretmenler mesleklerinden ayrılmaktadırlar. Amaç öğrencileri sanayiye göndererek öğretmen açığını da bir yanıyla örtbas etmeye yöneliktir.

2- Yasayla, Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi öğrencilerinin üniversiteye girmeleri engellenmektedir. Haftanın iki gününde kültür dersleri okuyan bu öğrencilerin üniversite sınavlarında başarılı olma olasılığı sıfıra inmektedir.

3- Yasada belirtilen '50 ve daha fazla işçi çalıştıran' yerler bulunamadığından öğrenciler atelyelere gönderilmektedir. Atelyelerin ise 'Teknolojinin ileri olduğu' yerlerden olmadığı herkesçe bilinmektedir. Böylece öğrencinin 'Teknolojinin gerisinde kalmaması' amacı kendiliğinden yokedilmektedir.

4- Öğrenciler şantiye vb. işyerlerinde son derece ağır işlerde çalıştırılmaktadır. Oysa bu öğrencilerin 'tezgâh başlarında' çalışması öngörülmüştür.

5- Öğrencileri denetleme görevi okuldaki atelye öğretmenlerine verilmiştir. Öğretmen çok değişik semtlerdeki işyerlerine ulaşamamakta veya iki günde bir denetim yapamamaktadır. Böylece okul tarafından sahipsiz bırakılan öğrenciler işyerlerinde işverenin ağır angaryası ve sultası altında ezilmektedir.

6- İş saatlerinin 8 saat olması gerekirken günde 11 saat çalışan bu gençler 8 saatlik sömürü + 3 saatlik ek sömürüye tabi tutulmaktadırlar.

7- Öğrencilerin ücretleri zamanında ödenmemekte ve öğrenci harçlıksız kalmaktadır.

8- İş yerine giden öğrenciye zamanında çırak bile işveren havasıyla baskı yapmaktadır.

9- İşyerlerinde yeterli sayıda bilgili eleman yoktur. Öğrenci yapacakları işleri okulda öğrendikleriyle yapamamakta, tarifle yapmaya çalışmakta ve böylece 'üstün bir bilgi ve beceri' kazanmamaktadırlar.

10- Öğrenci işyerinden memnun değilse okul onu işten çekmemektedir. Böylece öğrenci memnun olmadığı ortamda 'bilgi ve beceri' kazanıyor.

11- Öğrenci işyerlerinde mermer taşımak, temizlik yapmak, çay getirip götürmek gibi çok "bilimsel" işlerde çalıştırılmaktadırlar.

12- Öğrencilerin şikayet ve dilekleri dikkate alınmamaktadır. Okul idaresi 'işyerinden memnun değilsen okuldan tasdiknameni alıp gidersin' demektedir.

13- Öğrenci okuldaki arkadaşlarıyla ve öğretmenleriyle haftada iki gün görüşebilmektedir. Bu durum öğrencilerin sosyalleşememesini ve giderek ruh sağlıklarının bozulması sonucunu doğuruyor. 12, 15, 16 yaşlarındaki bu çocuklar (çoğunluğu yoksul aile çocuğu) boş zaman bulamıyor ve zamanından önce bedensel olarak yıpranıyorlar.

14- Öğrenciler işyerinde dayak, azarlama ve küfür gibi çağdışı davranışlarla karşılaşmaktadırlar.

Birçok Avrupa ülkesinde ve sosyalist ülkelerde başarıyla uygulanan bu sistem için, Türkiye'de yeterli alt yapı oluşmamıştır. Altyapı oluşturulduğunda belki daha iyi uygulanabilecek bu yasanın yeniden gözden geçirilmesi veya kaldırılması gerekir.

Yasalar genç işçileri koruyamıyor

Işıl Çağlar

Genç ve çocuk işçileri yaşlarına göre çalışabilecekleri yerler ve durumlar çeşitli yasalarla açıklanmaya çalışılmıştır. Bunların başında 1930 tarih ve 1593 sayılı Umumi Hıfzısıhha Yasası gelmekte olup, bu yasanın 173., 174. ve 176. maddelerinde çocuk işçileri ikiye ayırmıştır.

Birinci gruptakiler 12 yaşından küçüklerdir. 173. maddeye göre bunlar "fabrika ve imalathane gibi her türlü müesseseler ile maden işlerinde amele ve çırak olarak da çalıştırılamazlar." 173. maddenin 2. fıkrasına göre 12-16 yaş grubundakiler günde 8 saat çalıştırılabilirler. 1475 sayılı İş Yasası'nın 67. maddesi "16 yaşını doldurmayanlar hangi işte olursa olsun 8 saatten fazla çalıştırılamazlar. İş Yasasının 78. maddesine göre 16 yaşını doldurmamış olanlar "ağır ve tehlikeli işlerde" çalıştırılamazlar. 16-18 yaş gruplarındakilerin ise hangi "ağır ve tehlikeli" işlerde çalışacakları, aynı tüzükte belirtilmiştir. Bu durum ayrıca 1973 yılında çıkarılan "ağır ve tehlikeli işler tüzüğü"nde de ayrıca belirtilmiştir. Yine İş Yasasının 69. maddesi 18 yaşından küçüklerin gece (20-6) saatlerinde çalıştırılmayacağını bildirmektedir. Ayrıca İş Yasasının 80. maddesinde 12-18 yaş arasındaki genç işçilerin, işyeri hekimi, işçi sağlığı dispanseri, SSK, Sağlık Ocağı, Hükümet veya Belediye Hastanelerinde muayenesini zorunlu kılmaktadır. 18 yaşa kadar da 6 ayda bir doktor kontrolü zorunlu olup, raporların denetimlerde gösterilmesi gerekmektedir. Bu işlemler olmazsa genç işçiler kesinlikle "çalıştırılamazlar".

1 MİLYON İŞYERİNE 350 MÜFETTİŞ

Çalıştırılırsa ne olur? İş Yasasının 100. maddesinde; 67. maddeye aykırı olarak on altı yaşından küçük çocukları günde sekiz saatten fazla çalıştıranlar 45 binden 245 bin TL'ye kadar para cezası "verirler". İşte ülkemizde çırakları ve genç işçileri koruyan yasalar bunlar. İşin traji - komik bir başka boyutu daha var. Türkiye'de sanayiyi ve üretim birimlerini denetleyen ve inceleyen Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın müfettişleri vardır. Bunların sayısı 350 civarındadır. Türkiye'deki işyeri sayısı ise 1.117.068'-dir. Müfettiş başına 3191 işyeri düşmektedir. Dolayısıyla bir müfettiş günde bir işyerini denetlese yılda kendine düşen işyerlerinin ancak yüzde 10'unu denetleyebilmektedir.

"Olağanüstü ceza" ve "müthiş denetimlerin" ışığındaki bu görüntüler çırakların ve genç işçilerin kapitalizmin azgın kâr dürtüsüyle nasıl acımasızca sömürüldüğünü göstermektedir.

Grev yasakları

Semra Özben

Grev hakkı, işçi sınıfının vazgeçilmez temel hakkıdır. Sendikal mücadelenin de en etkin aracıdır. İşçi sınıfının, iktisadi ve sosyal durumunu düzeltmek, yükseltmek ve korumak amacıyla yapılır. "İşçilerin topluca çalışmamak suretiyle işyerinde faaliyeti durdurmak veya işin niteliğine göre önemli ölçüde aksatmak amacıyla aralarında anlaşarak veya bir kuruluşun aynı amaçla verdiği karara uyarak işi bırakmaları" şeklinde tanımlanmıştır.

2821 ve 2822 sayılı yasalarla grev hakkına getirilen yasaklar, sendikal faaliyetleri tamamen etkisizleştirmiş ve bu hakkı kullanılamaz bir duruma getirmiştir. İşçinin işverence verilmeyen haklarını elde etmesinin yolları kapatılmaya çalışılmıştır.

Şu anda yürürlükte bulunan yasalar kaldırılan 275 sayılı eski yasadan farklı olarak:

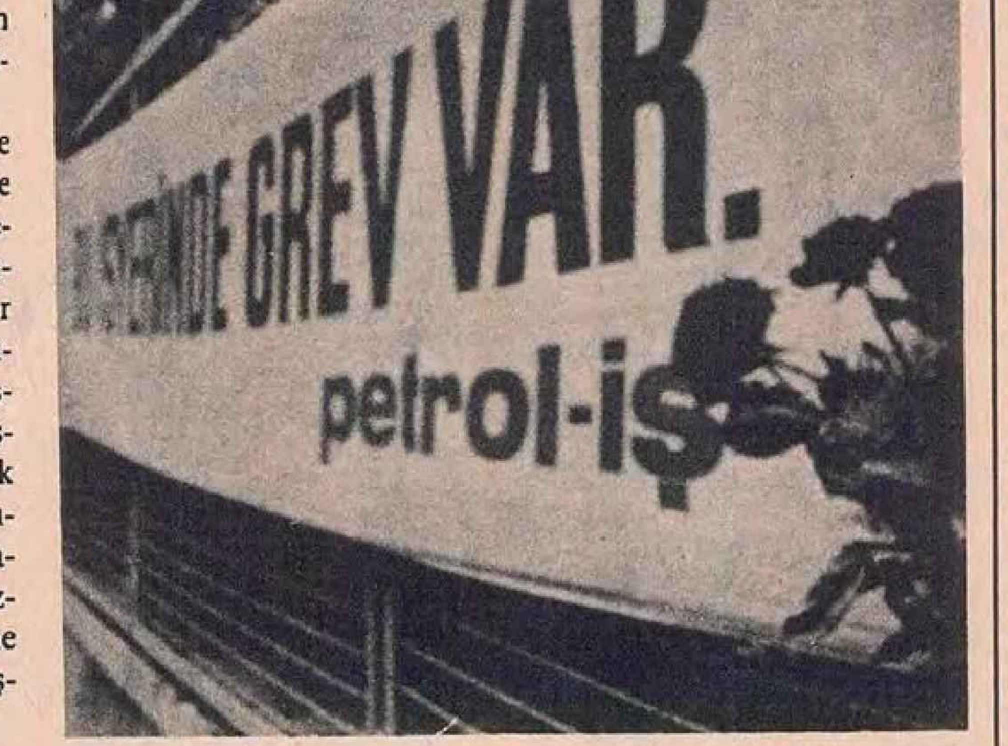
1- 2822 sayılı yasanın 25. ve Anayasa'nın 54. maddeleri ile "TİS'nin (Toplu İş Sözleşmesi) yapılması sırasında, uyuşmazlık çıkması halinde işçiler grev hakkına sahiptirler" şeklinde bir sınırlama getirilmiştir. 275 sayılı eski yasada ise işçiler hem menfaat hem de hak uyuşmazlıklarında grev hakkına sahiptiler. Böylece 2822 sayılı son yasa ile hak uyuşmazlıklarında greve başvurabilme hakkı işçinin elinden alınmıştır.

Hak uyuşmazlığı, TİS'nden doğan hakların işverence sözleşmeye uygun olarak yerine getirilmemesi, ya da hiç uygulanmaması veya işçinin ücretinin ödenmemesi ve diğer sosyal yardımlarında işverence verilmemesi nedeniyle doğar. Örneğin fazla mesailerin ödenmemesi gibi... Bu tür durumların çözümü iş mahkemelerine bırakılmıştır. Bu uzun uğraş gerektiren bir iş olduğu gibi iş mahkemelerinde işçi temsilcileri de yoktur.

2- Bir işyerinde grev kararı alındıktan sonra grevin 60 gün içinde uygulanması gerekir. Başlama tarihi karşı tarafa 6 iş günü öncesinden bildirilir. Daha önce 60 günlük sınırlama yoktu. 6 işgününden sonra sendika kendi çıkarınca en uygun zamanda grev kararını uygulama hakkına sahiptir.

3- Bakanlar Kurulu'na ve iş mahkemelerine, başlanmış veya karar verilmiş grevleri genel sağlığa zararlı, milli güvenliği bozucu, iyi niyet kurallarına aykırı, toplum zararına veya milli serveti tahrip edici gibi yoruma açık ve belirsiz ölçüler temel alınarak grevi erteleme veya durdurma yetkisi verilmiştir. (Madde 2822 / 33 ve 47)

5- Bir diğer nokta da grev hakkının kötüye kullanılması halinin hükme bağlanmış olmasıdır. Oysa 275 sayılı eski yasada sadece lokavt hakkının kötüye kullanılması hali hükme bağlanmış idi. Ayrıca grev uygulanan bir işyerinde (2822 sayılı kanunun 38 ve 48. md. göre) sendika, işyerinin giriş ve çıkış yerlerine en çok iki grev gözcüsü koyabilir ve grev gözcüleri işyerine giriş ve çıkışlara engel olamayacakları gibi giriş ve çıkışları kontrol amacıyla da kimseyi durduramazlar. Grev yapılan işyerleri ve çevresinde afiş ve pankart gibi ilan vasıtaları asmak, kulübe-çadır gibi barınma vasıtaları yapmak, çalışan işçilerin ürettiği ürünlerle, her türlü stokların işveren tarafından dışarıya çıkarılmasına engel olmak yasaklanmıştır.

4- Bu yasanın olumsuz yönleri yorumlamaya açık ölçülerin temel alınması ve erteleme süresinin sonunda uyuşmazlığın YHK'nda çözülmesinden başka alternatifin olmamasıdır.

YHK grev ve lokavtın yasaklandığı hallerde veya ertelendiği durumlardaki uyuşmazlıkları zorunlu olarak çözmek üzere yetkili kılınmış bir kuruluştur. Son yasa ile YHK kuruluş yapısı bakımından önemli değişikliğe uğramıştır.

6- Getirilen önemli bir değişiklikte grev süresince sosyal yardımların verilmemesi ve bu sürenin kıdem tazminatı hesabında dikkate alınmamasıdır. Pek çok işyeri için grev yolu daha başından kapatılmıştır. Grev hakkına sahip olan işyerleri için de grev kararını alma ve uygulama bu kısıtlama ve yasaklamalar ile güçleştirilmiştir.

Ölen ölür kalan sağlar çalışır

Zeki Akkuş

Yaşadığımız olağanüstü dönemde işçi sağlığı ve işgüvenliği işçi açısından yaşamsal tehlikelerle dolu, endişe verici ortam ve noksanlıkların yaygınlaşabileceği yasal düzenlemeler yapıldı. İşyerlerinde hekim bulundurma zorunluluğu kaldırıldı. Daha önce bakanlıkça görevlendirilen denetim müfettişleri "işgüvenliği açısından birinci dereceden eksiklikler saptasalar dahi kapatma cezası veremezler". Bu düzenlemeler, "yapılan teftişler üretimi durdurmayı hedef almamalı, aksine bunun devamlılığını sağlayıcı şekilde eğitici yönde olmalıdır"(*) diyen işverenlerin isteğini tam olarak yerine getirmiştir. Bu, açıktan açığa "işçiler ölürse ölsün ama üretim sürsün" demektir. Sağ kalanlar da ölenlerden ders alır. Nitekim çeşitli kuruluşların basına da yansıyan araştırmalarında, iş kazaları ve meslek hastalıklarında Avrupa birincisi, dünyada ise ikinci olduğumuz ortaya çıkmıştır.

Kapitalist düzende üretimin kâr için yapılması işçilerin sağlığını bozan nedenlerin asıl kaynağını oluşturur. Çünkü işçi sağlığı ve işgüvenliği için yapılan harcamalar işveren için gereksiz bir masraf ve maliyet unsuru olarak görülmektedir.

Özellikle küçük işletmelerde yoğunlaşan genç ve çocuk işgücü, çalışma saatlerinden işyeri sağlık koşullarına, meslek hastalıklarına, makinalara karşı bireysel güvenliğin olmamasına kadar canalıcı sorunlarla karşı karşıyadır. Kapitalizmin gelişmesiyle birlikte kırsal alanlardan sanayiinin yoğun olduğu bölgelere göç nedeniyle gelen işgücü iş koşullarının olumsuzluklarıyla birlikte gecekondu bölgelerinde tam bir yıkım ortamında yaşam kavgası vermektedirler. Ekonomik, kültürel, moral - psikolojik sorunlarla tam bir kıskaç içindedirler.

Çalışan genç ve çocuklar bedensel olarak küçük işletmelerin sağlıksız koşulları içinde gencecik yaşlarda insan posası haline getirilmektedir. Kişilik ve ruhsal sağlıkları işveren ve ustabaşıların her dediğine boyun eğen, onların "eli ayağı" edilen bir anlayışla şekillenmektedir. Çırak ya da genç bir işçi olmanın talihsizliği, en başta insan kişiliğini, kişilik oluşumunu ve psikolojik durumunu hiçe sayan "ayak işlerinin, birilerinin eli altında bulunmanın" ezikliğini taşımakta ortaya çıkmaktadır.

Ülkemizde iş kazaları nedeniyle yitirilen işgünü sayısı grevler nedeniyle yitirilenin çok üzerindedir.

Üretim sürecinde yoğun işgücü olarak kullanılan genç işçiler, iş kazaları ve meslek hastalıklarına yakalanmada önemli bir çoğunluk oluşturmaktadırlar. Her yıl meydana gelen iş kazalarının 1/3'üne genç işçiler maruz kalmaktadır. Her 43 saniyede bir iş kazası meydana gelmekte ve her iki iş saatinde bir işçi yaşamını yitirmektedir.

İş kazalarının nedenleri yalnızca iş ortamına bağlı değildir. Çalışma koşullarıyla birlikte sosyal güvenlik, eğitim, gelir dağılımı, ücret, işsizlik, işgüvencesi gibi yaşam sorunlarının çözülememesinden de kaynaklanmaktadır. Bu sorunların çözümsüzlüğünün altında ezilmek, makina başında ve iş ortamında gerekli özen ve dikkatin gösterilememesine neden olmaktadır.

Tüm çalışanların temel yaşam sorunları çözümlenmedikçe iş cinayetlerinin de önü alınamaz. İşyeri ortamında, işgüvenliği önlemleri; cezai yaptırımlar, denetim ve işçilerin işyeri yönetimine katılımı sağlanmadıkça tek amacı kâr olan işverene dayatılamaz.

Tablodaki sayısal veriler yalnızca sigortalıları kapsamaktadır. Tüm çalışanların sadece 1/3'ünün sigortalı olabildiği gözönüne alındığında, bu rakamların gerçekte üç misli olacağı acı bir gerçektir.

Yapılan araştırmalar iş kazalarına en çok çırak ve genç işçilerin maruz kaldığını ortaya koymaktadır. Düşük ücret, işsizlikle tehdit edilme ve iş öncesi sorunlarını çözemediklerinden iş ortamında gerekli özen ve dikkati gösterememektedirler. Şüphesiz ki, bu sorunların çözümü, sınıf mücadelesinin boyutları ve diğer hak ve özgürlük kazanımlarıyla bir bütündür. İşyeri ortamında çırak ve gençlerin iş kazalarına karşı korunabilmeleri için:

1- Genç işçiler, ağır işlere verilmemeli; çalıştırıldıkları işbölümleri yasalarda açıkça belirtilerek sıkı bir şekilde denetlenmelidir. Aksi durumlara ağır cezalar verilmelidir.

2- Öğrenim ve mesleki eğitim zorunlu hale getirilmeli, çalışma saatlerinin bir bölümü mesleki eğitime ayrılmalıdır. Çırak ve genç işçi çalıştıran işyerleri bu amaçla sıkı bir şekilde denetlenmelidir.

3- Çırak ve genç işçilerin kızgınlık ve tepkisine neden olan angarya yasaklanmalı, usta ve işverenlerin haksızlıkları ile yüzyüze bırakılmamalıdır.

4- Her işyerine sendika zorunluluğu getirilerek, küçük işletmelerde yoğunlaşan çırak ve genç işçiler sendikaların istekleri doğrultusunda istihdam edilerek korunmalıdır.

Şunu belirtmek gerekir ki, hayatın her alanında birçok hak ve talep pazarlık konusu yapılabilir. Fakat "can pazarlığı" asla. Bugün iş kazalarına karşı alınacak önlemlerin ve çıkarılması gereken yasal düzenlemelerin "pazarlık" konusu olması gerçek anlamda kapitalist düzenin, bugünkü boyutlarıyla rejimin yüzünü açıkça ortaya koymaktadır.

YILLAR	Toplam iş kazaları	Meslek hastalıklarına yakalanma	İş kazaları ve meslek hastalıklarında gençlerin sayısı	oranı (%)
1981	165.101	573	47.866	28.9
1982	147.118	551	43.547	29.5
1983	145.296	586	42.734	29.3
1984	152.650	599	44.708	29.2
1985	148.027	653	40.251	27.1

(X) Petrol-İş'86 yıllığından düzenlenmiştir.

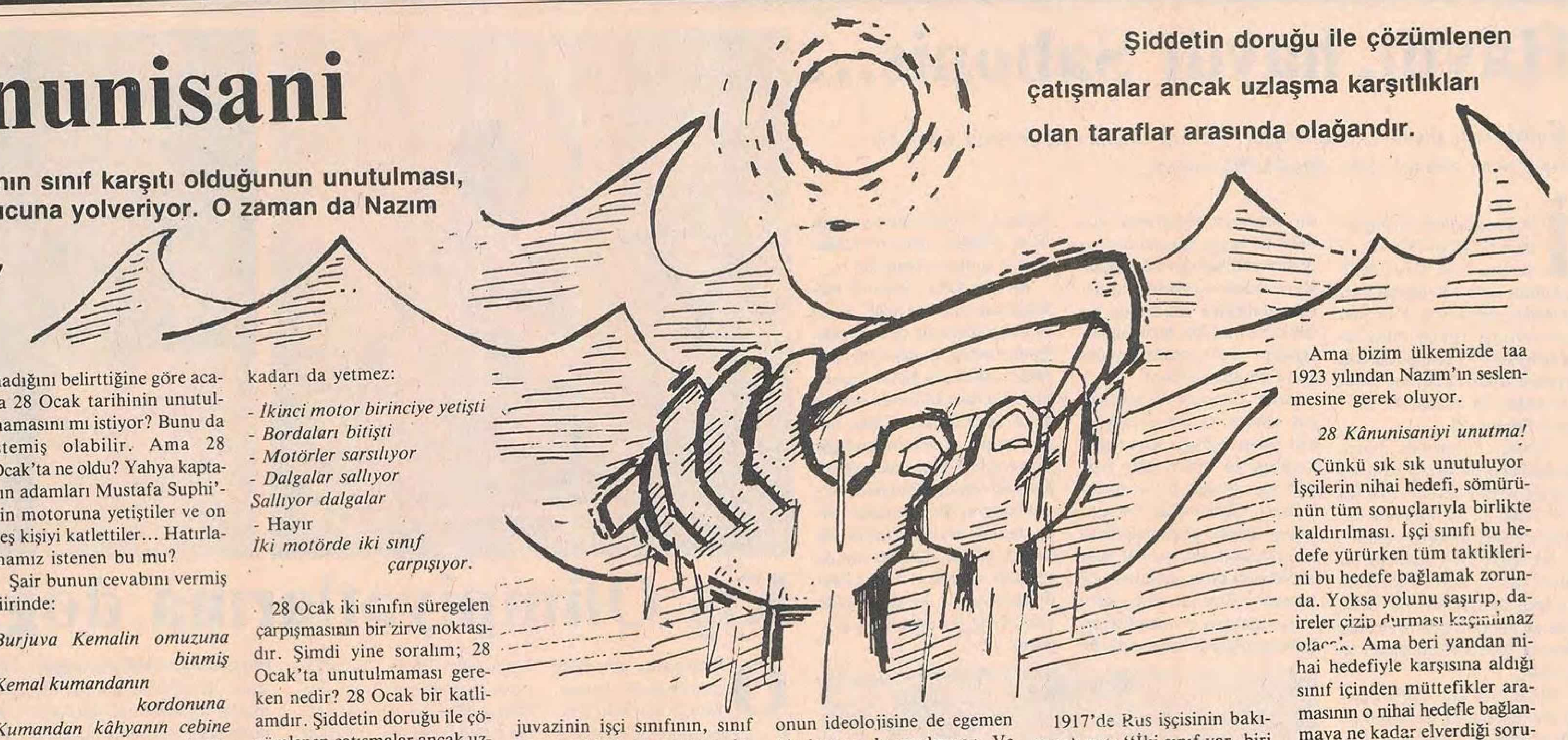
(*) Mustafa Sönmez "Özal Ekonomisi ve İşçi Hakları"

28 Kânunisani

ırjuvazinin, işçi sınıfının sınıf karşıtı olduğunun unutulması, ühimsenmemesi sonucuna yolveriyor. O zaman da Nazım esleniyor:

Kânunisaniyi unutma!

Şiddetin doruğu ile çözümlenen çatışmalar ancak uzlaşma karşıtlıkları olan taraflar arasında olağandır.

Cem Kınalı

Nazım Mustafa Suphi ve arkadaşları için yazdığı şiirde şöyle yordu:

921
ınunisani 28
Karadeniz
Burjuvazi
Biz
n beş kasap çengelinde
sallanan
n beş kesik baş
On beş arkadaş
oldaş
unların sen
imlerini aklında tutma
ıkat
8 kânunisaniyi unutma!

Nazım'ın unutulmamasını tediği şey nedir? On beş arkadaşın isimlerinin önemli olmadığını belirttiğine göre acaba 28 Ocak tarihinin unutulmamasını mı istiyor? Bunu da istemiş olabilir. Ama 28 Ocak'ta ne oldu? Yahya kaptanın adamları Mustafa Suphi'nin motoruna yetiştiler ve on beş kişiyi katlettiler... Hatırlamamız istenen bu mu?

Şair bunun cevabını vermiş şiirinde:

Burjuva Kemalin omuzuna
binmiş
Kemal kumandanın
kordonuna
Kumandan kâhyanın cebine
inmiş

28 Ocak'ta unutulmaması gereken Mustafa Suphi ve arkadaşlarını burjuvazinin katletmiş olduğudur. Hatta bu kadarı da yetmez:

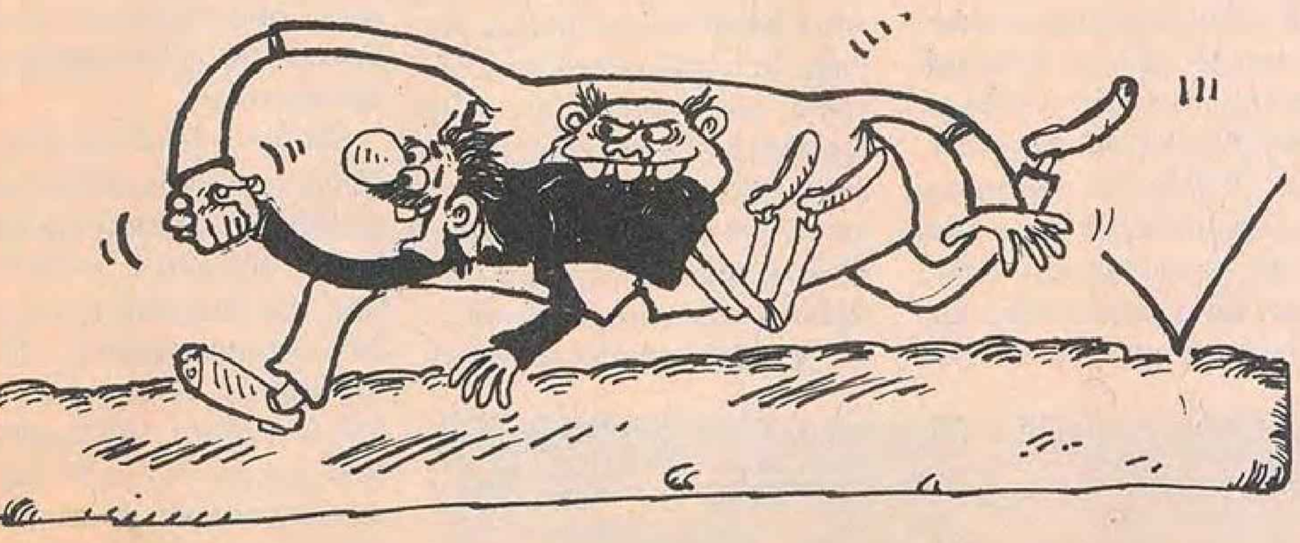
- İkinci motor birinciye yetişti
- Bordaları bitişti
- Motörler sarsılıyor
- Dalgalar sallıyor
Sallıyor dalgalar
- Hayır
İki motörde iki sınıf
çarpışıyor.

28 Ocak iki sınıfın süregelen çarpışmasının bir zirve noktasıdır. Şimdi yine soralım; 28 Ocak'ta unutulmaması gereken nedir? 28 Ocak bir katliamdır. Şiddetin doruğu ile çözümlenen çatışmalar ancak uzlaşmaz karşıtlıkları olan taraflar arasında olağandır. Nazım iki motörde iki sınıfın çarpıştığının farkındadır. "28 Kânunisaniyi unutma" sözü burjuvazinin işçi sınıfının, sınıf karşıtı olduğunu unutma demektir.

Zaten 28 Ocak'tan ancak bu ders çıkabilir. Birisinin varlığı diğerinin sömürülmesine bağlı olan iki sınıf barış içinde yanyana yaşayamayacaktır. Bu iki sınıf asla birbirine güvenmeyecektir. Bu iki sınıf asla aslan terbiyecilerinin yaptığı gibi kafasını birbirinin ağzına sokmayacaktır. Burjuvazi kendi mezar kazıcısına karşı başlangıçtan beri kuşkucu ve ihtiyatlı olmuştur. Bunu yeterince iyi beceremeyen, ya da şöyle diyelim, bu konuda zaman zaman çeşitli ülkelerde yanılgılara düşen sınıf, işçi sınıfı oluyor, onun temsilcileri oluyor. Bu neden böyle?

Burjuvazi iktidardaki sınıftır. Egemen sınıf konumu onun ideolojisine de egemen bir konum kazandırıyor. Ve burjuva ideolojisi işçi sınıfı ile burjuvazinin çıkar zıtlıklarını örtmeye, bulandırmaya büyük bir ağırlık veriyor. Şüphesiz işçi sınıfı bundan etkileniyor.

Hele de bizim ülkemizde, eğri oturup doğru konuşalım, köklü bir işçi sınıfı hareketi tarihinin olmadığını gözönüne alırsak bu etkilenme daha da kolaylaşıyor. Avrupa işçi sınıfının köklerinde taa 17. yüzyıla uzanan mücadele gelenekleri var. Aristokrasinin devrilmesinde sınıfın topyekün ayağa kalkması var. 1848 devrimlerinde Avrupanın bir başından öbür başına rüzgar estirmesi var. 1870 Paris Komünü var. Birinci dünya savaşı öncesinin büyük birikimi var.

1917'de Rus işçisinin bakışı çok net: "İki sınıf var, biri burjuvazi, diğeri proletarya. Sen hangisindensin?" diye sorar Dünyayı Sarsan On Gün'ün yazarına. Sosyal mücadeleler tarihi iki sınıfı çok net bir şekilde karşı karşıya getirdiği gibi işçi sınıfının ideolojik bağımsızlığı kavramına da, zengin tarihi deneyler içinde sınıfı yoğura yoğura hakkettiği önemi kazandırmış. İşçi aristokrasinin ideolojisi sosyal demokrasi olmuş. İşçi sınıfı ideolojisi reformizmle, Marxsizmi revize etme çabalarıyla boğuşa boğuşa kendisiyle sınıflı toplumun devamını öngören ideolojiler arasına net çizgiler çekmiş. Tüm bu net çizgilerin kaynaklandığı yer belli: İşçi sınıfı ile burjuvazi arasındaki karşıtlık uzlaşmaz niteliktedir.

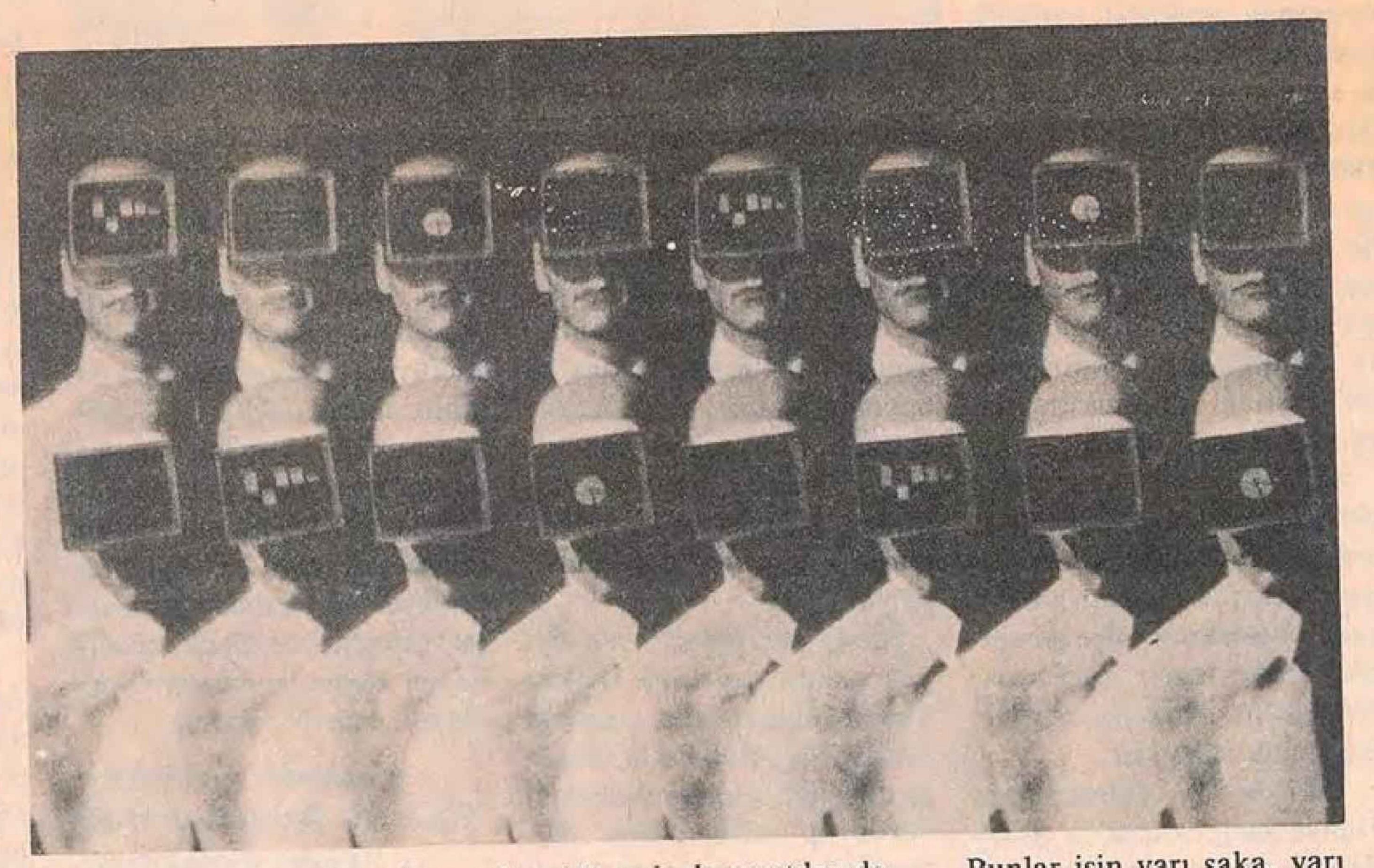
Ama bizim ülkemizde taa 1923 yılından Nazım'ın seslenmesine gerek oluyor.

28 Kânunisaniyi unutma!

Çünkü sık sık unutuluyor İşçilerin nihai hedefi, sömürünün tüm sonuçlarıyla birlikte kaldırılması. İşçi sınıfı bu hedefe yürürken tüm taktiklerini bu hedefe bağlamak zorunda. Yoksa yolunu şaşırıp, daireler çizip durması kaçınılnaz olacak. Ama beri yandan nihai hedefiyle karşısına aldığı sınıf içinden müttefikler aramasının o nihai hedefle bağlanmaya ne kadar elverdiği sorusu ortaya çıkıyor. Kemalist burjuvazi, ulusal burjuvazi, liberal burjuvazi... Eğer işçi sınıfı bunlarla "bağlaşabilecekse" bu kendi nihai hedefini gözden çıkarmasıyla, yani sınıf olarak iddiasızlaşmasıyla mümkün. Tavsiyelerde bulunucu, doğru yolu önerici bir misyonla yetinmesiyle mümkün. Üstelik bağlaşabilme çabaları, burjuvaziye taşımadığı ve asla taşıyamayacağı olumlu nitelikler (demokratlık gibi) atfetmekle sonuçlanıyor. Bu da bulanıklığı arttırıyor. Burjuvazinin, işçi sınıfının sınıf karşıtı olduğunun unutulması, mühimsenmemesi sonucuna yolveriyor. O zaman da Nazım sesleniyor:

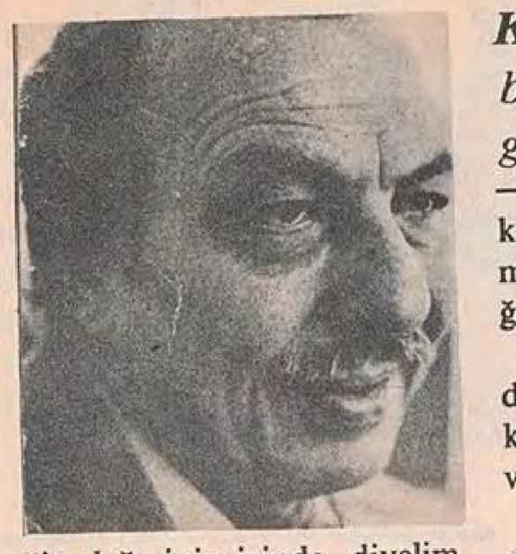
28 Kânunisaniyi unutma!

Robotizma hipnotizma!

Ali Yaşa

Çetin Altan ağabeyimiz eskiden "Savulun sosyalizm geliyor!" derdi. Şimdilerde "Savulun robotlar geliyor!" diyor. İşçi sınıfının yerini robotlar aldığına ve bir sürecin sonucunda bu sınıfı üretimden dışlayacağına göre sınıf mücadelesi temeline dayalı bir dünyayı değiştirme çabası hepten gereksiz ve saçma oluyor. Kapitalizmin mezar kazıcılarının bulunmadığı bir dünya kapitalistler için ne güzel olurdu! Çetin Altan ağabeyimizi bilmeyiz ama dünyanın hiçbir kapitalistinin böyle bir düşü bulunduğunu sanmıyoruz. Çünkü burjuvazi kendi ideolojisini savunmayı ihale ettiği ideologlarından hep daha akıllı ve gerçekçi olmuştur. O çok iyi bilir ki canlı emek olmadan ne değer yaratılabilir, ne de üretilen metaları satacak kimse bulunabilir. Nitekim robotizma "hipnotizması" kapitalizmin karşıtlarına uygulanmaya çalışılıyor. Siz, hiç bir kapitalistin "Yahu işçi sınıfının kaç günlük ömrü kaldı? Nasıl olsa yok oluyor. Bırakın giderayak biraz daha iyi ücret alsınlar, sendikal ve siyasi örgütlerinin tadını çıkarsınlar!" dediğini duydunuz mu?

Şimdi biz işi ciddiye alalım ve üretim sürecine biraz yakından bakalım. Canlı emek fabrika denilen binalarda makine ve aletler kullanarak hammadde veya yarı mamul madde üzerinde çalışır ve yine yarı mamül veya son ürün şeklinde metalar üretir. Kullanılan alet ve makinalar bu kullanım sırasında aşınma ve yıpranma sonucu değerini yavaş yavaş yitirir. Bu yitirilen değer yeni üretilen ürüne **aktarılmış** olur. Makineler ürüne ortalama olarak aşınma ve yıpranma ile yitirdiğinden daha fazla değer katamaz . Makinaların, binaların ortalama ömürleri bellidir. Bir günlük üretimin sonucunda, diyelim **bir ton** pamuk ipliği üretildi. Bu bir ton ipliğin değerinin içinde. diyelim 25 yıl ömrü olan fabrika binasını değerinin 25 yıl x 300 günde, biri kadar fabrika bina değeri payı **aktarılmıştır.** Aynı şekilde, diyelim on yıl ömrü olan makinaların on yıl x 300 günde biri kadar değer payları **aktarılmıştır** ve nihayet yaklaşık bir ton pamuğun değeri **aktarılmıştır.** Bunların hepsi işgünü başlamadan önce varolan değerlerdir ve işçinin rolü bunlardaki değeri pamuk ipliğine **aktarmak** olmuştur. Ama üretilen bir ton ipliğin değeri bunların toplamından daha yüksektir. Çünkü bir günlük çalışma esnasında fabrikada çalışan canlı emek yeni değer yaratmıştır. Bu değerin bir bölümü, emek gücünü günlük değeri (ücret) olarak işçiye geri dönmüş bir bölümüne ise üretim, araçlarının sahibi olan

Kapitalizmin mezar kazıcılarının bulunmadığı bir dünya kapitalistler için ne güzel olurdu!

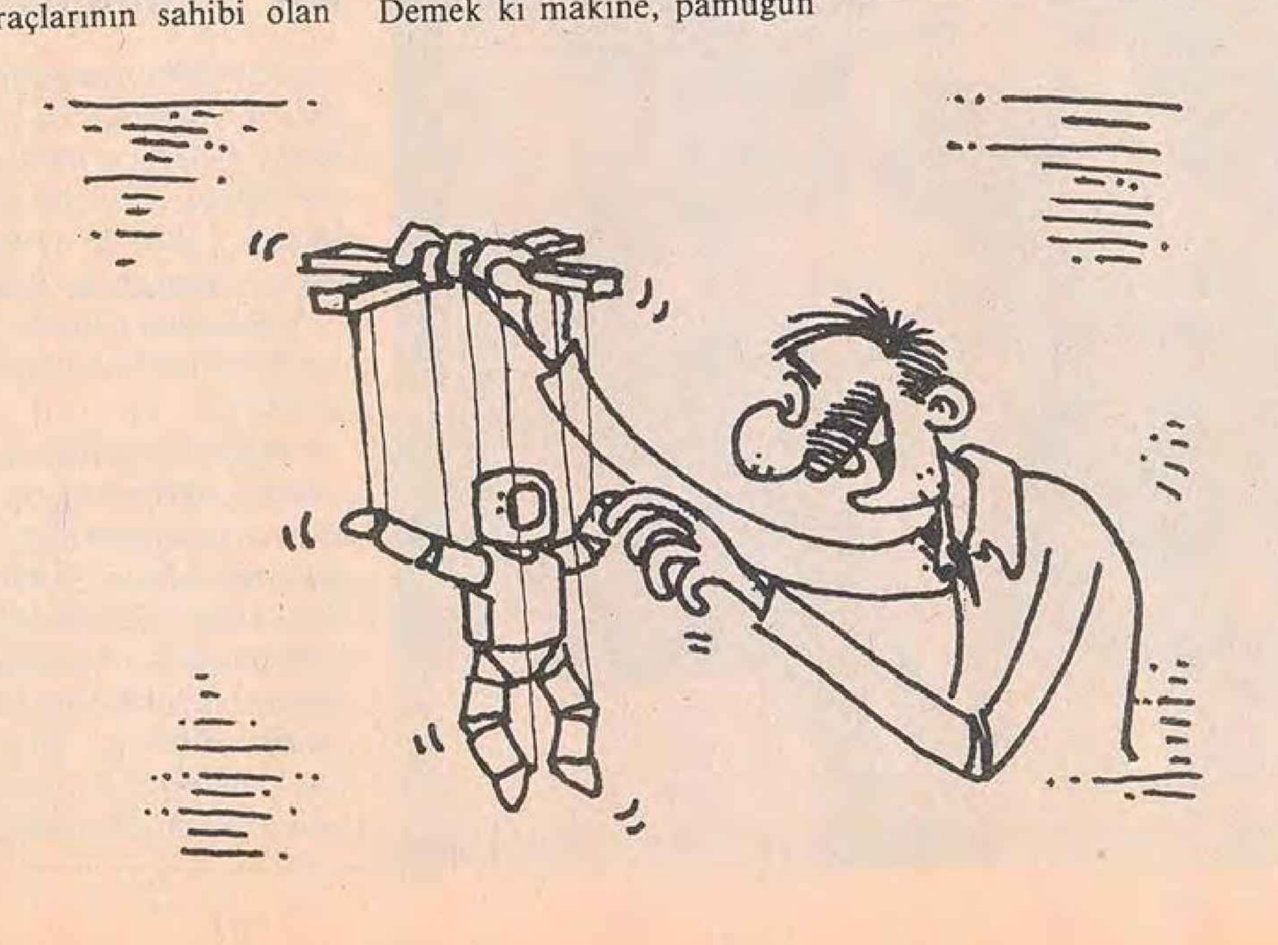
kapitalist tarafından el konulmuştur. Bu bölüme artı - değer dendiğini biliyoruz.

Tüketimi esnasında kendi değerinden daha fazla değerin kaynağı olabilen tek bir meta vardır. Bu da emek-gücüdür.

Pekala biraz da makine üzerinde duralım. Nedir makine? İnsanın iki eli vardır. Aynı anda iki aletle işgörebilir insan. Makine ise üzerinde taşıdığı aletlerle işçinin organik sınırlarını (iki elli olmak gibi) aşmasını sağlayan bir mekanizmadır. Aletler insan tarafından kullanılırken hareketi sağlayan güç insan gücüydü, oysa aletler mekanik aygıtın parçaları haline gelince hareketi sağlayan mekanizma da insan takatının sınırlarından kurtulmuş oldu. Sonuçta "el araçları dev ölçüler içinde tekrar ortaya çıktı."

Makinenin kullanımıyla, değer aktarma devasa bir sıçrama yapar. İlkel bir makinayla pamuk eğiren bir işçi sekiz saatte 100 kilo iplik eğirebiliyorsa gelişkin bir makineyle 500 kilo eğirebilir hale gelir. Demek ki makine, pamuğun değerini ipliğe **aktarma** işinde beş katlık bir sıçrama yaratmıştır. Ama gün boyunca yaratılan değer değişmiş midir? Hayır. İşçi bir günlük emek - gücünün değeri olan üretim kadar bir değer kitlesini, dört saatlik bir çalışmayla yaratmıştır. Diyelim bu ücret 5000 lira olsun. İşçi mesai bitimine kadar dört saat daha çalışacak ve 5000 liralık bir değer kitlesi daha yaratacaktır. Ama kapitalist bunu ödemeyecek ve artı-değer kitlesine el koyacaktır. İlkel makinayla 100 kilo başına düşen yeni değer $5000 + 5000/100 = 1000$ TL. idi. Gelişkin makinayla ise $5000 + 5000/500 = 200$ TL: olur. Toparlarsak; Yeni yaratılan değer emek zamanının bir fonksiyonudur. İşçi sayısı işgününü saat olarak uzunluğu bize toplam emek-zamanını verir. İşçi sayısı ve/veya işgününun uzunluğu değişmeden toplam emek-zamanı, dolayısıyla yaratılan değer kitlesi değişmez. O halde yalnızca gelişkin makineler kullanılması ile aktarılan değer kitlesinin büyümesi gerçekleşince yeni yaratılan değer daha büyük bir ürün kitlesine yayılmış olur. Bunu şöyle bir ifade edebiliriz; makineler mükemmelleştikçe canlı emeğin niteliğini dönüştürdüğü ve değer niceliğini yeni ürüne aktardığı ölü emeğin (daha önce üretilmiş bir yarı mamülde veya makinede veya fabrika binasında billurlaşmış emeğin) kitlesini arttırır.

Tüketimi esnasında kendi değerinden daha fazla değerin kaynağı olabilen tek bir meta vardır. Bu da emek gücüdür.

Şimdi sorulacak soru şu: Makinelerin en gelişmişleri olan robotlar değer yaratamaz mı? Robotun değer yaratabilmesi için yapay insan haline gelmesi gerekir. Bu oluncaya kadar robot bir makinedir ve üretim sürecine sadece kendi değerinden yitirdiği kadarını katabilir. İnsana özgü niteliği, yani emek-işgücünün tüketilmesi sırasında bu gücün günlük değerinden daha büyük bir değer yaratma yetisini elde etmeden üretim sürecine başlangıçta giren değer ile sonuçta çıkan değer arasındaki eşitlik bozulamaz. Yeni değer yaratılmadığı anda da yaratılan değere el koyma olanağı ortadan kalkmış demektir.

Böyle bir yapay "insan" üretilemez mi? Bilimin nelere "kaadir" olduğunu kimse inkâr edemez. Belki bir gün böyle bir şey mümkün olabilecektir. Ama heyhat, kapitalistin istediği, sömürüyü kaldırmanın kendi çıkarına olduğunu algılayamayacak, yani kafasında sosyalizm fikri oluşamayacak bir "işçi" kitlesidir. Bilmem Guguk Kuşu filmini seyrettiniz mi? Orada aşırı saldırgan akıl hastalarının beyninden saldırganlığa neden olan bölüm ameliyatla alınıyordu. Buna tıp dilinde lobotomi deniliyor. Ama lobotomiye uğramış insan tam bir budala olup çıkıyordu. Siz hiç fabrikasında budalalar çalıştıran bir kapitalist gördünüz mü? Benim bildiğim kadarıyla akıl hastahanelerinin önünde sıra bekleyen kapitalist filan yok. Yani insan, her şeyiyle aklıyla, haksızlığa isyan duygusuyla, değiştirme ve dönüştürme tutkusuyla korkaklık ve cesaretiyle insandır. Kısmi insan olamaz. İnsan bir bütündür. Ya insandır, ya değildir.

Bunlar işin yarı şaka, yarı ciddi kısımları. Şimdi çok ciddi olan kısmına geçelim: Bir kapitalist herhangi bir makineyi üretime sokup sokmama kararını verirken makinenin değeriyle, onun yerine geçtiği emek-gücünün değeri arasındaki farkı gözönüne alır. Makinenin değeri, yerini aldığı emek gücünün değerinden daha az olmalıdır. O halde "yapay insanın" değeri ile emekgücünün değerini karşılaştırmak gerekiyor. Uzun hesaba hiç gerek, yok. Bir insan "yapmak" **geleneksel metotlarla** daima daha ucuza gelecektir.

Bir kapitalist herhangi bir makineyi üretime sokup sokmama kararını verirken makinanın değeriyle, onun yerine geçtiği emek-gücünün değeri arasındaki farkı gözönüne alır. Makinanın değeri, yerine aldığı emek gücünün değerinden daha az olmalıdır.

Not:

Son bir nokta. Makineler, robotlar üretim sürecinde emek gücüne olan ihtiyacı azaltmıyor mu? Evet azaltıyor. Ama makineler gerek kendilerinin yapımı için, gerekse üretimde yolaçtıkları gelişmelerle ortaya çıkan yeni alanlar için daha büyük bir emek- gücü ihtiyacı yaratıyor. "İşçi sınıfının dünya nüfusu içindeki payı % 40'ı bulmuştur. Bu oran geçen yüzyılın ortalarında % 5 ile % 10 arasındaydı." (Heinz Jung, Arbeiterklasse - gibt es die noch?, Verlag für Gesselschaftskritik, 1985)

Haydi, haydi Sabonis...

Sabonis'i, pasları, driplingleri ve top alışları ile birinci sınıf bir dış forvet olarak bile düşünebiliyorum.

İlk kez gözüme çarptığında sanırım yıl 1979'du. O yıl S.S.C.B. Genç Milli takımını ünlü Litvanyalı basketbolcu Modestas Paulauskas Avrupa Şampiyonası'na hazırlıyordu. Takıma çağrılan oyunculardan birisi, çok umut vaadeden 14 yaşındaki Arvydas Sabonis'ti.

Sabonis 17 yaşında dünya şampiyonu ünvanını aldı, bu yüzme ve jimnastikte oldukça sık rastlanan bir olay olsa da, basketbolda nadiren olabilir.

Hiç kuşkusuz, yalnızca bir pivot olarak değil, basketbol ve spor dünyasında bir yıldız olarak Sabonis gelmiş geçmiş Sovyet basketbolcularının en iyisidir.

Boyu 2.20 cm. kolları çok güçlü olmasaydı, bu kadar iyi bir koşucu da olmasaydı, çarpıcı sezgisi, şaşırtıcı pasları ve bütün sahayı gözleyebilme yeteneğiyle mutlaka bir gard olarak yıldızı parlardı. Tekniği ve diğer nitelikleri onu oyunun beyni ve yöneticisi yapardı.

Sabonis'i pasları, driplingleri ve top alışları ile birinci sınıf bir dış forvet olarak bile düşünebiliyorum. Bu, başarısının tek nedeninin boyu olmadığını gösteriyor. Boyu yalnızca iki metre ya da birazcık daha az olsaydı bile, oyunun her yerinde nefis bir basketbolcu olurdu.

Sabonis'in oyunu seyircilerin gözlerine hoş geliyor ve onları heyecanlandırıyor. O sahneye çıkar çıkmaz, basketbol popüler bir ulusal spor oldu. Önemsiz maçlar bile büyük bir kalabalık önünde oynanıyor. Belirtmek gerekir ki, uygarlık geliştikçe daha karmaşık, hızlı, erkekçe ve sevilen oyunlar öne çıkıyor ve bu özellikle basketbol için geçerli. Basketbolda skor, beklenmeyen sonuçlar ve oyunun estetiği çok yüksek düzeyde. Basketçilerin iyi görünümleri kadar, eğitimleri ve kültürel düzeylerinin yükseklikleri ile tanınmış olmalarına şaşmamak gerek.

Sabonis olgusu, sahne ve perdenin yıldızlarıyla kıyaslanabilecek bir izleyici topluluğunu çekiyor. Yakın zamana kadar basketbola ilgi göstermeyen televizyon izleyicileri, Sabonis'in oynadığı maçları heyecanla izliyorlar.

1982'de, 17 yaşında onu Dünya Şampiyonası'na götürdüğüm zaman bir çok insan bu tempoyu kaldırmak için Sabonis'in çok genç olduğunu düşünerek hayrete düşmüştü. Kafa yapısı ve tavırları açısından gerçekten tecrübesiz bir delikanlı olsa bile hızla olgunlaştığını ve çok yetenekli olduğunu görebiliyordum.

Artık Sabonis olgunlaşalı çok oluyor. O, yalnızca kendisi yıldız olduğu için değil, korkunç bir takım ruhu taşıdığı için büyük bir oyuncu. Takımı, Sabonis'in herşeyi. Genel olarak pivot takımına ve arkadaşlarına hizmet eder ve Sabonis bunu herkesten iyi yapıyor. Hem atakları, hem karşı atakları yönlendiriyor. Sabonis olmasa Kaunas hiç bir yalnızca kendisi için oynayan birisi olsaydı, zaten bu kadar iyi bir sporcu olamazdı.

Bir şey daha. Sabonis yalnızca takım içinde değil, genel olarak yaşamında da aynı yaklaşıma sahip, kollektiviteden, takım ruhundan yana. Kazanmak için hep birlikte koşmak gerektiğini biliyor. Tabii, bütün bunlar içinde bulunduğu ortamın psikolojisinden ve geleneksel takım ruhundan kaynaklanıyor. Buna hocalarının ve takım arkadaşlarının da katkısı büyük. İşte bu sayede yabancı takımlara karşı oynadığımız zaman kritik anlarda çok büyük bir üstünlük sağlıyoruz.

kontratak takımıyla başedemez. Ondaki takım ruhu tüm ekibin işine yarıyor. Onlara perde koyuyor, rakiplerinden sıyrılmalarına yardım ediyor ve oynayabilecekleri alanları genişletiyor. Bütün 40 dakika boyunca içerde kaldığı halde, oyunda başı çeken Sabonis oluyor. Adaleli, geniş omuzlu, iyi bir sıçrayıcı ve as olarak bütün yeteneklerini takımına adıyor.

Rakip takımların en iyi oyuncuları, genellikle iki kişi birden onunla başa çıkmaya çalışıyorlar. Kabalıkla, bazen de düpedüz saldırganlıkla onu durdurup oynamasına izin vermiyorlar. Ama Sabonis kontratak takımıyla başedemez.

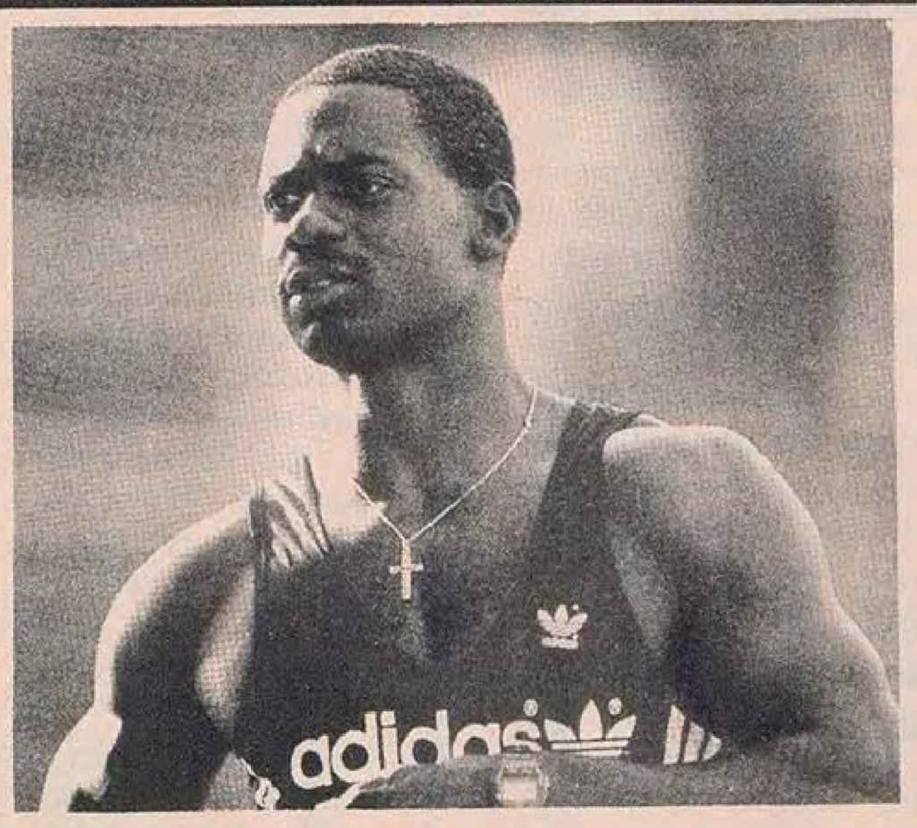
Sabonis'in beklenmedik anlarda sinirlendiği bir gerçek, bazen bu oluyor. Kendisine çok yüklense bile, arkadaşlarının hatalarını affetmiyor. Arada bir onlara bağırdığı bile oluyor, bu sinirlendiği ya da yıldız olarak sivrilmeyi istediği için değil, yapılan hatalar oyuna zarar verdiği için. Kazanma mücadelesinde bütün takımı biraraya getiriyor ve kendisinden verebileceği hiçbir şeyi esirgemiyor. Sanki kendine her zaman şunu söylüyor: Haydi, Haydi Sabonis...

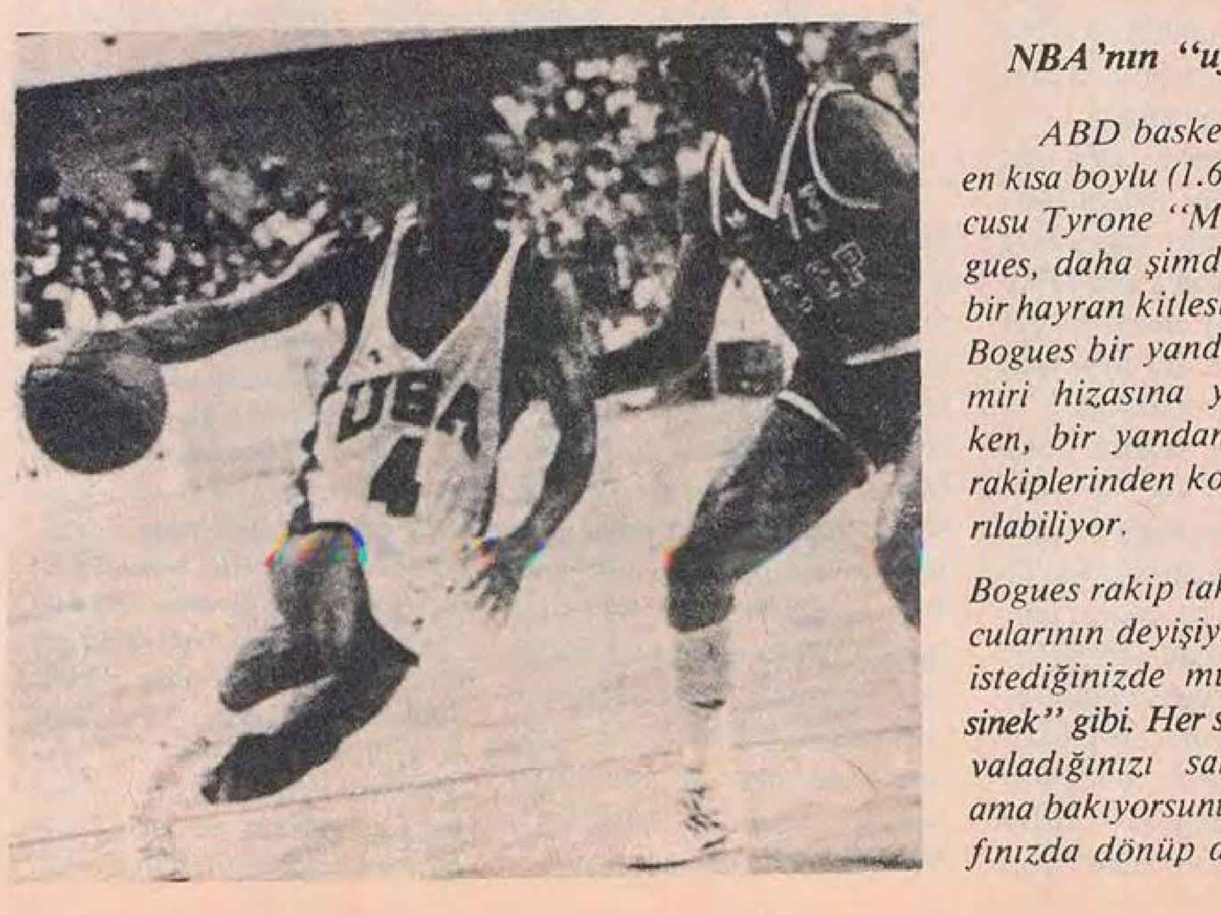
Alexander Gomelsky
S.S.C.B. Basketbol Milli Takımı Çalıştırıcısı

KISA... KISA... KISA... KISA... KISA... KISA... KISA... KISA... KISA...

TASS'a göre yılın sporcusu

Sovyet TASS ajansı geleneksel "dünyada yılın sporcusu" anketinin sonuçlarını açıkladı. TASS'ın 31 ülkede düzenlediği anketlerin sonucuna göre ilk sırada, 100 m.'de inanılmaz dünya rekorunun -9.83 saniye- sahibi Kanadalı atlet Ben Johnson geliyor. Johnson'u İrlandalı bisikletçi Stephen Roche, dünya jimnastik şampiyonu Sovyet Dmitri Belozarçev ve F.Alman tenişçi Steffi Graff izliyorlar.

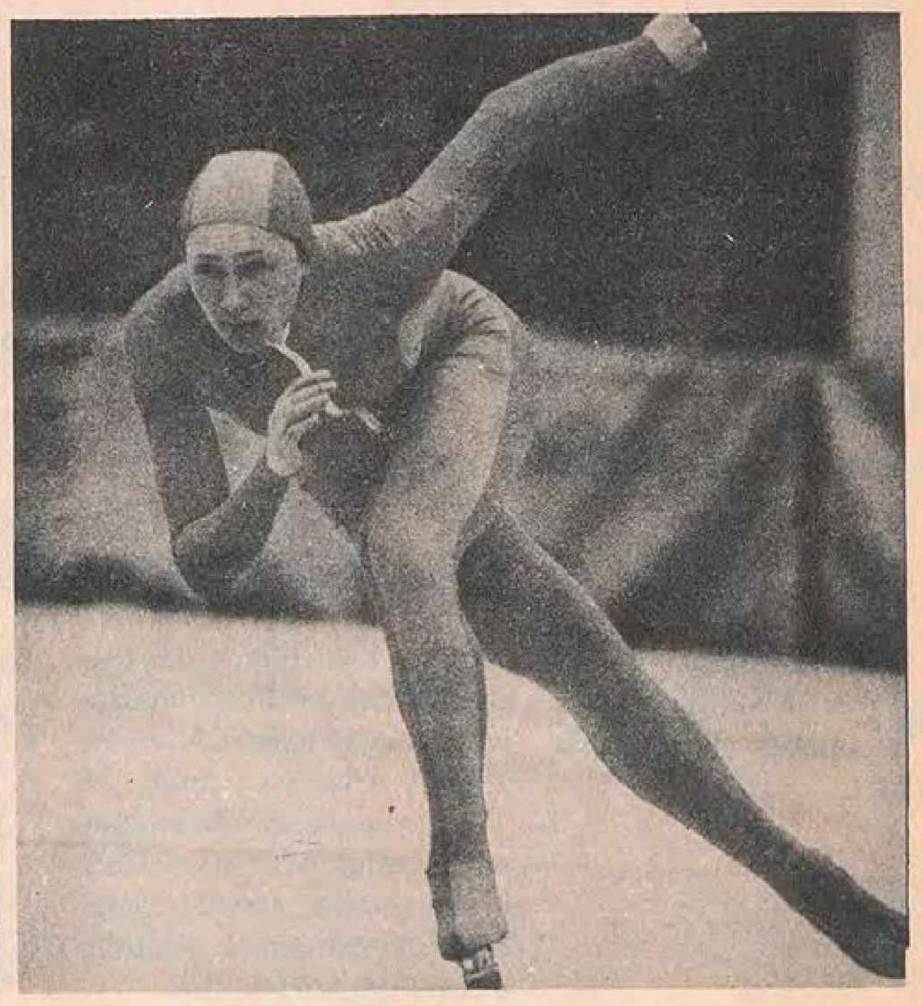

NBA'nın "ufaklığı"

ABD basketbol liginin en kısa boylu (1.60 m.) oyuncusu Tyrone "Muggsy" Bogues, daha şimdiden büyük bir hayran kitlesi oluşturdu. Bogues bir yandan pota demiri hizasına yükselebilirken, bir yandan da cüsseli rakiplerinden kolaylıkla sıyrılabiliyor.

Bogues rakip takımın oyuncularının deyişiyle "uyumak istediğinizde musallat olan sinek" gibi. Her seferinde kovaladığınızı sanıyorsunuz, ama bakıyorsunuz gene etrafınızda dönüp duruyor.

Kış Olimpiyatlarına doğru...

Olimpiyatlar günümüz dünyasında barışa, halklar arasında dostluk ve kardeşlik ilişkilerine getirdiği katkı açısından spor alanındaki birincil önemin yanı sıra sosyal bir önem de taşır. Bu nedenle dünya kamuoyunda olimpiyat oyunları her zaman büyük yankı uyandırır ve tüm ülkelerde büyük ilgi ile izlenir.

Biliniyor, modern olimpiyat oyunlarının ilki 1896'da eski olimpiyatların beşiği olan Atina'da düzenlendi. Ondan bu yana her 4 yılda bir yapılmakta. Ancak II. Dünya Savaşı sırasında 3 defa aksadı.

Başlangıçta oyunların kapsamında buz sporları yoktu. 1908 Anvers yaz olimpiyatlarında artistik patinaj da programa konmuştu. Özellikle Anvers'de gördüğü rağbet üzerine ayrı bir kış olimpiyatı organize edilmesi fikri gelişti. Ve ilk kış olimpiyatları 1924'de Fransa'nın Chamonix kış sporları merkezinde düzenlendi. Ondan bu yana her 4 yılda bir, esas olimpiyat oyunlarının - ki yaz olimpiyatları da deniyor buna - yanı sıra bir de kış olimpiyatları yapılmaktadır. Sürekli olarak katılan ülke ve sporcu sayısı da artış kaydetmektedir. Bundan önce ABD'nin Lake Placid kış sporları merkezinde düzenlenen oyunlara 37 ülkeden 1283 sporcu katılmıştı. 1984 Sarayevo oyunlarına ise 49 ülkeden 1500'ü aşkın sporcu katıldı.

Tabii bu sayılar yaz olimpiyatlarınınki ile kıyaslandığında bir hayli düşük kalmaktadır. Bunun da nedeni son derece açıktır. Bu gün dünyanın pek çok ülkesinde iklim şartlarının doğal sonucu olarak kış sporları yapılmaktadır. Ayrıca kış sporları bir anlamda pahalı sporlardır. Bir diğer deyişle yaz sporlarından daha çok tesis ve malzeme gerektirir. Bir örnek verecek olursak dünyanın kişi başına düşen gelir bakımından en gerilerde olan bir kısım Afrika ülkelerinden özellikle uzun mesafeli mukavemet koşularında ve arazi koşullarında dünya çapında birinci derecede atletler çokça çıkabilirken, kış sporlarında bu koşunun dengi sayılabilecek mukavemet yarışlarının önde gelenleri ya SSCB, DAC, Çekoslavakya gibi gelişkin sosyalist ülkelerden ya da bu sporun geleneksel bir yere sahip olduğu zengin İskandinav ülkelerinden çıkmaktadır.

Türkiye kış sporlarının pek az yapıldığı bir ülkedir. Oysa ülkede kış sporları için iklimin müsait olduğu bir hayli yöre vardır. Ama geleneksel olmayan ayrı bir sporun yaygınlık kazanabilmesi için maddi ve manevi teşvike ihtiyacı vardır. Oysa Türkiye'de burjuvazi için toplumsal bir olgu olan sporun yaygınlaşması değil, parasal bir olgu olan daha fazla kârdır. Bu nedenle de doğrudan kâr sağlamasa bile getirdiği şöhret kulüp yöneticilerinin kâr hanesine yazılan futboldan başka spora Türkiye'de yer bırakılmamaktadır. Sarayevo oyunlarını tüm dünya ilgi ile izlemişti. Bizim boyalı basın ise, böyle bir olay var mıymış,yok muymuş umursuzca birkaç sıradan haber verip fotoğraf yayınlamakla yetinmişti. Hatta oyunlara katılmış Türkiyeli sporcuların varlığından bile habersiz gözükmüştü. Türkiyeli sporcular katıldıkları bir kaç yarışmada son sıralardan öteye gidememişlerdi. Ne ki Erzurum Sarıkamış havalisindeki bir kaç köhne tesisten başkasının olmadığı - Uludağ'daki sosyetenin sayfiyesini katmıyoruz - Türkiye'de, sporculardan başkasını beklemek haksızlık olur.

Kış olimpiyatlarında 7 spor dalı bulunmaktadır. Bunlar içinde başlıca ikisi oyunların belkemiğini meydana getiriyor; Kuzey disiplini yarışmalar ve Alp disiplini yarışmalar. Arazi durumu bakımından yapılan bu tasnife göre Kuzey disiplini arazi yarışmaları, Alp disiplini ise bayır yarışmalarını oluşturuyor. Bunlara ı[illegible]eten en çok ilgi çeken dallardan birisi de buz hokeyi. Kuzey disiplini yarışmalarında genellikle söz sahibi olanlar sosyalist ülkeler ve İsveç - Norveç - Finlandiya, Alp disiplininde söz sahibi olanlar ise çoğunlukla Alp dağlarını bölüşen ülkeler ve ABD. Buz hokeyi ise kesinlikle Sovyetler Birliği'nin hegemonyasında. Sovyetler Birliği Sarayevo'da hiç yenilmeden şampiyon olurken 50 küsür maçtır süregelen yenilmezlik ünvanını da korudu. Ve geçen olimpiyatlarda ABD'ye kaptırdığı birinciliği geri aldı. Böylece 1956'dan bu yana yapılan olimpiyatlarda 6. buz hokeyi şampiyonluğunu kazanmış oldu.

SSCB ve DAC için bir ilginç nokta şimdiye kadar olimpiyatlarda aldıkları madalyaların toplamıdır. SSCB ilk 6, DAC ise ilk 9 olimpiyat oyunlarına katılmamışlardır. SSCB toplam 14 olimpiyatın son 8'inde toplam 165 madalya, DAC ise son 5'inde 85 madalya almış olmaktadırlar. Bir kıyaslama için söyleyelim, bu iki sosyalist ülke katılmazken madalyaları kendi aralarında paylaşmak imkanına sahip kapitalist ülkelerden bir ABD'nin tüm oyunlarda aldığı madalya sayısı sadece 117'dir. Yine kapitalist ülkeler içinde en ön sırayı tutan Norveç'in toplam madalyası 163'tür. Kısaca bu tablo sporun halk sağlığı ve neslin gelişmesi için toplumsal bir olgu olarak ciddiyetle ele alındığı, gerekli yatırımlarla ve teşviklerle yaygınlaştırıldığı sosyalist ülkelerde çok daha hızlı geliştiğini bir kere daha kanıtlıyor.

KIŞ OLİMPİYATLARI MADALYA TABLOSU

	Altın	Gümüş	Bronz	Toplam
SSCB	68	48	50	166
NORVEÇ	54 (23)	57 (29)	52 (25)	163 (77)
ABD	40 (24)	46 (26)	31 (14)	117 (64)
İSVEÇ	32 (19)	25 (14)	29 (17)	86 (50)
DAC	30	26	29	85
FINLANDIYA	29 (15)	42 (26)	32 (20)	103 (61)
AVUSTURYA	25 (18)	33 (20)	30 (20)	88 (58)
FAC	24 (16)	22 (16)	21 (16)	67 (48)
İSVİÇRE	18 (13)	20 (13)	20 (13)	58 (39)
KANADA	14 (7)	10 (8)	15 (8)	39 (23)
FRANSA	12 (8)	10 (9)	15 (10)	37 (27)
HOLLANDA	10 (9)	15 (12)	10 (9)	35 (30)
İTALYA	12 (10)	9 (9)	7 (6)	28 (25)
B.BRİTANYA	7 (4)	4 (-)	10 (-)	21 (4)
ÇEKOSLOVAKYA	2 (2)	7 (6)	11 (9)	20 (17)

Kış Olimpiyatlarından Notlar...

- Kış Olimpiyatlarının ilki 1924'te Chamonix'de yapıldı. Ancak daha önce 1908 ve 1920 yaz olimpiyatlarında artistik patinaj - 1920'de ayrıca buz hokeyi - yarışmaları yapılmıştı. Yukarıdaki tablo bu yarışmaların madalyalarını da ihtiva ediyor.
- İkinci Dünya Savaşı sonrasında, 1968'e kadarki olimpiyat oyunlarında DAC (Demokratik Alman Cumhuriyeti) ve FAC (Federal Almanya Cumhuriyeti), Almanya adı altında tek bir karma takımla temsil edildiler. Tablodaki FAC madalyaları, bu karma takımın kazandığı madalyaları da ihtiva ediyor.
- SSCB ilk defa 1956'da Cortina d'Ampezzo (İtalya)'da yapılan 7. Kış Olimpiyatlarına katıldı. Parantez içinde verilen sayılar o olimpiyat oyunlarından bu yana ülkelerin kazandıkları madalyaları gösteriyor. Böylece daha gerçekçi bir kıyaslama yapılması mümkün oluyor.
- DAC 1968'de kış olimpiyatlarına kendi takımıyla katıldı. Ancak görülüyor, sadece son 5 olimpiyatta DAC'nin kazandığı madalyalar onu SSCB'nin arkasından ikinci sıraya çıkarıyor. Üstelik ötekilerden 3 olimpiyat eksiğiyle...

Filistin: İşgal

Baştarafı 1. Sayfada

önerilerinin, örneğin Filistin halkının gerçek temsilcisi FKÖ'yü tanımayarak Ürdün aracılığıyla Filistinlileri anayurtlarında güdüm altında tutmayı amaçlayan 1982 tarihli "Reagan planı"nın, yine bu doğrultuda işbirlikçi Arap yönetimlerinin de elbirliğiyle kotarılan 1985 Amman anlaşmasının vb. de olumsuz rolü oldu. Ne ki geçtiğimiz yılın Nisan ayında sürgündeki parlamento niteliğindeki Filistin Ulusal Konseyi'nin Cezayir'de yapılan 18. Oturumu direniş hareketi içerisindeki birliği zayıflatıcı olumsuz siyasi ve örgütsel gelişmeleri büyük ölçüde noktaladı. Hemen tüm Filistin örgütleri tarafından anayurt topraklarında birlikte mücadele gereğine ve aynı şekilde bu topraklardaki ve sürgündeki mücadelenin birlikteliğinin gözetilmesini vurguladı. Oturumun en önemli iki siyasi sonucu Filistin hareketinin istikrarlı bir biçimde, anti-emperyalist temelde birliğinin sağlanması ve Filistin, dolayısıyla Ortadoğu sorununun çözümü için uluslararası bir konferans toplanması formülünün desteklenmesi oldu. Sovyetler Birliği'nin sürekli gündeme getirdiği bu formül ABD ve İsrail tarafından hoşnutsuzlukla karşılanırken, bölgedeki ABD müttefiki Arap yönetimlerince de soğuk karşılandı. Bununla birlikte Filistin halkının on yıllardır nice evladı pahasına kararlılıkla sürdürdüğü davası, artık başka yoldan bir çözümün mümkün olamayacağını da açıkça gösteriyor. Cezayir Oturumu kararına göre Filistinli'ler B.M. Güvenlik Konseyi'nin daimi üyelerinin ve FKÖ de dahil olmak üzere ilgili tüm tarafların eşit katılımıyla B.M. çerçevesinde ve gözetiminde bir uluslararası konferansın toplanmasını istiyorlar. 'BM'de Filistinliler ve Ortadoğu ile ilgili çatışma ve konularda Filistin halkının davasının ne denli ezici bir çoğunlukla desteklendiği göz önünde tutulursa, böyle bir konferansın toplanmasının kaçınılmaz olarak gündeme gelmesi, bir başka deyişle bugüne dek ABD ve İsrail tarafından "terörist" ilan edilen FKÖ'nün Filistin halkının gerçek temsilcisi olarak tanınması kaçınılmazdır.

İşte bugün Gazze'de ve Batı Kıyısı'nda, Filistin göçmen kamplarında alabildiğine yoğunlaşan İsrail saldırıları bu kaçınılmazlığın hırçınlığını yansıtmaktadır. 24 Ocak Emperyalizme ve Siyonizme Karşı Arap Halklarıyla Dayanışma Günü bu yıl tüm dünyanın tanık olduğu üzere işgal altındaki topraklarda Filistinlilerin kadın, erkek çoluk çocuk, yaşlı genç topyekün direnişiyle geçmiştir, bu direnişin zaferi de mutlaka gelecektir.

Kimin korkusudur

Baştarafı 1. Sayfada

Dokunulmaz sayılmış milletvekilleri için cesaret konusu olan şeylerin, keyfiyet karşısında hiç bir dokunulmazlığı ve hatta can güvenliği dahi bulunmayan milyonlarca **birey** için ne sorunu olduğu besbellidir. Demokrasinin temel varsayımları üzerine yüksek sesle düşünmek "fiilen yasak" kapsamındadır ve bu yasağın işleyip işlemeyeceği, yığınların durumuyla ilgilidir.

Yığınların durumu ne merkezdedir? Üstüne en çok spekülasyon yapılan konu da budur. Yığınların politikadan, dolayısıyla aktif mücadeleden uzak, çaresiz ve korkak, edilgen bir bekleyiş içinde bulundukları ve demokrasiye ilişkin umutların da bu durumdan dolayı filizlenemediği, çok sık söylenmektedir. Bu tespitlerde gerçeklik payı yok değildir. Ancak, asıl bilincinde olunması gereken, yığınların bu durumunu yaratıp muhafaza eden faktörlerdir. Gerçekte halk yığınları kendilerine ait bir korkuyu ve çaresizliği yaşamıyorlar. Asıl çaresiz olan ve büyük olduğu için de en küçük bir demokratik kıpırdanıştan ecelinden korkar gibi korkan, siyasal rejimin kendisi ve onun sınıfsal içeriği olarak tekelci burjuvazidir. "Kürt meselesi" diye bir **mesele,** küçük bir grev ya da bir öğrenci boykotu ya da sadece hukuktan ve insan haklarından sözedilmesi, kısaca demokrasi sorununu, temel varsayımlarından tutup tartışan her yaklaşım, tekelci burjuvazinin ve rejimin "bıçak sırtı" keyfine turp sıkmaya kafi gelmektedir. Rejimin bütün projeleri de zaten, yığınların korkaklığına ve suskunluğuna bağlanmıştır; bu suskunluğun her hangi bir yerden yırtılıvermesi bütün projeleri altüst etmeye kafi gelmektedir. Egemen siyasal konumundan ötürü sahip bulunduğu maddi ve manevi mekanizmalar aracılığıyla tekelci burjuvazi, kendi açmazını ve korkusunu halk yığınlarına "devretmekte", halk yığınları da, özünde çaresiz ve korkak olmadıkları halde, başkasına ait bir korkuyu yaşamaya devam etmektedirler.

Bütün toplum, başkasına ait bir korkuyu yaşıyor da gençler yaşamıyor olabilirler mi? Hatta belki gençler içine doğdukları bir korkuyu doğal durummuş gibi yaşamaktadırlar. Bu korkuyu gerçek sahiplerine iade etmeksizin demokrasiye ve daha ileri amaçlara doğru tek bir adım dahi atılamaz. Milletvekillerinin belki konuşabilmek için cesarete ihtiyaçları olabilir. Ancak halk yığınları ve bu yığınların kopmaz bir parçası olan gençlik için aslolan cesareti değil, durmakla harekete geçmek arasındaki derin anlam farkının bilincinde olmaktır.

Öğrenci düşmanlığı

Baştarafı 1. Sayfada

Sanki dernek yönetici ve üyeleri, illegal örgüt yönetici ve üyeleriymiş gibi hava yaratılmıştır. Polisin öğrencilere yönelik saldırıları da, basının yarattığı bu hava içerisinde yoğunlaşmıştır.

8 Ocak günü İTÜ Gemi İnşaat Öğrenci Derneği üyeleri, kültür sanat faaliyetlerini merkezi denetime alan İTÜ kültür sanat yönetmeliğine karşı seslerini duyurmak için Rektörlük önünde bir basın toplantısı yaptılar. Ancak üniversite yönetmeliğini savunmak, siyasi polisin üstüne vazifeymiş gibi, "akrep silahlı" sivil polisler basına açıklama yapan öğrencileri yerlerde sürükleyerek 1.Şube ekip otolarına attılar. Gözaltında tartaklanan bu öğrenciler, haklarında hiç bir soruşturma iddiası bile ileri sürülmeden serbest bırakıldılar. Bu keyfi gözaltıların sadece bir örneğiydi. 9 Ocak günü İTÜ'ye bağlı fakültelerde 1 günlük yemek boykotu ile bu "saldırı" kınanıyordu.

11 Ocak günü Feriköy öğrenci yurdunda gözaltına almaları protesto için öğrenciler oturma eylemi yaptılar. Yurt müdürü de idare - polis dayanışmasına katılıyor 6 öğrenci için soruşturma açıyordu. Ancak 12 Ocak günü de öğrencilere yönelik baskılar devam etti. Basının öğrenci derneklerine yönelik yayınlarını tekzip etmek ve baskıları kınamak amacıyla milliyet gazetesi önünde bir basın toplantısı yapıldı. 100'e yakın öğrenci ve gazeteciler açıklamayı dinlerken, siyasi polis coplatekmeyle öğrencileri dağıtıyor ve 9 öğrenci gözaltına alınıyordu. Tabii bunlarda 24 saat sonra bir kovuşturma bile olmadan ellerindeki ayaklarındaki morluklar ile serbest bırakılıyordu. 14 Ocak'da İstanbul Üniversitesi merkez yemekhanesinde Marmara Basın - Yayın Y.O. ve İ.Ü İşletme Fakültesi yemekhanesinde öğrenciler 1 günlük yemek boykotu yaptılar, attıkları sloganlar ile işbirliği ve baskıları kınadılar. 16 Ocak günü İzmir'de 100'den fazla öğrenci "tetkik için " gözaltına alınıyordu. Tabii hepsi 24 saat geçmeden serbest bırakılıyordu. 19 Ocak günü ise siyasi polisin sadece üniversite yönetmeliklerini değil yurt yönetmeliğini de savunduğu ortaya çıktı.

Bursa'da Yurt-Kur'a ait Orhangazi öğrenci yurdunda kalmakta olan Uludağ Üniversitesi'nde okuyan 5 öğrenci "disiplinsizlik" nedeniyle yurttan atıldılar. Bu durumu kınamak için, atılan öğrencilerden üçü 19 Ocak günü yurt bahçe kapısına kendilerini zincirle bağladılar. Tabii Bursa Siyasi Polisi tarafından hemen gözaltına alınan öğrenciler bu sefer, mahkemece tutuklanıyorlardı. Ankara SBF'de ise dernek başkanı okul içinde GENÇLİK DÜNYASI sattığı için siyasi polis tarafından tartaklanıyor ve okul idaresi disiplin soruşturması açıyordu.

Sinema bileti sattığı için öğrencilerin disiplin cezaları aldığı, SBF'de gazete satılması - okunması yasağını koyan idarenin savunucusu yine siyasi polis oluyordu. Sadece Ocak ayından alınan bu rastgele örnekler bile idare - polis işbirliğini açıkca gösteriyor.

YÖK patronu Doğramacı'nın ve ANAP'lı Adnan Kahveci'nin Ocak ayında basında çıkan demeçleri, bütün yapılanların perde arkasına ışık tutan nitelikte "Öğrenci dernekleri yerine doğal üyeliği getiren güdümlü öğrenci kuruluşlarının kurulması gerektiğini" söylüyorlar. Böylelikle bu kuruluşların temsilcilerinin fakülte yönetim kurullarında yer alabileceklerini belirtiyorlar.

Geçen yılki dernekleri tasfiyeye yönelik girişimler, bşarılı Nisan direnişleriyle püskürtülmüştü. Son aylardaki, ajanlık teklifleri, yaygın disiplin soruşturmaları, polisin keyfi gözaltıları, tartaklamalar ile öğrenciler ve öğrenci dernekleri üzerinde terör estiriliyor. Planlarını rahat uygulamak için sindirme politikaları izleniyor. İdare - polis işbirliği ve basının uydurma sansasyonlarıyla siyasal iktidarın öğrenci dernekleri yerine, güdümlü öğrenci kuruluşlarını geçirmesine zemin hazırlanıyor.

Bir yandan sinema bileti satana, gazete okuyana, dilekçe verene disiplin cezaları... diğer yandan -sözde- YÖK'te değişiklik, "Çan eğrisi", 3 derse af gibi elma şekerleri dağıtılıyor.

YÖK'ün elle tutulur yanının kalmadığı, kamuoyu ve geniş öğrenci yığınlarınca iyice anlaşıldı. Öğrenci derneklerinin "Atılmalara, har(a)çlara, vizelere son, YÖK kaldırılsın" kampanyası vb. etkinliklerinin ve özerk - demokratik üniversite mücadelesinin önü tıkanmak isteniyor. Teşhir olan YÖK sözde değişiklikler ile allanıp pullanmaya çalışılırken güdümlü öğrenci kuruluşları ile öğrencilerin dernekleri ellerinden alınmak isteniyor. Derneklerde illegal örgüt yaratmaya meraklı burjuva basını, idare ve polisin "zemin hazırlama" çabalarının baş destekçisidir. Ancak, İstanbul öğrenci derneklerinin 15 Ocak tarihli ortak açıklamasında belirtildiği gibi "öğrenci derneklerini hedef ve amaçlarından saptıracak her türlü girişim, karşısında yine öğrenci derneklerini bulacaktır."

Can Yücel

Baştarafı 1. Sayfada

12 Eylül yaprak dökümünün elbette dökülmemiş kalan yaprakları vardır. Kimilerine göre bunlar çıplak dağların üzerinde çok çirkin görünüyor olabilirler.

Göreceksiniz, Türkiye çok duyarlı bir şiire gebedir. Yeterki gençler hem genç hem ihtiyar olabilsinler. Çünkü Türkiye bir düşistan ve çocukistandır. Hepimiz çocuğuz. Çocuk olmayı bilelim. Sevişelim, şiiri de onun için sevelim. Şiir en büyük tabancamızdır. Yani sanat Etik, Estetik ve tetiktir.

DUYURU

Bir yıldan beri çalışmalarını sürdüren Almanya'daki "Siyasi Tutuklularla Dayanışma Komitesi" Mart ayı sonunda, Türkiye Cezaevlerini konu alan bir sergiyi yurtdışında açıyor. Komite Türkiye'li dostlarından karikatür resim elişleri, mektup v.b. ürünleri bekliyor.

Yazışma Adresi:
Siyasi Tutuklularla Dayanışma Komitesi Adına

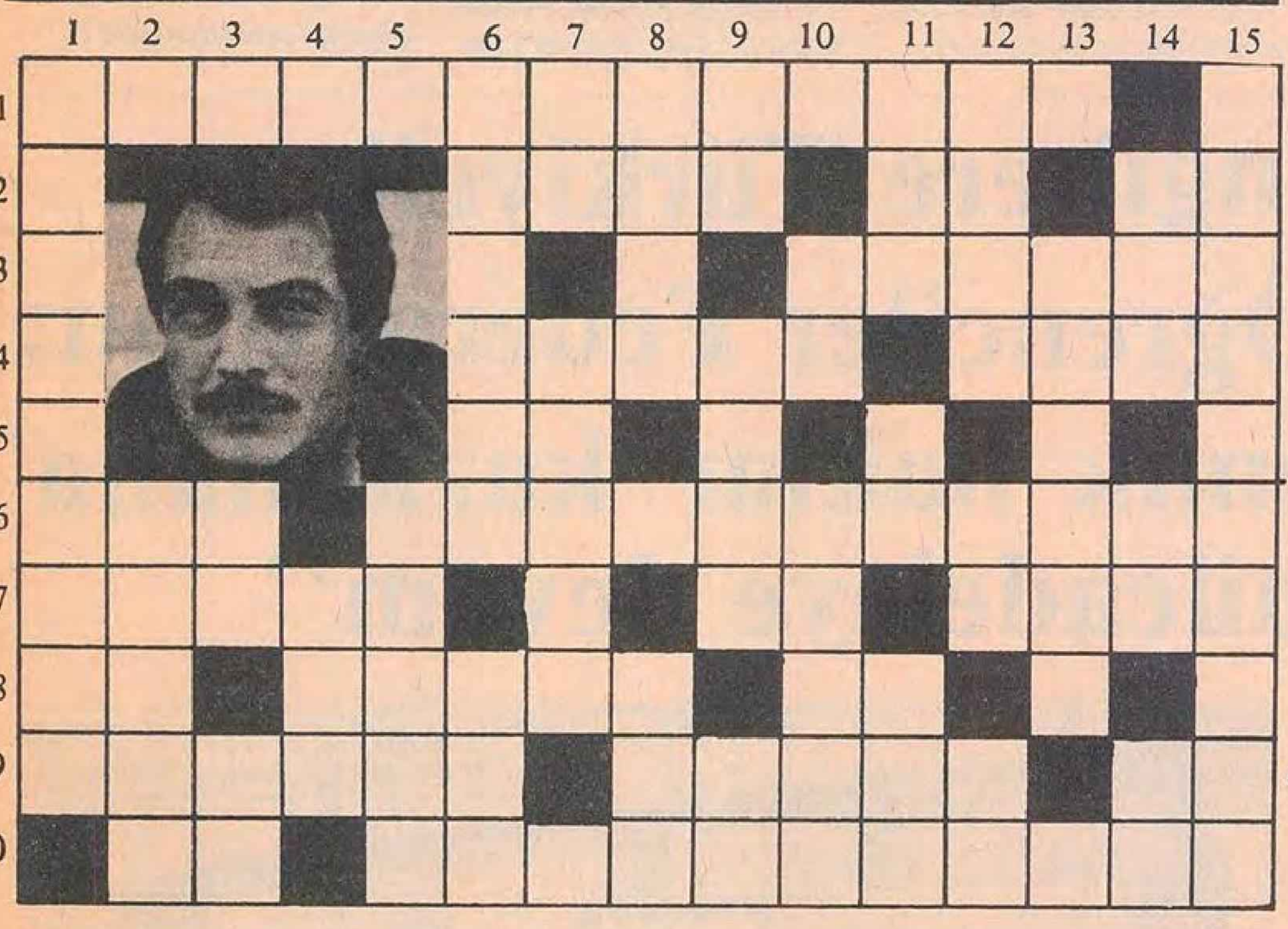
Anna Schmidt
Postlagerkarte 063281 C
1000 Berlin 36.

Avrupa'da

Baştarafı 1. sayfada

Aynı zamanda başarılı bir rock şarkıcısı olan "Avrupa'da yılın futbolcusu" Ruud Gullit bu vesileyle kendisine verilen "altın top"u Nelson Mandela'ya ithaf ettiğini açıkladı. Mandela'yı kendisine örnek aldığını belirten Gullit: "Nelson Mandela'yı unutmamalıyız. Onun hayatını büyük bir davaya, adaletten yana ve ırk ayrımına karşı büyük bir davaya adaması müthiş bir şey. Onun davası benim de davamdır. Herkesin onu hep hatırlamasını istiyorum" dedi. Ruud Gullit gazetecilerin ilk kez bir futbolcusunun "altın topu"nu siyasi görüşleri doğrultusunda bu şekilde kullandığını belirtmeleri üzerine de şunları söyledi. "Neden olmasın? Bu da dünyanın sorunları üzerine düşünmenin bir vesilesidir. Bu problemleri çözemezsek, onları çocuklarımıza yüklüyoruz demektir. Oysa zaten uğraşacakları pek çok problem var."

BULMACA

Soldan Sağa: 1- Dostlar Tiyatrosu'nun "Bay Puntila ile uşağı Matti" adlı oyununu oynadığı ünlü Alman oyun yazarı, şair, tiyatro yönetmeni ve kuramcısı. 2- (1922 Erzurum) Bir ekonomistimizin soyadı... Bir haber ajansı... Gökteki dede. 3- Toz kömür, çimento karıştırılarak yapılan tuğla... 4- Uzatma... İki devlet arasında yapılan yazışma. 5- Sodyum'un simgesi... 6- Büyük göçebe çadırı...(1904-1973) 1971 Nobel Edebiyat Ödülü'nü almış Şili'li ozan... 7- Tehlikeli durum... Bir soru sözü... Gündelikçi... 8-Asker... Bir geminin diğer bir gemiden, limandan uzaklaşması... Kalay'ın simgesi... 9- Hekim bıçağı... Üç ya da dört bölümlü bir yada iki çalgı için yazılmış beste... Su... 10- Kıl, tüy... "Berci Kristin Çöp masalları" ve "Gece Dersleri" gibi eserleri olan Eylülist yazarımız.

Yukarıdan Aşağıya: (1770-1827) Kökünü Haydn'la Mozart'ın klasik geleneklerinden alan müziğiyle Fransız Devrimi'nin ülkülerinde dile gelen yeni hümanizm ruhunu yansıtan ve 9. Senfonisiyle ünlü Alman müzikçi... 2- Maaşların derecelerini gösteren cetvel... 3- Utanma... Bir gösterme sıfatı... 4- Lezzet... 5-Nikolay Ostrovski'nin bir roman kahramanı... 6- Vücudu renkli, kayalık yerlerde yaşayan beyaz etli bir balık... Mesafe... 7- Türkiye'nin plaka işareti... Dört bölükten kurulan asker birliği... 8- "Kavgacı Siyam Balığı"nın diğer adı... İsyankar. 9- Radon'un simgesi... Fransa'da bir şehir... Trabzon'un bir ilçesi. 10- Beliryum'un simgesi... Obje... 11- Komşu... Demir'in simgesi... Sofra bezi... 12- Hıyanet eden... Bir nota... Bir cetvel türü... 13- Kır bekçisi... 14- Avrupa Ekonomik Topluluğu... İki anlamına gelen Latince bir kelime... Bir nota... 15- Ömer Kavur'un Yönettiği "Gece Yolculuğu" adlı filmde başrol oynayan fotoğraftaki sanatçımız.

Bulmacayı doğru çözüp 25 Şubat 1988 tarihine kadar gönderen 10 kişiye Seghers'in Gerçekçiliğin Evrensel Mirası" adlı kitabını armağan ediyoruz.

DUYURU

Gazetemiz il ve ilçelerde büro ve temsilcilikler oluşturacaktır. İlgilenen okurlarımızın 2 adet fotoğraf ve açık adresleri ile birlikte yazışma adresimize başvurmalarını dileriz.

Gençlik Dünyası

- Sahibi: Cüneyt Can Oğuzer
- Sorumlu Yazıişleri Müdürü: Erdal Belenlioğlu
- Genel Yayın Yönetmeni: Bülent Uyguner
- Yönetim Yeri: Divan Yolu Cad. Işık Sokak Ali Faik Han No: 6 Kat: 3 Sultanahmet - İstanbul

Kartal Bürosu: Bağdat Cad. Maltepe İşhanı No: 145/89 Kat: 2

- Genel Dağıtım: Emek Dağıtım
- Grafik Düzenleme: Gençlik Dünyası
- Film: SOS
- Basıldığı Yer: Kent Matbaası
- 1 Yıllık Abone Bedeli 5000 TL Yurtdışı: 25 DM
- Hesap Numarası: Yapı Kredi - Çemberlitaş 038430 - 5

UÖB Başkanı Josef Skala: "Öğrenci hareketi ile sendikal hareketin bağı güçlenmelidir"

Geçtiğimiz yıl dünyanın çeşitli köşelerinde, özellikle de Avrupa'da orta ve yüksek öğrenim öğrencilerinin hakları için gerçekleştirdikleri yoğun eylemlere tanık olundu. Bu durumun uygulanan eğitim politikalarıyla kuşkusuz yakından ilgisi var. Uluslararası Öğrenci Birliği başkanı **Josef Skala** *gelişmelerle ilgili soruları şöyle yanıtladı.*

• Öğrencilerin "Yarının iş arayanları" olduğu sık sık söylenir. UÖB öğrencilerin geleceğini nasıl görüyor? Öğrencilerin gelecek yıllarda iş bulma olanağı nedir?

Değişik ülkelerdeki öğrencilerin ülkelerindeki farklı sosyal yapılanmaya ve o ülkenin gelişme düzeyine bağlı olarak özgün sorunlarla karşı karşıya olduğu biliniyor. Bununla birlikte UÖB'nin önündeki görev, bütün öğrenci örgütlerini, tatminkâr çözümler bulmak üzere ortak sorunlar etrafında birleştirmektir.

UÖB'nin kırk yılı aşan faaliyeti sırasında, üretim araçlarının halkın elinde olduğu ve çalışan insanlarca yönetildiği ülkelerde bütün genç insanların eşit eğitim olanağına sahip olduğunu ve Anayasanın onlar için öğretim sonrası çalışma hakkını güvence altına aldığını izleyegeldik.

1980'lerin başında sosyalist ülkelerin çoğu, daha iyi kadrolar yetiştirmek, ekonomik ve sosyal gelişmeyi ivmelendirmek amacıyla verimliliği artırmak, yapılanmalarını daha fazla demokratikleştirmek üzere eğitim sistemlerinde uzun vadeli etkileri olan reformlar gerçekleştirdiler. Yine de, bu reformların amacı yalnızca eğitim sisteminin ekonomik ve sosyal alanda yeniden yapılanmaya uyarlanması değildir; aynı zamanda genç insanların beklentilerini, onların toplum hayatında ve üretimin yönetiminde artan ölçüde aktif rol alma isteklerini daha iyi karşılamak üzere ilgi gösterilmesidir.

UÖB şu sırada Sovyetler Birliği'nde sürmekte olan yüksek öğretim reformu ile yakından ilgileniyor. Her ne kadar süreç henüz tamamlanmamışsa da, önemli bulduğum iki

"Üretim araçlarının halkın elinde olduğu ülkelerde bütün genç insanların eşit eğitim olanağına sahip olduğunu ve Anayasanın çalışma hakkını güvence altına aldığını izleyegeldik."

noktayı vurgulamak isterim: Herşeyden önce, bu reform her müstakbel üniversite öğrencisinin seçeceği alanla ilgili öğretim sonrası iş olanakları konusunda, daha üniversiteye başlamadan eksiksiz olarak bilgilendirilmesini sağlıyor. Bu, gençler açısından meslekleri ile ilgili bilgilenme yanlışlarının yolaçtığı sonuçların önlenmesine yardımcı olacak. Ayrıca Sovyet öğrenciler eğitimleri sırasında, seçmiş oldukları meslek dalını daha iyi tanıyabilecekler. Bu geliştirilmiş mesleki eğitim, öğrencilerin öğretim sonrası istihdam edilecekleri işyerlerinde düzenli mesleki eğitim kursu görmeleriyle, bilimsel-teknik gelişmeye ivme kazandıran süreçte öğrencilerin de pratikte yeralmasını sağlayacak şekilde üniversite araştırmaları ile işyerinin gereksinimleri arasında daha doğrudan bağların kurulması yoluyla sağlanıyor. Yüksek öğrenimdeki Sovyet gençleri örgütleri aracılığıyla istihdam edilecekleri sanayi dallarındaki sendikalar ile işbirliği gerçekleştiriyorlar. Beş yıllık eğitimleri süresince bu ilişkiler onlara sendika çalışmalarında deney kazanmalarını ve kendi özgün sorunlarının sendikalarca gözönüne alınmasını sağlamış oluyor.

Sovyetler Birliği'ndeki yüksek öğrenim reformunun bir diğer önemli sonucu da öğrencilere yapılan yardımların yeniden değerlendirilmesi ki, buna göre destek, sağlanacak sonuçlara doğrudan bağlı olacak. Böylelikle en başarılı öğrencilere ülke çapındaki ortalama aylık gelirin yarısı tutarında bir yardım verilecek.

Büyük sermayenin ekonomik ve siyasi etkisini sürdürdüğü ülkelerde ise öğrencilerin durumu çok farklı. Ekonomik, bilimsel, teknik açıdan en ileri kapitalist ülkelerde bile yüksek öğretim kurumlarında mali kısıtlamalar ve paraya dayanan güçlü bir sosyal ayrımcılık güdülmesi yüzünden öğrenimlerini tamamlayamayan çok sayıda öğrenci var. Fransız öğrencilerin üniversite reformu tasarısına karşı boykotları sırasında yayınlanan rakamlar örneğin, bu öğrencilerin yalnızca %13'ünün işçi ve emekçi ailelerin çocukları olduğunu gösteriyor.

"En ileri kapitalist ülkelerde bile yüksek öğretim kurumlarında paraya dayanan güçlü bir sosyal ayrımcılık güdülmesi yüzünden öğrenimini tamamlayamayan pek çok öğrenci var."

ABD'li öğrencilerin durumuyla ilgili istatistikler yorum gerektirmiyor: Öğrencilerin %50'si mezun olamadan öğrenimlerini yarıda bırakmaktadırlar. Bunun nedeni eğitimin öğrencilere çok pahalıya mal olması, çok masraflı olmasıdır. Bu yüzden Amerikalı öğrencilerin yaklaşık üçte ikisi öğretim giderlerini karşılamak üzere ücretli bir işe girmek zorunda kalıyorlar. Ve tüm bu engeller aşılsa bile, öğrenci eğitimini tamamladığında iş bulmasının garantisi yok. 1980'lerin başından bu yana diplomalı işsizlerin sayısı hayli artmıştır: Diplomalılar arasında işsizlerin oranı, toplam faal nüfusa göre işsizlerin oranından daha yüksektir.

• Öğrenci hareketi ile sendikal hareketin ortak hedeflerinden birisi, silahsızlanma yoluyla dünyada kalıcı ve sağlam bir barışa ulaşılması. Sizce bu alanda birlikte davranma olanakları neler?

Son zamanlarda farklı siyasi eğilimlerden öğrenci örgütlerinin, diğer demokratik ve ilerici örgütlerin birbirleriyle yakınlaştığını görüyoruz. Bu yakınlaşma, kapitalist krizin neden olduğu kötülüklere, özellikle işsizliğe karşı ve geçmiş yıllarda sağlanmış ekonomik ve sosyal kazanımların giderek budanmasını önlemek üzere mücadele etmek için geniş bir ortak cephe oluşturmaya duyulan artan bir ihtiyaçtan doğuyor. Yine bu yakınlaşma sendikalar ve öğrencilerin yeni iş alanları yaratılması, öğretim ve mesleki eğitim için kamu harcamalarının ar-

"ABD'li öğrencilerin durumu ile ilgili istatistikler yorum gerektirmiyor: Öğrencilerin %50'si mezun olamadan öğrenimlerini yarıda bırakmaktadırlar."

tırılması talebiyle, yürüyüşler, gösteriler ve başka girişimler olmak üzere ortak eylemlerini getirdi.

Öğrenciler silahlanma yarışının tehlikeli seyrini ve Reagan'ın uzayı silahlandırma planlarını kaygıyla izliyorlar. Bu durum ekonomik ve sosyal gelişmenin aleyhine olarak askeri harcamaları artıracaktır. Öğrenci birlikleri barışı tehlikeye atan ve gelecek kuşakların hayatını güvensizleştiren bu pahalı askeri projelere karşı düşüncelerini kararlıkla dile getirmişlerdir. Daha adil, nükleer bir soykırım tehdidinin olmadığı bir dünya için mücadelede öğrenciler kendilerini sendika aktivistlerinin yanında buluyorlar. Bundan dolayı, Birliğimiz sendikal hareketle bağlarını geliştirmeye özel önem veriyor.

• Yüksek öğretim reformu tasarısına karşı direnen Fransız öğrencilerin boykotunda yer aldınız. Fransız sendikaları hareketi nasıl desteklediler? Öğrencilerin başarılı olmasının nedeni neydi?

Başta öğretmen sendikaları olmak üzere bütün Fransız sendikaları öğrencileri desteklediler. Halkın çoğunluğunun desteğiyle öğrencilerin hükümetin manevralarına ve bölme taktiklerine karşı direnmeleri mümkün oldu. Bu taktikler arasında birisini anmadan geçemeyeceğim: Öğrencilerin oluşturduğu Boykot Ulusal Koordinasyon Komitesi'nde yer alan birkaç öğrenci tam da bu direniş sırasında "rastlantı olarak" askerlik hizmetine çağrıldılar!

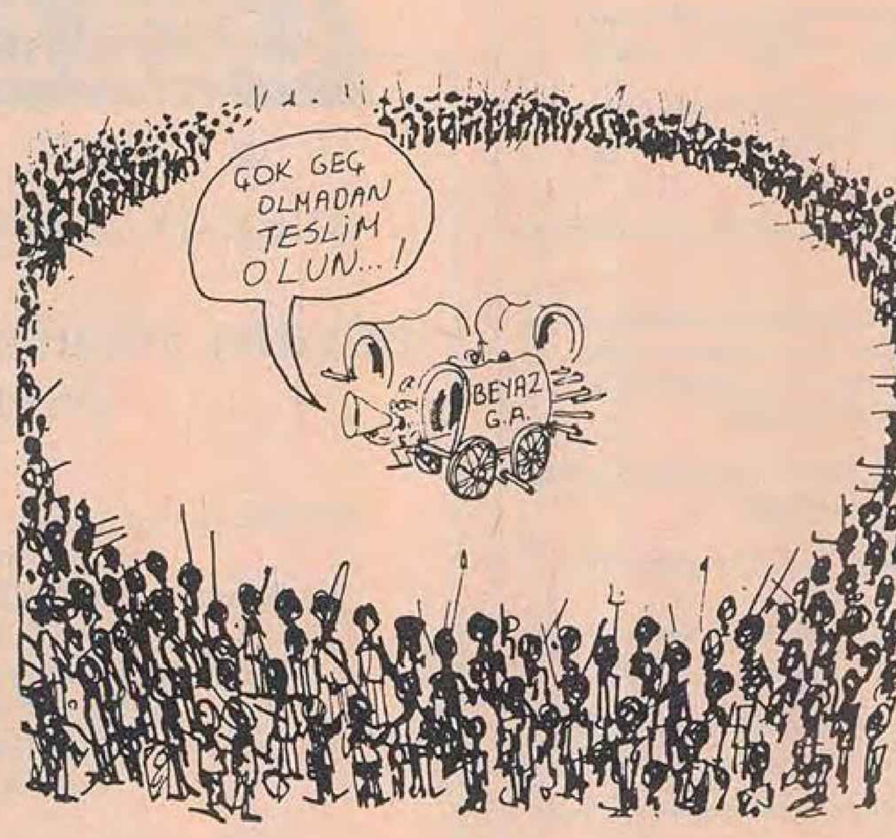
Öğrencilerin protesto hareketinde, 1968 Mayıs'ından beri bir benzeri görülmeyen bu başarıya neler etkide bulundu? Boykotçulara sendikaların, öğrenci ailelerinin oluşturduğu birliklerin ve diğer demokratik örgütlerin gösterdiği büyük desteğin hiç kuşkusuz çok önemli bir yeri var. Öğrencilerce sürdürülen bu direnişin doruğa ulaştığı sırada yapılan bir anketin sonuçları, öğrencilerin Fransız eğitim sisteminin gerçekten demokratikleşmesi konusundaki meşru taleplerinin toplumun bütün katmanlarında destek bulduğunu gösteriyor. Anket verilerine göre orta ve yüksek öğrenim öğrencilerinin boykotu ailelerin %70'i tarafından desteklendi.

(World Trade Union Movement, 4/87'den özetle çevrilmiştir)

Güney Afrika Gençlik Kongresi (SAYCO) uluslararası dayanışma çağrısında bulundu

Irkçı rejimin sürdürdüğü siyasi idamların durdurulması için SAYCO'nun başlattığı kampanya demokratik güçler tarafından geniş biçimde destekleniyor.

Güney Afrika'da Apartheid rejimine karşı mücadele kararlılıkla sürerken, ırkçı yönetim gözdağı vermek üzere insanlıkdışı katliamlarını sürdürüyor. Eylül ayındaki iki siyasi idamın hemen ardından, 5 Kasım günü sendika üyesi 21 yaşındaki Mlungisi Luphondo'nun Pretoria Merkez Cezaevi'nde idam edilmesinden sonra pekçoğu 30 yaşın altında 32 özgürlük savaşçısı Pretoria'da her an idam edilme tehlikesi ile karşı karşıya bulunuyorlar. B.M. Genel Kurulu dönem başkanı Peter Florin'in Luphondo'nun idamını önlemek üzere ırkçı rejimin devlet başkanı Botha'ya yaptığı başvurunun sonuçsuz kalması, idamlara karşı tepkiyi daha da artırdı. Aralarında öğrencilerin, sendikacıların da bulunduğu 32 kişinin hayatının kurtarılması için Güney Afrika Gençlik Kongresi (SAYCO) tarafından Birleşik Demokratik Cephe (UDF), Maden İşçileri Sendikası (NUM) ve diğer pekçok demokratik örgüt ve kuruluşun desteklediği bir kampanya başlatılmış bulunuyor.

SAYCO, uluslararası kişi ve kuruluşlara da çağrı yaparak, Pretoria rejiminden siyasi idamların durdurulması talebinde bulunulmasını istedi. Bu talebin desteklenmesi doğrultusunda mektup ve telgrafların şu adrese gönderilmesi gerekiyor:

P.W.Botha, President
Union Buildings,
Pretoria (0001), South Africa

İngiltere Türkiyeli Öğrenciler Federasyonu: "Akademik haklar kazanılana kadar mücadeleye devam"

İngiltere Türkiyeli Öğrenciler Federasyonu (İTÖF), İngiltere'de öğrenim gören Türkiyeli öğrencilerin akademik-demokratik sorunlarının çözümü için başlattığı uzun süreli "Öğrenci Hakları Kampanyası"nın çalışma programı içerisinde, Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığına bağlı Londra'daki Öğrenci Müfettişliğinden, öğrencilerin sorunlarını ve istemlerini görüşme talebinde bulunmuştu. Müfettişlik yetkilileri, İTÖF'ün bu talebini kabul ettiler. İTÖF Yönetim Kurulu üyesi 4 kişilik bir delegasyon 4.1.1988 Pazartesi günü yetkililerle görüşerek istemlerini iletti. Yapılan görüşmede Türkiyeli öğrencilerin sorunları ve özellikle Müfettişliğin uyguladığı **20 saat uygulaması** tartışıldı.

Müfettişlik yetkilileri bu uygulamanın değiştirilmesi için karar alıcı yetkiye sahip olmadıklarını belirterek, sorunları Milli Eğitim Bakanlığına ileteceklerini söylediler. Yetkililer ayrıca, "İTÖF'ün istemlerini içeren yazılı bir metin vermesini, ancak eylem yapmamasını" önerdiler. İTÖF temsilcileri de yazılı metin verebileceklerini, ancak akademik haklar kazanılıncaya kadar eylem ve çalışmalara devam edeceklerini belirttiler.

İTÖF 14.1.1988 Perşembe günü, çok sayıda Türkiyeli öğrencinin katıldığı bir mitingle sorunlarını ve istemlerini içeren yazılı metni öğrenci müfettişliğine verdi.

İstemler şunlar:

• İngiltere'deki devlet okullarından tam yararlanmak ve bu yolla vize alabilmek.

• İngiltere'de çocuk bakıcılığı (Au-pair) yaparak öğrenim gören Türkiyeli bayanların çalışma koşullarının düzeltilmei ve Türkiye'de yüksek ve haksız kazançlarla çalışan aracı Türk şirketlerin denetlenmesi.

• Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığının Türkiyeli öğrencilere uyguladığı 20 saat uygulamasının, İngiliz hükümetinin kabul ettiği 15 saate indirilmesi.

İngiltere Türkiyeli Öğrenciler Federasyonu (İTÖF) İngiltere'de öğrenim görmekten kaynaklanan akademik - demokratik sorunların çözümü için çalışmalarını yükselteceklerini belirtti.